O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI XALQ TA‘LIMI VAZIRLIGI
RESPUBLIKA TA‘LIM MARKAZI

GANCH O‘YMAKORLIGI

(Maxsus maktablarning 5-9-sinflariga va ta'lim muassasalaridagi to'garaklar uchun mo'ljallangan)

DASTUR VA O‘QUV QO‘LLANMA

Tuzuvchi: **S. Salomova** – Buxoro viloyati 27-maxsus maktab-internat o‘qituvchisi;
A. G‘oyibov – BuxDU Xalq amaliy bezak san’ati kafedrasi o‘qituvchisi.

Taqrizchilar: **O. M. Qodirov** – O‘zbekiston Respublikasi "Xunarmand" uyushmasi, Buxoro viloyat bo‘lim boshlig‘i p. f. n., dotsent;
N. Sh. Azimov – Buxoro shahar 27-maktab-internat direktori, psixologiya fanlari nomzodi;
D. Tolipova – RTM "Musiqa, san’at va mehnat ta’limi" bo’lim bosh metodisti;
I. Latipov – RTM Maxsus ta’lim bo’lim bosh metodisti.

Nashrga mas’ul: **F. Muzaffarova** - RTM sho‘ba rahbari.

Toshkent – 2006

Mazkur dastur maxsus ta'lim sohasi bo'yicha ilmiy metodika kengashining 2006 yil 30 yanvar 1-son qarori bilan nashr etishga tavsiya etildi

TUSHUNTIRISH XATI

Mazkur dastur va o'quv qo'llanma maxsus maktablarda mehnat o'quv fani va to'garak ishlari uchun tuzilgan bo'lib, unda qisqacha ravishda ganchkorlikda ishlatiladigan asbob uskunalar, xom - ashyolar, naqsh turlari hamda ganch o'ymakorligining oddiy ish yo'llari yoritilgan. Naqqoshlik va ganch o'ymakorligi juda qiziqarli, o'ziga xos murakkab hunar bo'lib, maxsus ta'lim o'qituvchisi alohida yordamga muhtoj o'quvchilarga hunar egallash sirlarini o'rgatibgina qolmay, balki olingan hunarni hayotda tatbiq qilishni ham o'rgatishi zarur.

"Naqsh va ganch o'ymakorligi dilga orom beradi. Bunday shinam uyda miskinlik va jaholatga o'rin qolmaydi. Bunday uyda yashagan kishining oilasi, Vatani, xalqiga mehri kuchli bo'ladi", deb bejiz aytilmagan.

Dastur aqli zaif o'quvchilarning bilish faoliyatidagi hususiyatlarini hisobga olgan holda tuzilgan bo'lib, o'quvchi shaxsini har tomonlama rivojlantirish, ularni estetik tarbiyalash, ma'lum darajada aqliy va jismoniy kamchiliklarini korrektsiyalashga imkon yaratadi. Dastur o'quvchini hayotga tayyorlash, unga ijtimoiy moslashishi uchun zarur bo'ladigan darajadagi aqliy qobiliyat, mehnat ko'nikmasi, bilimi, malakasini takomillashtirishga xizmat qiladi. Mehnat darslari quyidagi vazifalarni yechishga yo'naltirilgan bo'lishi kerak:

- o'quvchilarni mehnatga va mustaqil hayotga tayyorlash;
- o'quvchilarga ganchkorlik san'ati tarixi haqida tushuncha berish;
- ganchkorlik san'atining nazariy va amaliy tomonlarini chuqur o'rgatish;
- o'quvchilarda san'atga bo'lgan qiziquvchanlikni oshirish;
- ularning badiiy didini tarbiyalash;
- o'quvchilarda izlanuvchanlik va yaratuvchanlik qobiliyatini oshirish.

Bu fan bir qator korrektsion vazifalarni yechish, ish tartibini oldindan rejalashtirib bilish, berilgan topshiriqni chamalab ko'rish, o'z faoliyati va ish yakunini to'g'ri yoki noto'g'ri bo'lganini ajrata olish, tayyor buyumning sifatiga baho bera olish va hokazolarni aniqlashga yordam beradi.

Mehnat ta'limi jarayonida o'quvchilarning bilish faoliyatidagi kamchiliklar korrektsiyalanadi, ya'ni kuzatish, tasavvur, nutq,

taqqoslash qobiliyatlari shakllanadi, jismoniy faoliyati, ayniqsa mayda qo'l muskullaridagi kamchiliklar tuzatiladi.

O'quvchilar mehnat jarayonida ma'lum texnologik bilim, ko'nikma va malakaga ega bo'ladilar. Rasm va chizmachilik kurslarida berilgan bilimlar mehnat fanining asosini tashkil qiladi. Ganch o'ymakorlik darslarida o'quvchilar murakkab bo'lmagan naqshlarni va shu chizma asosida naqshlarni o'yishni o'rganadilar.

Yordamchi maktabda mehnat darslari boshqa umumta'lim fanlari, xususan rasm, chizmachilik, matematika, botanika bilan bog'liqdir. Mehnat darslarida yangi lug'aviy so'zlarni tushuntirish ishlarining muntazam olib borilishi o'quvchining nutqini boyitadi, atamalarni tushunish va qo'llashga o'rgatadi.

Mehnat ta'limi o'quvchilarnin g hayotga, mehnatga, mehnat kishisiga bo'lgan munosabatini shakllantirishi muhim tarbiyaviy ahamiyat kasb etadi. O'zbek xalq pedagogikasida ham mehnat tarbiyasi va kasb-hunar egallash bola kamolotining bosh omili sifatida talqin qilinadi. Faoliyatning asosiy turi mehnat bo'lib, u insonning jismoniy va ma'naviy rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Mehnat faoliyatining mazmuni, shart-sharoitlari, vositalari o'zgarib borishi natijasida bolaning ongi, madaniyati takomillashib boradi.

Demak, mehnat faoliyatini to'g'ri tashkil etish natijasida o'quvchining faolligiga va ish rejalarining aniq bo'lishiga erishish mumkin.

T/r	Dars turi	Mavzular	soat	Ilovadagi rasmlar
5 – sinf (226 soat)				
I chorak (72 soat)				
1.	Nazariy	**Kirish mashg'uloti.** Mehnat va uning jamiyatda tutgan roli. Maktab sharoitida qo'llanadigan kasblar haqida suhbat o'tkazish. Ustaxona jihozlari va o'quvchilar tomonidan bajarilgan ishlar namunalari bilan yaqindan tanishtirish. O'quvchilarni jismoniy ruhiy rivojlanish tomonlarini hisobga olgan holda ish joyi bilan ta'minlash. Bolalarga ustaxonadagi ichki tartib haqida tushuncha berish. O'quvchilar o'rtasida sinf boshlig'ini tayinlash va o'quvchilardan navbatchilik ruyxatini tuzish. Har bir o'quvchini shaxsiy xususiyatlarini o'rganish va shu asosda ishni tashkil etish. Ganch o'ymakorligi san'ati va uning hayotimizdagi tutgan o'rni.	2	
2.	Nazariy	Texnika xavfsizlik qoidalari.	2	
3.	Amaliy	Oddiy naqsh elementlaridan nusxa ko'chirish. (4 xil barg)	8	1,2,3,4-rasm
4.	Amaliy	Nusxa asosida shablon tayyorlash.	8	
5.	Amaliy	Shablon asosida oddiy barglarni chizish (4 xil barg 10 soatdan).	40	
6.		Amaliy takrorlash.	8	5-rasm
	Amaliy	Shablon yordamida kompozitsiya tuzish.		
7.		Mustaqil ish berish va sifatini aniqlash.	4	
	Amaliy	Ixtiyoriy kompozitsiya tuzish. (shablon yordamida)		
	Jami		**72 s.**	
II chorak (56 soat)				
8.	Nazariy	I chorakda o'tilgan mavzularni takrorlash. II chorakda o'tiladigan mavzular bilan tanishtirish.	2	
9.	Amaliy	Oddiy naqsh elementlarini qo'lda bajarish. (4 xil barg 10 soatdan)	40	
10.	Amaliy	Amaliy takrorlash.	10	6-rasm
		Yo'l ichida naqsh tuzish.		
11.	Amaliy	Mustaqil ish berish va sifatini aniqlash.	4	
		Ixtiyoriy kompozitsiya tuzish.		
	Jami		**56 s.**	
III chorak (80 soat)				
12.	Nazariy	II chorakda o'tilgan mavzularni takrorlash. III chorakda o'tiladigan mavzular bilan tanishtirish.	2	
13.	Amaliy	Barglardan nusxa ko'chirish.	2	7,8,9-rasm
14.	Amaliy	Nusxa asosida shablon tayyorlash.	4	
15.	Amaliy	Shablon asosida barglarni chizish. (3 xil barg 10 soatdan)	30	
16.	Amaliy	Amaliy takrorlash.	6	10-rasm
	Amaliy	Shablon asosida kompozitsiya tuzish.		

17.	Nazariy	Barglarni shablonsiz chizish. (3 xil 10 soatdan)	30	
18.	Amaliy	Mustaqil ish berish va sifatini aniqlash.	6	
	Amaliy	Kompozitsiya tuzish.		
	Jami		**80 s.**	
IV chorak (60 soat)				
19.	Nazariy	III chorakda o'tilgan mavzularni takrorlash. IV chorakda o'tiladigan mavzular bilan tanishtirish.	2	
20.	Amaliy	Gullardan nusxa ko'chirish.	2	11,12,13-rasm
21.	Amaliy	Nusxa asosida shablon tayyorlash.	4	
22.	Amaliy	Shablon asosida gullarni chizish.	18	
23.	Amaliy	Amaliy takrorlash.	6	14-rasm
	Amaliy	Shablon asosida kompozitsiya tuzish.		
24.	Amaliy	Gullarni shablonsiz chizish.	24	
25.	Amaliy	Mustaqil ish berish va sifatini aniqlash.	4	
	Amaliy	Kompozitsiya tuzish.		
	Jami		60 s.	

T/r	**Dars turi**	**Mavzular**	**soat**	**Ilovadagi rasmlar**
6 – sinf (334 soat)				
I chorak (90soat)				
1.	Nazariy	**Kirish mashg'uloti.** Mehnat va uning jamiyatda tutgan roli. Maktab sharoitida qo'llanadigan kasblar haqida suhbat o'tkazish. Ustaxona jihozlari va o'quvchilar tomonidan bajarilgan ishlar namunalari bilan yaqindan tanishtirish. O'quvchilarni jismoniy ruhiy rivojlanish tomonlarini hisobga olgan holda ish joyi bilan ta'minlash. Bolalarga ustaxonadagi ichki tartib haqida tushuncha berish. O'quvchilar o'rtasida sinf boshlig'ini tayinlash va o'quvchilardan navbatchilik ro'yxatini tuzish. Har bir o'quvchini shaxsiy xususiyatlarini o'rganish va shu asosda ishni tashkil etish.	2	
2.	Amaliy	Chizilgan murakkab barglardan nusxa ko'chirish. (3 xil) a) gajagbarg b) qayrilmabarg v) tolbarg (majnuntol)	6	15,16,17-rasm
3.	Amaliy	Nusxa asosida shablon tayyorlash.	6	
4.	Amaliy	Shablon asosida murakkab barglarni chizish (3 xil 6 soatdan).	18	
5.	Amaliy	Murakkab barglarni shablonsiz bajarish. (3 xil 10 soatdan).	30	
6.		Amaliy takrorlash.	18	18-rasm
	Amaliy	Yo'l ichida naqsh chizish.		
7.		Mustaqil ish berish va sifatini aniqlash.	10	
	Amaliy	Yo'l ichida naqsh chizish.		
	Jami		**90s.**	

II chorak (70 soat)				
8.	Nazariy	I chorakda utilgan mavzulami takrorlash. II chorakda o'tiladigan mavzular bilan tanishtirish.	2	
9.	Amaliy	Chizilgan gullardan nusxa ko'chirish (3 xil 2 soatdan). a) bargli oygul b) ko'pbargli oygul v) paxtagul	6	19,20,21-rasm
10.		Nusxa asosida shablon tayyorlash	6	
11.		Shablon asosida gullar chizish (3 xil 6 soatdan).	18	
12.		Gullami shablonsiz chizish (3 xil 10 soatdan).	30	
13.	Amaliy	Mustaqil ish berish va sifatini aniqlash.	8	
		Yo'l ichida naqsh chizish.		
	Jami		**70s.**	
III chorak (100 soat)				
14.	Nazariy	II chorakda o'tilgan mavzulami takrorlash. III chorakda o'tiladigan mavzular bilan tanishtirish.	2	
15.	Amaliy	Chizilgan oddiy naqsh elementlaridan nusxa ko'chirish. a) margula b) novda v) kurtak g) mehrob d) bofta	6	22,23,24,2 25, 26-rasm
16.	Amaliy	Nusxa asosida shablon tayyorlash.	10	
17.	Amaliy	Shablon asosida oddiy naqsh elementlarini chizish.	20	
18.	Amaliy	Oddiy naqsh elementlarini shablonsiz chizish (5 xil 10 soatdan).	50	
19.	Amaliy	Amaliy takrorlash.	8	27-rasm
	Amaliy	Kompozitsiya tuzish.		
20.	Amaliy	Mustaqil ish berish va sifatini aniqlash.	4	
	Amaliy	Shablon asosida kompozitsiya tuzish.		
	Jami		**100s.**	
IV chorak (70 soat)				
21.	Nazariy	III chorakda o'tilgan mavzulami takrorlash. IV chorakda o'tiladigan mavzular bilan tanishtirish.	2	
22.	Amaliy	Chizilgan oddiy naqsh elementlaridan nusxa ko'chirish. a) madoxil b) qalampir v) shukufta	4	28,29,30-rasm
23.	Amaliy	Nusxa asosida shablon tayyorlash.	6	
24.	Amaliy	Shablon asosida oddiy naqsh elementlarini chizish. (3 xil 4 soatdan).	12	
25.	Amaliy	Oddiy naqsh elementlarini shablonsiz chizish (3 xil 10 soatdan).	30	
26.	Amaliy	Amaliy takrorlash.	8	31-rasm
	Amaliy	Kompozitsiya tuzish.		
27.	Amaliy	Mustaqil ish berish va sifatini aniqlash.	8	
	Amaliy	Kompozitsiva tuzish.		
	Jami		**70s.**	

T/r	Dars turi	Mavzular	soat	Ilovadagi rasmlar
		7 – sinf 402 soat. **I chorak 108 soat**		
1.	Nazariy	**Kirish mashg'uloti.** Mehnat va uning jamiyatda tutgan roli. Maktab sharoitida qo'llanadigan kasblar haqida suhbat o'tkazish. Ustaxona jihozlari va o'quvchilar tomonidan bajarilgan ishlar namunalari bilan yaqindan tanishtirish. O'quvchilarni jismoniy ruhiy rivojlanish tomonlarini hisobga olgan holda ish joyi bilan ta'minlash. Bolalarga ustaxonadagi ichki tartib haqida tushuncha berish. O'quvchilar o'rtasida sinf boshlig'ini tayinlash va o'quvchilardan navbatchilik ro'yxatini tuzish. Har bir o'quvchini shaxsiy xususiyatlarini o'rganish va shu asosda ishni tashkil etish. Ganch o'ymakorligi san'ati va uning xayotimizdagi tutgan o'rni.	2	
2.	Nazariy	Naqsh va uning turlari. Ganch o'ymakorligida ishlatiladigan geometrik naqshlar.	2	
3.	Amaliy	Oddiy zanjiralarni qalamda chizish.	36s.	
4.	Amaliy	Uchburchak asosida oddiy zanjira chizish.	6	32-rasm
5.	Amaliy	Uchburchak asosida murakkab zanjira chizish	6	33-rasm
6.	Amaliy	Kvadrat asosida zanjira chizish	6	34-rasm
7.	Amaliy	Uchburchak asosida yelpigichsimon zanjira chizish.	6	35-rasm
8.	Amaliy	Kvadrat asosida murakkab yelpigichsimon zanjira chizish.	6	36-rasm
9.	Amaliy	Kvadrat asosida ko'shelpigich zanjira chizish.	6	37-rasm
10.	Nazariy	Girixlar haqida umumiy malumot.	2	
11.	Amaliy	Berilgan o'lchamda 8 raxli yulduz chizish	6	38-rasm
12.	Amaliy	Yo'l ichida 8 raxli yulduz chizish	12	39-rasm
13.	Amaliy	8 raxli girix komnozitsiyasini tuzish.	14	40-rasm
14.	Amaliy	Berilgan o'lchamda 6 raxli girix chizish.	6	41-rasm
15.	Amaliy	Yo'l ichida 6 raxli girix tuzish.	12	42-rasm
16.	Amaliy	Berilgan o'lchamda 6 raxli girix kompozitsiyasini tuzish.	14	43-rasm
17.	Nazariy	O'tilgan mavzularni takrorlash, yakuniy dars.	2	
	Jami		**108 s.**	
		II chorak 84 soat		
18.	Nazariy	Kirish mashg'uloti. O'quvchilar tomonidan birinchi chorakda bajarilgan ishlarni tahlil qilish va tayyorlangan ishlarga tankidiy yondoshgan holda baxo berish. Ikkinchi	2	

		chorakda rejalashtirgan ishlar mazmuni bilan tanishtirish. O'quvchilar bilan ustaxona ichki tartibi, asboblardan to'gri foydalangan holda maktab ustaxonasining mulkini e'zozlash haqida suhbat o'tkazish.		
19	Nazariy	Ganch o'ymakorligida ishlatiladigan asboblar va ulardan foydalanish.	2	
20.	Nazariy	Ganch o'ymakorligida ishlatiladigan materiallar va qorishmalarni tayyorlash texnologiyalari.	2	
21.	Amaliy	Axta (ulgi) va xoka tayyorlash texnalogiyasini o'rgatish.	2	
22.	Amaliy	Chizilgan zanjiralar ulgilarini tayyorlash.	12	
23.	Amaliy	Sakkiz raxli girixlar, ulgilarini tayyorlash.	6	
24.	Amaliy	Olti raxli girixlar uchun ulgilarni tayyorlash.	2	
25.	Nazariy	Pardoz va uning turlari haqida malumot. Chizilgan zanjiralarni o'yma ishlarini bajarish va pardozlash.	2	
26.	Amaliy	Uchburchak asosida oddiy zanjirani o'yma ishlarini bajarish va pardozlash.	8	
27.	Amaliy	Uchburchak asosida murakkab zanjira o'yma ishlarini bajarish va pardozlash.	8	
28.	Amaliy	Kvadrat asosida zanjira o'yma ishlarini bajarish va pardozlash.	8	
29.	Amaliy	Uchburchak asosida yelpigichsimon zanjira o'yma ishlarini bajarish va pardozlash.	8	
30.	Amaliy	Kvadrat asosida murakkab yelpigichsimon zanjira o'yma ishlarini bajarish va pardozlash.	8	
31.	Amaliy	Kvadrat asosida qo'shyelpigich zanjira o'yma ishlarini bajarish va pardozlash.	8	
32.	Amaliy	Mustaqil ish berish va sifatini aniqlash. Ixtiyoriy geometrik, oddiy zanjirlardan, taqsimlarga bo'lingan bir bo'lagini chizish va o'yma ishlarni bajarish	6	
	Jami		**84s.**	
III chorak 120 soat				
33.	Nazariy	Kirish mashg'uloti. O'quvchilar bilan birinchi yarim yillikda qilingan ishlarning yakuni va bajarilgan ishlarni muxokama qilish.O'quv ustaxonasidagi asboblardan foydalanishda xavfsizlik qoidalariga rioya qilishni takrorlash. Maxsus ish kiyimining saqlanishini tekshirish, kerak bo'lsa tartibga keltirish. Ustaxonada o'zini tutish qoidalari. Uchinchi choraklda qilinadigan ishlar mazmuni bilan tanishtirish.	2	
34.	Amaliy	Sakkiz raxli yulduz o'yma ishlarini bajarish va pardozlash.	12	
35.	Amaliy	Yo'l ichida sakkiz raxli yulduz o'yma ishlarini bajarish va pardozlash.	16	
36.	Amaliy	Chizilgan sakkiz raxli yulduz kompozitsiyasi o'yma ishlarini bajarish va pardozlash.	22	

37.	Amaliy	Olti raxli yulduz o'yma ishlarini bajarish va pardozlash.	12	
38.	Amaliy	Yo'l ichida olti raxli yulduzlar o'yma ishlarini bajarish va pardozlash.	16	
39.	Amaliy	Chizilgan 6 raxli yulduz kompozitsiyasi o'yma ishlarini bajarish va pardozlash.	22	
40.	Amaliy	Berilgan o'lchamda 8 raxli yulduzni chizish.	4	
41.	Amaliy	Chizilgan 8 raxli yulduz naqshi ulgisini tayyorlash.	2	
42.	Amaliy	Maxsus moslama asosida ganchli rax quyish.	4	
43.	Amaliy	Ganchli raxlar yordamida girix yasash.	6	
44.	Nazariy	Mustaqil ish berish va sifatini aniqlash. Ganchli raxlarda 4 tala pardoz turini o'yib ko'rsatish.	2	
	Jami		**120s**	
		IV chorak 90 soat		
45.	Nazariy	Kirish mashg'uioti. O'quvchilarni III chorakda bajargan ishlarini muxokama qilish. O'quvchilarni dars jarayonlarini tashkil qilishdagi malaka va moxirlik darajalarini aniqlash. IV chorakda rejalashtirilgan ish mazmuni bilan o'quvchilarni tanishtirish.	2	
46.	Nazariy	Ganch o'ymakorligida ishlatiladigan oddiy ismlimi naqsh elementlari.	2	
		Oddiy barglar.		
47.	Amaliy	Barglar chizish. 13 xil 6 soatdan.	18	44-rasm
48.	Amaliy	Uch barglar chizish. (3 xil 6 soatdan)	18	45-rasm
49.	Amaliy	To'rt barglar chizish (3 xil 6 soatdan)	18	46-rasm
50	Amaliy	Gajak barglar chizish (2 xil 4 soatdan)	8	47-rasm
51.	Amaliy	Qayrilma barglar chizish (2 xil 4 soatdan)	8	48-rasm
52.	Nazariy	Tol barg (majnuntol) barglarni chizish (2 xil 6 soatdan).	12	49-rasm
53.	Amaliy	Mustaqil ish berish va sifatini aniqlash. Oddiy barglardan kompazitsiya chizish 4 soat.	4	
	Jami		**90s.**	

T.r	**Dars turi**	**Mavzular**	**soat**	**Ilovadagi rasmlar**
		8 sinf 402 soat. **I chorak 108 soat**		
1.	Nazariy	**Kirish mashg'uloti.** O'quvchilarning 7 sinfda bajarilgan ishlarini muhokama qilish. Yo'l qo'yilgan kamchiliklarni bartaraf etish. Ustaxona jihozlarini saqlashda o'quvchilarning burchlari. O'quvchilarni birinchi chorakda qilinadigan ishlar rejasi bilan	2	

		yaqindan tanishtirish. Sinf o'quvchilari orasida boshliq tayinlash. Ustaxona bo'yicha navbatchilik ruyxatini tuzish. Darslarni xar bir o'quvchining shaxsiy xususiyatlarini hisobga olgan holda tashkil qilish.		
2.	Amaliy	Chizilgan barglar ulgilarini tayyorlash. 30 s.		
		Oddiy barglar		
3.	Amaliy	Barglar ulgilarini tayyorlash (3 xil barg, xar biri uchun 2 soatdan)	6	
4.	Amaliy	Uchbarglar ulgilarini tayyorlash (3 xil, uchbarg, xar bir barg uchun 2 soatdan)	6	
5.	Amaliy	To'rtbarglar ulgilarini tayyorlash. (3 xil to'rtbarg, xar bir barg uchun 2 soatdan)	6	
		Murakkab barglar		
6.	Amaliy	Gajakbarglar ulgilarini tayyorlash (2 xil gajakbarg, xar bir barg uchun 2 soat)	4	
7.	Amaliy	Qayrilma barglar ulgilarini tayyorlash (2 xil qayrilma barg, xar bir barg uchun 2 soat)	4	
8.	Amaliy	Tol barg (majnuntol) barglari ulgilarini tayyorlash (2 xil barg xar barg uchun 2 soatdan).	4	
		Gullar		
9.	Amaliy	Oygul; bargli oygul; ko'p bargli oygul; naqsh elementlarini chizish (3 xil gul 6 soatdan)	18	50-rasm
10.	Amaliy	Chizilgan gullarni ulgilarini tayyorlash (3 xil gul, xar bir gul uchun 2 soatdan)	6	
11.	Amaliy	Paxtagul naqsh elementlarini chizish (2 xil 6 soat).	12	51-rasm
12.	Amaliy	Chizilgan gullarni ulgilarini tayyorlash (2 xil gul,xar biri uchun 2 soatdan)	4	
13.	Amaliy	Ko'p bargli gul, naqsh elementlarini chizish (2 xil gul, 10 soatdan; bir xil gul 8 soatdan)	28	52-rasm
14.	Amaliy	Chizilgan gullarni ulgilarini tayyorlash. (3 xil gul, xar bir gul uchun 2 soatdan)	6	
15.	Nazariy	Mustaqil ish berish va sifatini aniqlash. Oddiy barg va guldan kompozitsiya tuzish.	2	
	Jami		**108**	
		II chorak 84 soat		
16.	Nazariy	**Kirish mashg'uloti.** O'quvchilar bilan birinchi chorakda bajarilgan ishlarni tahlil qilish. Yo'l qo'yilgan kamchiliklarni bartaraf etish choralarini ishlab chiqish. Ikkinchi chorakda amalga oshiriladigan ishlar mazmuni bilan yaqindan tanishtirish.	2	
17.	Amaliy	Margula, naqsh elementlarini chizish. (3 xil 6 soatdan)	18	53-rasm

18.	Amaliy	Margula naqsh elementini, ulgilarini tayyorlash. (xar bir elementi uchun 2 soatdan)	6	
19.	Amaliy	Novda va band, naqsh elementlarini chizish (3 xil 6 soat).	18	54-rasm
20.	Amaliy	Novda va bandni ulgilarini tayyorlash (3 xil 2 soat) (xar bir element uchun 2 soatdan)	6	
21.	Amaliy	Kurtaklar, naqsh elementlarini ulgilarini chizish (5 xil 16 soat)	16	55-rasm
22.	Amaliy	Kurtaklar naqsh elementlarini ulgilarini tayyorlash	4	
23.	Amaliy	Mehrob naqsh elementini chizish. (1 xil 6 soat)	6	56-rasm
24.	Nazariy	Mustaqil ish berish va sifatini aniqlash. Naqsh elementlaridan oddiy kompozitsiya tuzish.	8	
	Jami		**84s.**	
		III chorak. 120 soat		
25.	Nazariy.	O'quvchilar bilan birinchi yarim yillikda bajarilgan ishlarni tahlil qilish. Uchinchi chorakda bajariladigan ishlar mazmuni bilan o'quvchilarni yaqindan tanishtirish. Yo'l qo'yilgan kamchiliklarni bartaraf etish ustida ish olib borish.	2	
26.	Amaliy	Mehrob naqsh elementini chizish. (1 xil 12 soat)	12	
27.	Amaliy	Chizilgan mehrob, naqsh elementlarini ulgisini tayyorlash. (2 xil 2 soatdan)	4	
28.	Amaliy	Bofta naqsh elementlarini chizish. (2 xil, a) 6 soat b) 8 soat)	14	57-rasm
29.	Amaliy	Bofta naqsh elementini ulgisini tayyorlash. (3 xil, 2 soatdan)	6	
30.	Amaliy	Madoxil naqsh elementini chizish. (2 xil 6 soatdan)	12	58-rasm
31.	Amaliy	Madoxil naqsh elementini ulgilarini tayyorlash. (2 xil, 2 soatdan)	4	
32.	Amaliy	Qalampir va shukufta naqsh elementini chizish (4 xil, 6 soatdan)	24	59-rasm
33.	Amaliy	Qalampir naqsh elementini ulgisini tayyorlash. (4 xil 2 soatdan)	8	
34.	Amaliy	Oddiy naqsh namunalarini qalamda chizish. (4 xil 6 soatdan) (4 xil oddiy naqsh 3 bosqichga bo'linadi 2 soatdan)	32 soat	60,61,62, 63-rasm
35.	Nazariy	Mustaqil ish berish va sifatini aniqlash. Naqsh elementlaridan oddiy kompozitsiya tuzish.	2	
	Jami		**120**	
		IV chorak 90 soat		
36.	Nazariy	Kirish mashg'uloti. O'quvchilar bilan uchinchi chorakda bajarilgan ishlarni tahlil qilish. Yo'l qo'yilgan kamchiliklarni bartaraf etish, choralarini ishlab chiqish. To'rtinchi chorakda amalga oshiriladigan ishlar mazmuni bilan yaqindan tanishtirish.	2	

37.	Amaliy	Oddiy naqsh namunalarini qalamda chizish (2 xil 8 soatdan)	16	64,65-rasm
38.	Amaliy	Oddiy naqsh namunalarini ulgilarini tayyorlash (7 xil, 2 soatdan) Yo'l ichida naqsh namunalarini chizish.	14	
39.	Amaliy	Yak raftor naqshini chizish.	16	66-rasm
40.	Amaliy	Yak raftor naqshini ulgisini tayyorlash.	4	
41.	Amaliy	To'rtburchak ichida islimi naqsh kompozitsiyasini chizish.	20	67-rasm
42.	Amaliy	To'rt burchak ichidagi, islimi naqshini chizish.	10	
43.	Amaliy	Chizilgan naqshni ulgisini tayyorlash.	4	
44.	Nazariy	Mustaqil ish berish va sifatini aniqlash. Naqsh elementlaridan to'rtburchak ichida oddiy kompozitsiya tuzish. 4 soat.	4	
	Jami		**90 s.**	

T.r	**Dars turi**	**Mavzular**	**soat**	**Ilovadagi rasmlar**
		9 – sinf 544 soat. **I-chorak 144 soat**		
1.	Nazariy	Kirish mashg'uloti. O'quvchilar bilan birgalikda 8-sinfda bajarilgan ishlar mazmunini tahlil qilish. 9-sinfda ta'lim tizimida kasb tanlashga qo'yiladigan talablar. Tarixiy yodgorliklarni ta'mirlash korxonalarini Respublikamizda tutgan o'rni haqida. Kasb tanlashda milliy hunarmandchilik an'analarining tutgan o'rni haqida.	2	
2.	Nazariy	Naqsh elementlari, o'yma ishlarni, bajarish tartibi. a) Ganch taxta tayyorlash, naqshni ganch taxtaga ko'chirish. b) Ganch yuzasiga tushirilgan naqsh chegaralarini kesish va zaminini o'yish. v)Naqsh zaminini tekislash. g)Naqsh bo'rtiqlariga pardoz berish.	2	
3.	Amaliy	Oddiy barglarni o'yma ishlarini bajarish va pardozlash (3 xil barg 20 soat)		
	Amaliy	a) Ganch taxta tayyorlash , naqshni ganch taxtaga ko'chirish.	4	
	Amaliy	b) Ganch yuzasiga tushirilgan naqsh chegaralarini kesish va zaminini o'yish.	10	
	Amaliy	v) Naqsh bo'rtiqlariga pardoz berish	6	
4.	Amaliy	Chizilgan uchbarglarga asosan, o'yma ishlarini bajarish va pardozlash (3 xil barg 20 soat)		

	Amaliy	a) Ganch taxta tayyorlash , naqshni ganch taxtaga ko'chirish.	4	
	Amaliy	b) Ganch yuzasiga tushirilgan naqsh chegaralarini kesish va zaminini o'yish.	10	
	Amaliy	v) Naqsh bo'rtiqlariga pardoz berish	6	
5.	Amaliy	Chizilgan to'rtbarglarga asosan o'yma ishlarni bajarish va pardozlash. (3 xil barg 20 soat)		
	Amaliy	a) Ganch taxta yasash, naqshni ganch taxtaga ko'chirish.	4	
	Amaliy	b) Ganch yuzasiga tushirilgan naqsh chegaralarini kesish va zaminini o'yish.	10	
	Amaliy	v) Naqsh bo'rtiqlariga pardoz berish	6	
		Murakkab barglar		
6.	Amaliy	Gajak barglar, o'yma ishlarini bajarish va pardozlash (2 xil barg 14 soat)		
	Amaliy	a) Ganch taxta tayyorlash , naqshni ganch taxtaga ko'chirish.	2	
	Amaliy	b) Ganch yuzasiga tushirilgan naqsh chegaralarini kesish va zaminini o'yish.	8	
	Amaliy	v) Naqsh bo'rtiqlariga pardoz berish	4	
7.	Amaliy	Qayrilma barglar, o'yma ishlarini bajarish va pardozlash. (2 xil barg 14 soat)		
	Amaliy	a) Ganch taxta yasash, naqshni ganch taxtaga ko'chirish.	2	
	Amaliy	b) Ganch yuzasiga tushirilgan naqsh chegaralarini kesish va zaminini o'yish.	8	
	Amaliy	v) Naqsh bo'rtiqlariga pardoz berish	4	
8.	Amaliy	Tolbarg (majnuntol) o'yma ishlarini bajarish va pardozlash (2 xil barg 16 soat)		
	Amaliy	a) Ganch taxta yasash, naqshni ganch taxtaga ko'chirish.	2	
	Amaliy	b) Ganch yuzasiga tushirilgan naqsh chegaralarini kesish va zaminini o'yish.	10	
	Amaliy	v) Naqsh bo'rtiqlariga pardoz berish	4	
		Gullar		
9.	Amaliy	Oygul; bargli oygul, ko'p bargli, oygulga asosan o'yma ishlarni bajarish va pardozlash. (3 xil gul. 20 soat)		
	Amaliy	a) Ganch taxta tayyorlash , naqshni ganch taxtaga ko'chirish.	4	
	Amaliy	b) Ganch yuzasiga tushirilgan naqsh chegaralarini kesish va zaminini o'yish.	10	
	Amaliy	v) Naqsh bo'rtiqlariga pardoz berish	6	
10.	Amaliy	Chizilgan paxta gullarga asosan o'yma ishlarni bajarish va pardozlash. (2 xil gul. 14 soat)		

	Amaliy	a) Ganch taxta tayyorlash , naqshni ganch taxtaga ko'chirish.	2	
	Amaliy	b) Ganch yuzasiga tushirilgan naqsh chegaralarini kesish va zaminini o'yish.	8	
	Amaliy	v) Naqsh bo'rtiqlariga pardoz berish	4	
11.	Nazariy	Mustaqil ish berish va sifatini aniqlash. Ixtiyoriy bitta gulni o'yma ishlarini bajarish.	2	
	Jami		**144 s**	
		II chorak 112 soat		
12.	Nazariy	Kirish mashg'uloti. O'quvchilar bilan birinchi chorakda bajarilgan ishlar mazmunini tahlil qilish va yo'l qo'yilgan kamchiliklarni bartaraf etish yo'lini ishlab chiqish. O'quvchilarni ikkinchi chorakda bajarilishi lozim bo'lgan ishlar tartibi bilan yaqindan tanishtirish. Amaliy mashg'ulotlarni tashkil qilishda o'quvchilarni asbob-uskunalar va xavfsizlik qoidalariga rioya qilishni ta'kidlab o'tish.	2	
13.	Amaliy	Chizilgan ko'pbargli gullarga asosan o'yma ishlarni bajarish va pardozlash (3 xil 20 s.)		
	Amaliy	a) Ganch taxta yasash, naqshni ganch taxtaga ko'chirish.	4	
	Amaliy	b) Ganch yuzasiga tushirilgan naqsh chegaralarini kesish va zaminini o'yish.	10	
	Amaliy	v) Naqsh bo'rtiqlariga pardoz berish	6	
14.	Amaliy	Chizilgan margula naqsh elementiga asosan o'yma ishlarni bajarish va pardozlash (3 xil 20 soat)		
	Amaliy	a) Ganch taxta tayyorlash , naqshni ganch taxtaga ko'chirish.	4	
	Amaliy	b) Ganch yuzasiga tushirilgan naqsh chegaralarini kesish va zaminini o'yish.	10	
	Amaliy	v) Naqsh bo'rtiqlariga pardoz berish	6	
15.	Amaliy	Novda va barg, naqsh elementlarini o'yma ishlarini bajarish va pardozlash. (3 xil 20 soat)		
	Amaliy	a) Ganch taxta yasash, naqshni ganch taxtaga ko'chirish.	4	
	Amaliy	b) Ganch yuzasiga tushirilgan naqsh chegaralarini kesish va zaminini o'yish.	10	
	Amaliy	v) Naqsh bo'rtiqlariga pardoz berish	6	
16.	Amaliy	Chizilgan naqsh elementlari, asosan o'yma ishlarni bajarish va pardozlash (6 xil 36 soat)		
	Amaliy	a) Ganch taxta tayyorlash , naqshni ganch taxtaga ko'chirish.	4	
	Amaliy	b) Ganch yuzasiga tushirilgan naqsh chegaralarini kesish va zaminini o'yish.	20	
	Amaliy	v) Naqsh bo'rtiqlariga pardoz berish	12	
17.	Amaliy	Madoxil naqsh elementlarini o'yma ishlarini		

		bajarish va pardozlash. (2 xil 12 soat)		
	Amaliy	a) Ganch taxta tayyorlash , naqshni ganch taxtaga ko'chirish.	2	
	Amaliy	b) Ganch yuzasiga tushirilgan naqsh chegaralarini kesish va zaminini o'yish.	6	
	Amaliy	v) Naqsh bo'rtiqlariga pardoz berish	4	
18.	Nazariy	Mustaqil ish berish va sifatini aniqlash. Ixtiyoriy bitta naqsh elementini o'yma ishlarini bajarish.	2	
	Jami		**112 s.**	
		III chorak. 160 soat.		
19.	Nazariy	Kirish mashg'uloti. O'quvchilar bilan birgalikda birinchi yarim yillikda bajarilgan ishlar mazmunini tahlil qilish va yo'l qo'yilgan kamchiliklami bartaraf etish tartibini ishlab chiqish. Uchinchi chorakda bajariladigan ishlar tartibi bilan yaqindan tanishib chiqish.	2	
20.	Amaliy	Mehroblar naqsh elementlariga asosan o'yma ishlarni bajarish va pardozlash (2 xil 20 soat)		
	Amaliy	a) Ganch taxta tayyorlash , naqshni ganch taxtaga ko'chirish.	4	
	Amaliy	b) Ganch yuzasiga tushirilgan naqsh chegaralarini kesish va zaminini o'yish.	10	
	Amaliy	v) Naqsh bo'rtiqlariga pardoz berish	6	
21.	Amaliy	Bofta naqsh elementlariga asosan o'yma ishlarini bajarish va pardozlash (2 xil 16 soat)		
	Amaliy	a) Ganch taxta tayyorlash , naqshni ganch taxtaga ko'chirish.	2	
	Amaliy	b) Ganch yuzasiga tushirilgan naqsh chegaralarini kesish va zaminini o'yish.	8	
	Amaliy	v) Naqsh bo'rtiqlariga pardoz berish	6	
22.	Amaliy	Shukufta va qalampir naqsh elementlari o'yma ishlarini bajarish va pardozlash. (4 xil. 20 soat)		
	Amaliy	a) Ganch taxta tayyorlash , naqshni ganch taxtaga ko'chirish.	4	
	Amaliy	b) Ganch yuzasiga tushirilgan naqsh chegaralarini kesish va zaminini o'yish.	10	
	Amaliy	v) Naqsh bo'rtiqlariga pardoz berish	6	
23.	Amaliy	Oddiy naqsh namunalarini, o'yma ishlarini bajarish va pardozlash. (4 xil, 28 soat)		
	Amaliy	a) Ganch taxta tayyorlash , naqshni ganch taxtaga ko'chirish.	4	
	Amaliy	b) Ganch yuzasiga tushirilgan naqsh chegaralarini kesish va zaminini o'yish.	8	
	Amaliy	v) Naqsh zaminini tekislash.	10	
	Amaliy	g) Naqsh bo'rtiqlariga pardoz berish	6	

24.	Amaliy	Oddiy naqsh namunalarini o'yma ishlarini bajarish va pardozlash (3 xil, 20 soat)		
	Amaliy	a) Ganch taxta tayyorlash , naqshni ganch taxtaga ko'chirish.	4	
	Amaliy	b) Ganch yuzasiga tushirilgan naqsh chegaralarini kesish va zaminini o'yish.	10	
	Amaliy	v) Naqsh bo'rtiqlariga pardoz berish	6	
25.	Amaliy	Yak raftor naqshi o'yma ishlarini bajarish va pardozlash. (4 bosqichdan, 16 soat)		
	Amaliy	a) Ganch taxta tayyorlash , naqshni ganch taxtaga ko'chirish.	2	
	Amaliy	b) Ganch yuzasiga tushirilgan naqsh chegaralarini kesish va zaminini o'yish.	4	
	Amaliy	v) Naqsh zaminini tekislash.	6	
	Amaliy	g) Naqsh bo'rtiqlariga pardoz berish	4	
26.	Amaliy	To'rtburchak ichida islimi naqsh kompozitsiyasini o'yma ishlarini bajarish va pardozlash (4 bosqichdan, 36 soat)		
	Amali	a) Ganch taxta tayyorlash , naqshni ganch taxtaga ko'chirish.	4	
	Amaliy	b) Ganch yuzasiga tushirilgan naqsh chegaralarini kesish va zaminini o'yish.	8	
	Amaliy	v) Naqsh zaminini tekislash.	12	
	Amaliy	g) Naqsh bo'rtiqlariga pardoz berish	12	
27.	Nazariy	Mustaqil ish berish va sifatini aniqlash. Ixtiyoriy bitta naqsh elementini o'yma ishlarini bajarish.	2	
	Jami		**160s.**	
		IV chorak. 128 soat.		
28.	Nazariy	Kirish mashg'uloti. O'quvchilar bilan uchinchi chorakda bajarilgan amaliy ishlarni tahlil qilish. O'quvchilarni to'rtinchi chorakda bajariladigan ishlar tartibi va imtixonlarga puxta tayyorgarlik ko'rish haqida suhbat o'tkazish.	2	
29.	Amaliy	Berilgan o'lchamga asosan 6 raxli girix kompozitsiyasini chizish (20 soat)		68-rasm
30.	Amaliy	Berilgan o'lchamda koordinata o'qlari yordamida kvadrat chizish va 3 ga bo' lish	2	a
31.	Amaliy	Bo'laklarga bo'lingan kvadratda aylanalar chizish va 6 ga taqsimlash.	2	b
32.	Amaliy	Shu 3 ta aylanaga urinma bo'lgan 4 ta aylana chizish.	2	v
33.	Amaliy	Markaziy aylanada 6 yulduz chizish, tomonlarini davom ettirish.	2	g
34.	Amaliy	Aylanalar kesishgan nuktalarini tutashtirish	2	d
35.	Amaliy	6 raxli girix kompozitsiyasiga qalinlik berish.	4	e

36.	Amaliy	6 raxli girix kompozitsiyasini chizish.	2	i
37.	Amaliy	Chizilgan 6 raxli girix kompozitsiyasi ulgisini tayyorlash.	4	
	Amaliy	Olti raxli girix kompozitsiyasini o'yma ishlarini bajarish va pardozlash. 46s.		
38.	Amaliy	Berilgan o'lchamda yogoch reykalardan qolip yasash.	4	
39.	Amaliy	Ganch taxta to'kish	2	
40.	Amaliy	Berilgan o'lchamda oyna kesish va ganch taxtaga o'rnatish.	4	
41.	Amaliy	Xovonda qorib tayyor qolipga quyish	2	
42.	Amaliy	Naqshni ganch taxtaga ko'chirish	4	
43.	Amaliy	Ganch yuzasiga tushirilgan naqsh chegaralarini kesish va zaminni o'yish	14	
44.	Amaliy	Naqsh bo'rtiqlariga pardoz berish	14	
45.	Amaliy	Oyna yuzasini tozalash	2	
		Sakkiz raxli gulli girix kompozitsiyasini chizish. 22s.		69-rasm
46.	Amaliy	Sakkiz raxli girix chizish.	12	a, b, v
47.	Amaliy	Sakkiz raxli girix ichida islimi naqsh kompozitsiyasini joylashtirish.	2	g
48.	Amaliy	Gullarni chizish, novda va barglarni chizish.	4	
49.	Amaliy	Sakkiz raxli gulli girix kompozitsiyasi ulgisini tayyorlash.	4	
		Sakkiz raxli gulli girix kompozitsiyasini o'yma ishlarini bajarish. 36s.		
50.	Amaliy	a) Ganch taxta tayyorlash , naqshni ganch taxtaga ko'chirish.	4	
51.	Amaliy	b) Ganch yuzasiga tushirilgan, naqsh chegaralarini kesish va zaminini o'yish.	12	
52.	Amaliy	v) Naqsh zaminini tekislash.	14	
53.	Amaliy	g) Naqsh bo'rtiqlariga pardoz berish	6	70,71-rasm
54.	Nazariy	Yakuniy dars. Bajarilgan ishlarni ko'rgazmasini tayyorlash. Iqtidorli o'quvchilar uchun qo'shimcha naqsh namunalari.	2	
	Jami		**128s**	

5-sinf (226 soat)

I chorak (72 soat)

1-mavzu. Mehnat va uning jamiyatda tutgan roli. Maktab sharoitida qo'llanadigan kasblar haqida suhbat o'tkazish. Ustaxona jihozlari va o'quvchilar tomonidan bajarilgan ishlar namunalari bilan yaqindan tanishtirish. O'quvchilarni jismoniy ruhiy rivojlanish tomonlarini hisobga olgan holda ish joyi bilan ta'minlash. Bolalarga ustaxonadagi ichki tartib haqida tushuncha berish. O'quvchilar o'rtasida sinf boshlig'ini tayinlash va o'quvchilardan navbatchilik ro'yxatini tuzish. Har bir o'quvchini shaxsiy xususiyatlarini o'rganish va shu asosda ishni tashkil etish.

Ganch o'ymakorligi san'ati va uning hayotimizda tutgan o'rni. San'at turlari. Tasviriy san'at va uning turlari. Amaliy san'at, uning mazmuni va turlari. Ganch o'ymakorligi san'ati - bezatishning bir turi.

Uzbekistonda ganchkorlik san'ati (Samarkand. Buxoro, Xiva, Shaxrisabz, Fargona, Toshkent va boshka shaharlar). Ganchkorlik san'ati ustalari: usta Shirin Murodov (Buxoro), Abdullox Boltaev, Odamboy Matchonov (Xiva), Shamsiddin Gofurov (Samarqand), Toshpo'lot Arslonqulov, Maxmud Usmonov, Ziyovuddin, Toxir Umarov (Toshkent), Jaloliddin Erkaboev, Abdusamad Abdulxakov (Qo'qon) va boshqalar. Ganch o'ymakorligi san'atining estetik va tarbiyaviy ahamiyati. Ganch o'ymakorligiga oid foto materiallar yigish va ularning ahamiyati. 2 s.

2-mavzu. Texnika xavfsizlik qoidalari

Texnika xavfsizligi haqida umumiy tushuncha berish. O'quv ustaxonasi maydonining yetarliligi ustaxona polining taxtadan bo'lishini ta'minlash va namlikning kam bo'lishiga erishish. Ustaxonani shamollatib turish. Xonada suv sovun sochik bo'lishi va ularni joy-joyida turishi talab etiladi. Xonaning elektr-energiya bilan ta'minlanishi.

Aptechka burchagi, shaxsiy gigiena. Yong'in va uning oldini olish haqida ma'lumotlar. 2 s.

3-mavzu. Oddiy naqsh elementlaridan nusxa ko‘chirish. 8 s.

a) Chizilgan oddiy barglar namunasi, o‘lchamiga moslab kalka qog‘oz qirqib olish va qistirgich yordamida naqsh ustiga qistirish.

b) qalam yordamida naqsh ustidan ko‘chirish.

4-mavzu. Nusxa asosida shablon tayyorlash. 8 s.

Ish ketma-ketligi quyidagicha olib boriladi.

1. Shablon tayorlashda texnika xavfsizlik qoidalari. 2 s.
2. Qog‘oz nusxadagi bargni qirqish. 2 s.
3. Qog‘oz nusxa asosida karton nusxa tayyorlash. 2 s.
4. Karton nusxani elementlarga ajratish. 2 s.

5-mavzu. Shablon asosida oddiy barglarni chizish (4 xil barg 10 soatdan). 40 s.

Ish ketma-ketligi quyidagicha olib boriladi.

1-bargni ilovadagi 1-rasmga asosan chiziladi.

1. Berilgan o‘lchamda 4 varaq yo‘l chizish. 2 s.
2. Chizilgan yo‘lni teng bo‘laklarga bo‘lish. 2 s.
3. Chizilgan to‘rtburchaklarga diagonal o‘tkazish. 2 s.
4. Shablon yordamida barg chizish. 4 s.

2 -bargni ilovadagi 2-rasmga asosan chizish.

1. Berilgan o‘lchamda 4 varaq yo‘l chizish va yo‘llarga bo‘lish 2 s
2. Chizilgan yo‘lni teng bo‘laklarga bo‘lib dioganal o‘tkazish 2 s
3. Tayyor shablonni to‘rt burchaklarga joylashtirib atrofini chizish 2 s.
4. Chizilgan bargni ustida 1-elementni qo‘yib chizish 2 s
5. Chizilgan bargni ustiga 2- elementni qo‘yib chizish 2 s

3 -bargni ilovadagi 3-rasmga asosan chizish

1. Berilgan o‘lchamda 2 varaq yo‘l chizish va teng bo‘laklarga bo‘lish 2 s
2. Chizilgan yo‘lda rasmdagi 2-bosqichga asosan chizish 2 s.
3. Bargni rasmdagi 3-bosqichga asosan chizish 2 s.

4. Bargni rasmdagi 4-bosqichga asosan chizish 2 s.
5. Bargni rasmdagi 5-bosqichga asosan chizish 2 s.

4-bargni ilovadagi 4-rasmga asosan chizish
1. Berilgan o'lchamda 2 varaq yo'l chizish va teng bo'laklarga bo'lish. 2 s
2. Tayyor shablonni rasmdagi 2-bosqichga asosan chizish. 2 s.
3. Bargni rasmdagi 3-bosqichga asosan chizish. 2 s.
4. Bargni rasmdagi 4-bosqichga asosan chizish. 2 s.
5. Tayyor shablonni rasmdagi 5-bosqichga asosan chizish. 2 s.

6-mavzu Amaliy takrorlash 8 s.

Ilovadagi 5-rasmga asosan chizish
Shablon yordamida kompozitsiya tuzish
1. Kompozitsiya haqida ma'lumot berish. 2 s.
2. Kompozitsiyaning sxemasini chizish. 2 s.
3. Barglarni joylashtirish. 2 s.
4. Kompozitsiya tuzish. 2 s.

7-mavzu Mustaqil ish berish va sifatini aniqlash 4 s

Ixtiyoriy kompozitsiya tuzish
1. Kompozitsiya uchun barg tanlash va sxemasini chizish 2 s
2. Kompozitsiya tuzish 2 s

II Chorak (56soat)

8-Mavzu. I chorakda o'tilgan mavzularni takrorlash. II chorakda o'tiladigan mavzularga zamin tayyorlash. 2 s.

9-Mavzu. Oddiy naqsh elementlarini qo'lda bajarish (4x10s) 40 s.

Ish ketma-ketligi quyidagicha bajariladi.

1-Bargni chizish. 10 s
1-bosqich. Berilgan o'lchamda 2 varaq yo'l chizish. 2 s

2-bosqich. Chizilgan yo'lni bo'laklarga bo'lish. 2 s.
3-bosqich. Chizilgan to'rtburchaklarga diogonal o'tkazish. 2 s
4-bosqich. Barglarni to'rtburchaklarda bir tomonini chizish. 2 s
5-bosqich. Barglarni to'rtburchaklarda 2-tomonini chizish. 2 s

2-Bargni chizish. 10 s
1-bosqich. Berilgan o'lchamda 2varaq yo'l chizish. 2 s
2-bosqich. Chizilgan yo'lni teng bo'laklarga bo'lish. 2 s.
3-bosqich. Chizilgan to'rtburchaklarda barg atrofini chizish. 2 s
4-bosqich. Chizilgan barg ustida birinchi elementni chizish. 2 s.
5-bosqich. Chizilgan barg ustida ikkinchi elementni chizish. 2 s.

3-Bargni chizish. 10 s
1-bosqich. Berilgan o'lchamda 2varaq yo'l chizish. 2 s
2-bosqichga asosan barglarni chizish. 2 s.
3-bosqichga asosan barglarni chizish. 2 s.
4-bosqichga asosan barglarni chizish. 2 s.
5-bosqichga asosan barglarni chizish. 2 s.

4-Bargni chizish. 10 s
1-bosqich. Berilgan o'lchamda yo'l chizish va teng bo'laklarga bo'lish. 2 s
2-bosqichga asosan barglarni chizish. 2 s.
3-bosqichga asosan barglarni chizish. 2 s.
4-bosqichga asosan barglarni chizish. 2 s.
5-bosqichga asosan barglarni chizish. 2 s.

10-Mavzu. Amaliy takrorlash. 8 s.

Ilovadagi 6-rasmga asosan chizish.
Yo'l ichida naqsh tuzish.
1. Yo'l ichida naqsh turlari bilan tanishtirish va chizish tartibini o'rgatish. 2 s.
2. Yo'l chizish va teng bo'laklarga bo'lish. 2 s.
3. Barglarni 6-rasmga asosan joylashtirish. 2 s.
4. Barglarni 6-rasmga asosan chizish. 2 s.

11-Mavzu. Mustaqil ish berish va sifatini aniqlash. 4 s.

Qo'lda ixtiyoriy kompozitsiya tuzish.
1. Kompozitsiya uchun barg tanlash va sxema chizish. 2 s.
2. Kompozitsiya tuzish. 2 s.

III Chorak (80 soat)

12-Mavzu. II Chorakda o'tilgan mavzularni takrorlash III chorakda o'tiladigan mavzularga zamin tayyorlash. 2 s.

13-Mavzu: Barglardan nusxa ko'chirish. 7-8-9- rasmlar. 2 s

a) chizilgan oddiy barglar namunasi o'lchamiga moslab kalka qog'oz qirqib olish va qistirgish yordamida naqsh ustiga qistirish

b) qalam yordamida naqsh ustidan ko'chirish

14-Mavzu. Nusxa asosida shablon tayyorlash 4 s

a) qog'oz nusxadagi barglarni qirqish 2 s

b) qog'oz nusxaga asosan karton nusxa tayyorlash 2 s

15-Mavzu. Shablon asosida 7-8-9 barglarni chizish (3 xil 10 s dan) 30s

Ish ketma-ketligi quyidagicha olib boriladi:
5-bargni ilovadagi 7-rasmga asosan chizish
1. berilgan o'lchamda yo'l chizish va teng bo'laklarga bo'lish. 2 s
2. barglarni 2-bosqichga asosan chizish. 2 s
3. barglarni 3-bosqichga asosan chizish. 2 s
4. barglarni 4-bosqichga asosan chizish. 4 s

6-bargni ilovadagi 8-rasmga asosan chizish 10s
1. berilgan o'lchamda 4 varaq yo'l chizish va bo'laklarga bo'lish 2 s.
2. barglarni 2-bosqichga asosan chizish 2 s
3. barglarni 3-bosqichga asosan chizish 2 s
4. barglarni 4-bosqichga asosan chizish 2 s
5. barglarni 5-bosqichga asosan chizish 2 s

7-bargni ilovadagi 9-rasmga asosan chizish 10s
1. berilgan o‘lchamda 4 varaq yo‘l chizish 2 s
2. barglarni 2-bosqichga asosan chizish 2 s
3. barglarni 3-bosqichga asosan chizish 2 s
4. barglarni 4-bosqichga asosan chizish 2 s
5. barglarni 5-bosqichga asosan chizish 2 s

Amaliy takrorlash

16-Mavzu. Shablon asosida kompozitsiya tuzish 6 s

Ilovadagi 10-rasmga asosan chizish.
1. kompozitsiya sxemasini chizish 2 s
2. barglarni joylashtirish 2 s
3. kompozitsiyani chizish 2 s

17-Mavzu. Oddiy barglarni qo‘lda bajarish. 7, 8, 9- rasmlar. (3 xil 10 s. dan). 30 s.

Ish ketma -ketligi quyidagicha olib boriladi:

5-bargni ilovadagi 7-rasmga asosan chizish.
1. berilgan o‘lchamda yo‘l chizish va teng bo‘laklarga bo‘lish. 2 s
2. barglarni 2-bosqichga asosan chizish. 2 s
3. barglarni 3-bosqichga asosan chizish. 2 s
4. barglarni 4-bosqichga asosan chizish. 4 s

6-bargni ilovadagi 8-rasmga asosan chizish.
1. berilgan o‘lchamda yo‘l chizish va teng bo‘laklarga bo‘lish. 2 s
2. barglarni 2-bosqichga asosan chizish. 2 s
3. barglarni 3-bosqichga asosan chizish. 2 s
4. barglarni 4-bosqichga asosan chizish. 4 s

7-bargni ilovadagi 9-rasmga asosan chizish.
1. berilgan o‘lchamda yo‘l chizish va teng bo‘laklarga bo‘lish. 2 s
2. barglarni 2-bosqichga asosan chizish. 2 s
3. barglarni 3-bosqichga asosan chizish. 2 s

4. barglarni 4-bosqichga asosan chizish. 4 s

18-Mavzu. Mustaqil ish bajarish va sifatini aniqlash. 6 s. Kompozitsiya tuzish.

Ilovadagi 10-rasmga asosan chizish.
1. Kompozitsiya sxemasini chizish. 2 s
2. Barglarni tiklash va joylashtirish. 2 s
3. Kompozitsiya tuzish 2 s

IV chorak 60 s

19- Mavzu. III chorakda o'tilgan mavzularni takrorlash.

IV chorakda o'tiladigan mavzularga zamin tayyorlash. 2 s.

20-Mavzu. Gullardan nusxa ko'chirish. 2 s.

12-13-14 rasmlar.

1. Chizilgan oddiy gullar namunasi, o'lchamiga moslab kalka qog'oz qirqib olish va qistirgich yordamida naqsh ustiga qistirish.
2. Qalam yordamida naqsh ustidan ko'chirish.

21-Mavzu. Nusxa asosida shablon tayyorlash. 4 s.

1. Qog'oz nusxadagi gullarni qirqib olish. 2 s.
2. Qog'oz nusxa asosida, karton nusxa tayyorlash. 2 s.

22-Mavzu. Shablon asosida 11-12-13 rasmlardagi gullarni chizish. (18 s.)

Ish ketma -ketligi quyidagicha olib boriladi:

1-gulni ilovadagi 11-rasmga asosan chizish.

1. berilgan o'lchamda 4 varaq yo'l chizish va teng bo'laklarga bo'lish. 2 s
2. gullarni 2-bosqichga asosan chizish. 2 s
3. gullarni 3-bosqichga asosan chizish. 2 s

2-gulni ilovadagi 12-rasmga asosan chizish.

1. berilgan o'lchamda 4 varaq yo'l chizish va teng bo'laklarga bo'lish. 2 s

2. gullarni 2-bosqichga asosan chizish. 2 s

3. gullarni 3-bosqichga asosan chizish. 2 s

3-gulni ilovadagi 13-rasmga asosan chizish.

1. berilgan o'lchamda 4 varaq yo'l chizish va teng bo'laklarga bo'lish. 2 s

2. gullarni 2-bosqichga asosan chizish. 2 s

3. gullarni 3-bosqichga asosan chizish. 2 s

23-Mavzu. Amaliy takrorlash. 6 s. Shablon asosida kompozitsiya tuzish.

Ilovadagi 14-rasmga asosan chizish.

1. Kompozitsiya sxemasini chizish. 2 s.
2. Gullarni joylashtirish. 2 s.
3. Kompozitsiyani chizish. 2 s.

24-Mavzu. Gullarni 11-12-13 rasmga asosan qo'lda bajarish. 24soat (3 xil 8 s)

Ish ketma ketligi quyidagicha olib boriladi:

1-gulni ilovadagi 11-rasmga asosan chizish. 8s

1. Berilgan o'lchamda 4varaq yo'l chizish va teng bo'laklarga bo'lish. 2 s
2. Gullarni 2-bosqichga asosan chizish. 2 s
3. Gullarni 3- bosqichga asosan chizish. 2 s
4. Gullarni 4- bosqichga asosan chizish. 2 s.

2-gulni ilovadagi 12- rasmga asosan chizish. 8s

1. Berilgan o'lchamda 4varaq yo'l chizish va teng bo'laklarga bo'lish. 2 s
2. Gullarni 2-bosqichga asosan chizish. 2 s
3. Gullarni 3- bosqichga asosan chizish. 2 s
4. Gullarni 4- bosqichga asosan chizish. 2 s

3-gulni ilovadagi 13-rasmga asosan chizish. 8 s

1. Berilgan o'lchamda 4 varaq yo'l chizish va teng bo'laklarga bo'lish. 2 s
2. Gullarni 2-bosqichga asosan chizish. 2 s
3. Gullarni 3- bosqichga asosan chizish. 2 s
4. Gullarni 4- bosqichga asosan chizish. 2 s

25- Mavzu. Mustaqil ish berish va sifatini aniqlash. 4 s Qo'lda ixtiyoriy kompozitsiya tuzish.

1. Kompozitsiya uchun gul tanlash va sxema chizish. 2 s
2. Kompozitsiya tuzish. 2 s

6-sinf. (334 soat)
I chorak. (90 soat)
Mavzular mazmuni.

1- Mavzu. Kirish.

Mehnat va uning jamiyatda tutgan roli. Maktab sharoitida qo'llanadigan kasblar haqida suhbat o'tkazish. Ustaxona jihozlari va o'quvchilar tomonidan bajarilgan ishlar namunalari bilan yaqindan tanishtirish. O'quvchilarni jismoniy ruhiy rivojlanish tomonlarini hisobga olgan holda ish joyi bilan ta'minlash. Bolalarga ustaxonadagi ichki tartib haqida tushuncha berish. O'quvchilar o'rtasida sinf boshlig'ini tayinlash va o'quvchilardan navbatchilik ro'yxatini tuzish. Har bir o'quvchini shaxsiy xususiyatlarini o'rganish va shu asosda ishni tashkil etish.

2-Mavzu. Chizilgan murakkab barglardan nusxa ko'chirish. 6 soat

Ilovadagi 15, 16, 17-rasmga asosan chizish.

1. Murakkab barglar namunasi o'lchamiga moslab kalka qog'oz qirqib olish va naqsh ustiga qistirgich yordamida qistirish. 2 s.
2. Qalam yordamida naqsh ustidan ko'chirish. 2 s.
   a) gajakbarg. b) qayrilmabarg.
3. Tolbargni (majnuntol) ko'chirib olish. 2 s.

3- Mavzu. Nusxa asosida shablon tayyorlash. 6s.

Ish ketma-ketligi quyidagicha olib boriladi.

1. Qog'oz nusxadagi bargni qirqish 2 s
2. Qog'oz nusxa asosida karton nusxa tayorlash 2 s
3. Karton nusxani elementlarga ajratish 2 s

4-Mavzu. Shablon asosida murakkab barglarni chizish (3 xil 6 s) 18 s.

1- gajakbarg

1. Berilgan o'lchamda yo'l chizib, teng bo'laklarga bo'lish. 2 s.
2. Chizilgan to'rtburchaklarda shablonni joylashtirib atrofini chizish. 2 s.
3. Chizilgan barg ustiga elementlarni qo'yib chizish. 2 s.

2-qayrilmabarg

1. Berilgan o'lchamda yo'l chizib, teng bo'laklarga bo'lish. 2 s
2. Chizilgan to'rtburchaklarda shablonni joylashtirib atrofini chizish. 2 s
3. Chizilgan barg ustiga elementlarni qo'yib chizish. 2 s

3-majnuntolbarg

1. Berilgan o'lchamda yo'l chizib, teng bo'laklarga bo'lish. 2 s
2. Chizilgan to'rtburchaklarda shablonni joylashtirib atrofini chizish. 2 s
3. Chizilgan barg ustiga elementlarni qo'yib chizish. 2 s

5-Mavzu. Murakkab barglarni shablonsiz chizish. (3x10s)30s

Ish ketma-ketligi quyidagicha bajariladi:

1-Gajakbarg. (10 s.)

1. Berilgan o'lchamda yo'l chizish va bo'laklarga bo'lish. 2 s
2. Barglarni xomaki shtrix chiziqlarda yo'l ichida joylashtirish. 2 s
3. Barg elementlarini yordamchi chiziqlar orqali chizib chiqish. 2 s
4. Barg atrofini qalin asosiy chiziqda chizish. 2 s
5. Barg elementlarini asosiy chiziqda chizish. 2 s

2- Qayrilmabarg. (10 s.)
1. Berilgan o'lchamda yo'l chizish va bo'laklarga bo'lish. 2 s
2. Barglarni xomaki shtrix chiziqlarda yo'l ichida joylashtirish. 2 s
3. Barg elementlarini yordamchi chiziqlar orqali chizib chiqish. 2 s
4. Barg atrofini qalin asosiy chiziqda chizish. 2 s
5. Barg elementlarini asosiy chiziqda chizish. 2 s

3- Majnuntolbarg. 10 s.
1. Berilgan o'lchamda yo'l chizish va bo'laklarga bo'lish. 2 s
2. Barglarni xomaki shtrix chiziqlarda yo'l ichida joylashtirish. 2 s
3. Barg elementlarini yordamchi chiziqlar orqali chizib chiqish. 2 s
4. Barg atrofini qalin asosiy chiziqda chizish. 2 s
5. Barg elementlarini asosiy chiziqda chizish. 2 s

6-Mavzu. Amaliy takrorlash. 18 s.

Yo'l ichida naqsh chizish.
Ilovadagi 18-rasmga asosan chizish.
1. Yo'l chizish va teng bo'laklarga bo'lish.
2. Gullarni yo'l ichiga joylashtirish. (kompanovka).
3. 1-2 gulni chizish.
4. 3-4 gulni chizish.
5. Yo'l ichida barglarni joylashtirish. (kompanovka).
6. 1-bargni chizish.
7. 2-bargni chizish.
8. 3-bargni chizish.
9. Gullarni pardozlash. (naqsh xajmini tasvirlash).

7-Mavzu. Mustaqil ish berish va sifatini aniqlash. 10 s.

1. Gul va barglarni tanlash. Yo'l chizish va teng bo'laklarga bo'lish. 2 s.
2. Yo'l ichida gullarni joylashtirish (kompanovka). 2 s.
3. Gullarni chizish. 2 s.
4. Yo'l ichida barglarni joylashtirish (kompanovka). 2 s.
5. Barglarni chizish. 2 s.

II chorak. (70 s.)

8-Mavzu. I chorakda o'tilgan mavzularni takrorlash. II chorakda o'tiladigan mavzularga zamin tayyorlash. 2 s.

9-Mavzu. Chizilgan gullardan nusxa ko'chirish (3x2 s) 6 s

Ilovadagi 19, 20, 21-rasmga asosan chizish.

a) paxtagul b) barglioygul v) ko'p bargli oygul

1. Paxtagul namunasi o'lchamiga moslab kalka qog'oz qirqib olish va naqsh ustiga qistirgich yordamida qistirish 2 s

2. Qalam yordamida naqsh ustidan ko'chirish 2 s

a) paxtagul b) barglioygul

3. Qalam yordamida naqsh ustidan ko'chirish 2 s

v) ko'p bargli oygul

10-Mavzu. Nusxa asosida shablon tayyorlash. 6 s.

1 Qog'oz nusxadagi gulni qirqish. 2 s

2. Qog'oz nusxa asosida karton nusxa tayyorlash. 2 s

3. Karton nusxani elementlarga ajratish. 2 s

11-Mavzu. Shablon asosida gullar chizish. (3x6)18 s.

Ilovadagi 19, 20, 21-rasmga asosan chizish.

1) paxtagul. 6 s

1. berilgan o'lchamda yo'l chizib bo'laklarga bo'lish. 2 s

2. chizilgan to'rtburchaklarda shablonni joylashtirib atrofini chizish. 2 s

3. chizilgan gul ustiga elementlarni qo'yib chizish. 2 s

2) bargli oygul. 6 s

1. berilgan o'lchamda yo'l chizib teng bo'laklarga bo'lish. 2 s

2. chizilgan to'rtburchaklarda shablonni joylashtirib atrofini chizish. 2 s

3. chizilgan nusxa ustiga elementlarni qo'yib chizish. 2 s

3) ko'p bargli oygul. 6 s

1. berilgan o'lchamda yo'l chizib teng bo'laklarga bo'lish. 2 s

2. chizilgan to'rtburchaklarda shablonni joylashtirib atrofini chizish. 2 s

3. chizilgan gul ustiga elementlarni qo‘yib chizish. 2 s

12-Mavzu. Gullarni shablonsiz chizish (3x10) 30 s

Ilovadagi 19-rasmga asosan chizish.

a) paxtagul. 10 s

1. berilgan o‘lchamda yo‘l chizish va bo‘laklarga ajratish. 2 s
2. paxta gulni xomaki shtrix chiziqlar yordamida yo‘l ichida joylashtirish. 2 s
3. paxta gulni elementlarni yordamchi chiziqlar orqali chizib chiqish. 2 s
4. paxta gul atrofini qalin asosiy chiziq yordamida chizish. 2 s
5. paxta gul elementlarini asosiy chiziqda chizish. 2 s

Ilovadagi 20-rasmga asosan chizish.

b) bargli oygul. 10s

1. berilgan o‘lchamda yo‘l chizish va bo‘laklarga ajratish. 2 s
2. bargli oygulni xomaki shtrix chiziqlar yordamida yo‘l ichida joylashtirish. 2 s
3. bargli oygulni yordamchi chiziqlar orqali chizib chiqish. 2 s
4. bargli oygul atrofini qalin asosiy chiziq yordamida chizish. 2 s
5. bargli oygul elementlarni asosiy chiziqda chizish. 2 s

Ilovadagi 21-rasmga asosan chizish.

v) Ko‘p bargli oygul. 10 s

1. Berilgan o‘lchamda yo‘l chizish va bo‘laklarga bo‘lish. 2 s
2. Ko‘p bargli oygulni yordamchi chiziqlar orqali joylashtirish. 2 s
3. Ko‘p bargli oygulni yordamchi chiziqlar orqali chizib chiqish. 2 s
4. Gul atrofini qalin asosiy chiziqda chizish. 2 s
5. Gul elementlarini asosiy chiziqda chizish. 2 s

13-Mavzu. Mustaqil ish berish va sifatini aniqlash. 8 s.

1. Gul va barg tanlash. Yo‘l chizish va teng bo‘laklarga bo‘lish 2 s
2. Yo‘l ichida gullarni joylashtirish. 2 s.
3. Gullarni chizish. 2 s.
4. Yo‘l ichida barglarni joylashtirish va chizish. 2 s.

III Chorak. 100 c.

14-Mavzu. II Chorakda o'tilgan mavzularni takrorlash III chorakda o'tiladigan mavzularga zamin tayyorlash. 2 s.

15-Mavzu. Chizilgan oddiy elementlardan nusxa ko'chirish. 6s. Ilovadagi 22, 23, 24, 25, 26-rasmlarga asosan chizish.

1) Novda 2) Kurtak 3) Margula 4) Mehrob 5) Bofta.

1. Chizilgan naqshlar namunasi o'lchamiga moslab kalka qog'oz qirqib olish va naqsh ustiga qistirgich yordamida qistirish. 2 s.

2. Qalam yordamida naqsh ustidan ko'chirish. 2 s.

1)Novda 2) Kurtak 3) Margula

3. Qalam yordamida naqsh ustidan ko'chirish. 2 s.

4) Mehrob 5) Bofta.

16-Mavzu. Nusxa asosida shablon tayyorlash. Qog'oz nusxadan karton nusxa tayyorlash. 10 s.

1. Novda elementining shablonini tayyorlash. 2 s.
2. Kurtak elementining shablonini tayyorlash. 2 s.
3. Margula elementining shablonini tayyorlash. 2 s.
4. Mehrob elementining shablonini tayyorlash. 2 s.
5. Bofta elementining shablonini tayyorlash. 2 s.

17-Mavzu. Shablon asosida oddiy naqsh elementlarini chizish. 20 s.

1. 22-rasmga asosan novda chizish.

a) Berilgan o'lchamda yo'l chizish va bo'laklarga bo'lish. 2 s

b) Yo'l ichida novda shablonini qo'yib chizish. 2 s.

2. 23-rasmga asosan kurtak chizish.

a) Berilgan o'lchamda yo'l chizish va bo'laklarga bo'lish. 2 s

b) Yo'l ichida kurtak shablonini qo'yib chizish. 2 s.

3. 24-rasmga asosan margula chizish.

a) Berilgan o'lchamda yo'l chizish va bo'laklarga bo'lish. 2 s

b) Yo'l ichida margula shablonini qo'yib chizish. 2 s.

4. 25-rasmga asosan mehrob chizish.

a) Berilgan o'lchamda yo'l chizish va bo'laklarga bo'lish. 2 s
b) Yo'l ichida mehrob shablonini qo'yib chizish. 2 s.
5. 26-rasmga asosan bofta chizish.
a) Berilgan o'lchamda yo'l chizish va bo'laklarga bo'lish. 2 s
b) Yo'l ichida bofta shablonini qo'yib chizish. 2 s.

18-Mavzu. Oddiy naqsh elementlarini shablonsiz chizish. (5 xil 10 soatdan) 50 s.

1. Novda. 22-rasmga asosan chizish.
a) Berilgan o'lchamda yo'l chizish va bo'laklarga bo'lib bir tomonni yordamchi chiziq bilan chizish. 2 s
b) Novdani 2-bosqichga qarab chizish. 2 s.
v) Novdani 3-bosqichga qarab chizish. 2 s.
g) Novdani 4-bosqichga qarab chizish. 2 s.
d) Novdani 5-bosqichga qarab chizish. 2 s.
2. Kurtak. 23-rasmga asosan chizish.
a) Berilgan o'lchamda yo'l chizish va bo'laklarga bulib bir tomonni yordamchi chiziq bilan chizish. 2 s
b) Kurtakni 2-bosqichga qarab chizish. 2 s.
v) Kurtakni 3-bosqichga qarab chizish. 2 s.
g) Kurtakni 4-bosqichga qarab chizish. 2 s.
d) Kurtakni 5-bosqichga qarab chizish. 2 s.
3. Margula. 24-rasmga asosan chizish.
a) Berilgan o'lchamda yo'l chizish va bo'laklarga bulib bir tomonni yordamchi chiziq bilan chizish. 2 s
b) Margulani 2-bosqichga qarab chizish. 2 s.
v) Margulani 3-bosqichga qarab chizish. 2 s.
g) Margulani 4-bosqichga qarab chizish. 2 s.
d) Margulani 5-bosqichga qarab chizish. 2 s.
4. Mehrob. 25-rasmga asosan chizish.
a) Berilgan o'lchamda yo'l chizish va bo'laklarga bulib bir tomonni yordamchi chiziq bilan chizish. 2 s
b) Mehrobni 2-bosqichga qarab chizish. 2 s.
v) Mehrobni 3-bosqichga qarab chizish. 2 s.
g) Mehrobni 4-bosqichga qarab chizish. 2 s.
d) Mehrobni 5-bosqichga qarab chizish. 2 s.

5. Bofta. 26-rasmga asosan chizish.

a) Berilgan o'lchamda yo'l chizish va bo'laklarga bo'lib bir tomonni yordamchi chiziq bilan chizish. 2 s

b) Boftani 2-bosqichga qarab chizish. 2 s.

v) Boftani 3-bosqichga qarab chizish. 2 s.

g) Boftani 4-bosqichga qarab chizish. 2 s.

d) Boftani 5-bosqichga qarab chizish. 2 s.

Amaliy takrorlash. 8 s.

19-Mavzu. Kompozitsiya tuzish.

Ilovadagi 27-rasmga asosan chizish.

1. Gul va barglarni tanlash. Kompozitsiya sxemasini chizish. 2 s.
2. Barglarni va gullarni joylashtirish. 2 s.
3. Barglarni chizish. 2 s.
4. Gullarni chizish. 2 s.

20-Mavzu. Mustaqil ish bajarish va sifatini aniqlash. 4 s.

1. Kompozitsiya sxemasini chizish. 2 s.
2. Shablon yordamida kompozitsiya tuzish. 2 s.

IV chorak 70 s.

21- Mavzu. III chorakda o'tilgan mavzularni takrorlash. IV chorakda o'tiladigan mavzularga zamin tayyorlash. 2 s.

22-Mavzu. Chizilgan oddiy barg elementlaridan nusxa ko'chirish. 4 s.

Ilovadagi 28, 29, 30-rasmlarga asosan chizish.

Ishni olib borish tartibi quyidagicha;

Chizilgan naqsh namunasi o'lchamiga moslab kalka qog'oz qirqib olish va qistirgich yordamida naqsh ustiga qistirish.

1. Qalam yordamida qalampir va shukufta elementlari ustidan ko'chirish. 2 s.
2. Qalam yordamida madoxil elementi ustidan ko'chirish. 2 s.

23-Mavzu. Nusxa asosida shablon tayyorlash. 6s.

Qog'oz nusxadan karton nusxa tayyorlash.
1. Qalampir elementining shablonini tayyorlash. 2 s.
2. Shukufta elementining shablonini tayyorlash. 2 s.
3. Madoxil elementining shablonini tayyorlash. 2 s.

24-Mavzu. Shablon asosida oddiy naqsh elementlarini chizish. (3 xil 4 soatdan) 12 s.

1. 29-rasmga asosan qalampir chizish.
a) Berilgan o'lchamda yo'l chizish va teng bo'laklarga bo'lish. 2 s
b) Yo'l ichida qalampir shablonini qo'yib chizish. 2 s.
2. 30-rasmga asosan shukufta chizish.
a) Berilgan o'lchamda yo'l chizish va teng bo'laklarga bo'lish. 2 s
b) Yo'l ichida shukufta shablonini qo'yib chizish. 2 s.
3. 28-rasmga asosan madoxil chizish.
a) Berilgan o'lchamda yo'l chizish va teng bo'laklarga bo'lish. 2 s
b) Yo'l ichida madoxil shablonini qo'yib chizish. 2 s.

25-Mavzu. Oddiy naqsh elementlarini shablonsiz chizish. (3 xil 10 soatdan) 30 s.

1. Qalampir. 29-rasmga asosan chizish.
a) Berilgan o'lchamda yo'l chizish va bo'laklarga bo'lib bir tomonni yordamchi chiziq bilan chizish. 2 s
b) Qalampirni 2-bosqichga qarab chizish. 2 s.
v) Qalampirni 3-bosqichga qarab chizish. 2 s.
g) Qalampirni 4-bosqichga qarab chizish. 2 s.
d) Qalampirni 5-bosqichga qarab chizish. 2 s.
2. Shukufta. 30-rasmga asosan chizish.
a) Berilgan o'lchamda yo'l chizish va bo'laklarga bo'lib bir tomonni yordamchi chiziq bilan chizish. 2 s
b) Shukuftani 2-bosqichga qarab chizish. 2 s.
v) Shukuftani 3-bosqichga qarab chizish. 2 s.
g) Shukuftani 4-bosqichga qarab chizish. 2 s.
d) Shukuftani 5-bosqichga qarab chizish. 2 s.

3. Madoxil. 28-rasmga asosan chizish.

a) Berilgan o'lchamda yo'l chizish va bo'laklarga bo'lib bir tomonni yordamchi chiziq bilan chizish. 2 s

b) Madoxilni 2-bosqichga qarab chizish. 2 s.

v) Madoxilni 3-bosqichga qarab chizish. 2 s.

g) Madoxilni 4-bosqichga qarab chizish. 2 s.

d) Madoxilni 5-bosqichga qarab chizish. 2 s.

Amaliy takrorlash. 8 s.

26-Mavzu. Kompozitsiya tuzish.

Ilovadagi 31-rasmga asosan chizish.

1. Gul va barglarni tanlash. Kompozitsiya sxemasini chizish. 2 s.
2. Barglarni va gullarni joylashtirish. 2 s.
3. Barglarni chizish. 2 s.
4. Gullarni chizish. 2 s.

27-Mavzu. Mustaqil ish bajarish va sifatini aniqlash. 8 s.

1. Gul va barglarni tanlash, kompozitsiya sxemasini chizish. 2 s.
2. Barg va gulni joylashtirish. 2 s.
3. Barglarni chizish. 2 s.
4. Gullarni chizish. 2 s.

7- sinf
I chorak. (108 soat)

Kirish mashg'uloti. Mehnat va uning jamiyatda tutgan roli. Maktab sharoitida qo'llanadigan kasblar haqida suhbat o'tkazish. Ustaxona jihozlari va o'quvchilar tomonidan bajarilgan ishlar namunalari bilan yaqindan tanishtirish. O'quvchilarni jismoniy ruhiy rivojlanish tomonlarini hisobga olgan holda ish joyi bilan ta'minlash. Bolalarga ustaxonadagi ichki tartib haqida tushuncha berish. O'quvchilar o'rtasida sinf boshlig'ini tayinlash va o'quvchilardan navbatchilik ruyxatini tuzish. Har bir o'quvchini shaxsiy xususiyatlarini o'rganish va shu asosda ishni tashkil etish.

1-mavzu. Ganch o'ymakorligi san'ati va uning xayotimizda tutgan o'rni. (2 soat).

San'at turlari. Tasviriy san'at va uning turlari. Amaliy san'at, uning mazmuni va turlari. Ganch o'ymakorligi san'ati - bezatishning bir turi.

Uzbekistonda ganchkorlik san'ati (Samarkand, Buxoro, Xiva, Shaxrisabz, Fargona, Toshkent va boshka shaxarlar). Ganchkorlik san'ati ustalari: usta Shirin Murodov (Buxoro), Abdullox Boltaev, Odamboy Matchonov (Xiva), Shamsiddin Gofurov (Samarkand), Toshpulat Arslonkulov, Maxmud Usmonov, Ziyovuddin, Toxir Umarov (Toshkent), Jaloliddin Erkaboev, Abdusamad Abdulxakov (Kukon) va boshkalar. Ganch o'ymakorligi san'atining estetik va tarbiyaviy ahamiyati. Ganch o'ymakorligiga oid foto materiallar yigish va ularning ahamiyati.

2-mavzu. Naqsh va uning turlari. Ganch o'ymakorligida ishlatiladigan geometrik naqshlar. (2 soat).

Naqsh va uning kelib chiqish tarixi haqida ma'lumot. Naqsh turlari. O'simliksimon, geometrik ramziy va boshqa naqshlar. Xalq amaliy san'atida naqsh. Buxoro, Xiva, Fargona, Toshkent, Samarkand naqshlari va ularning o'ziga xos xususiyatlari. Ganch o'ymakorligida ishlatiladigan naqshlar. Ularning amaliy san'atning boshka turlarida

ishlatiladigan naqshlardan farqi. Geometrik naqsh elementlari: uchburchaklar, to'rtburchaklar, ko'pburchaklar va egri burchaklar.

3-mavzu. Oddiy zanjiralarni qalamda chizish. (36 soat).

Zanjira va uning turlari haqida tushuncha. Zanjiraning xalq amaliy san'ati turlari: toshtaroshlik, yogoch o'ymakorlik, mis o'ymakorligi. ganch o'ymakorligi va boshqalarda ishlatilishi. Geometrik va o'simliksimon zanjiralar. Ularning bir-biridan farqi, zanjiraning kompozitsiyada tutgan o'rni va vazifasi. Zanjiraning nomlanishi. Zanjira turlaridan namunalar chizish bosqichlari. Naqsh va uning turlari. Ganch o'ymakorligida ishlatiladigan geometrik naqshlar. Oddiy zanjiralarni qalamda chizish. Uchburchak asosida oddiy zanjira chizish. Uchburchak asosida murakkab zanjira chizish. Kvadrat asosida zanjira chizish. Uchburchak asosida yelpigichsimon zanjira chizish. Kvadrat asosida murakkab yelpigichsimon zanjira chizish. Kvadrat asosida qo'shyelpigich zanjira chizish.

4-mavzu. Girixlar haqida tushuncha. (66 soat).

Girix va uning tarixi. girix - naqshning murakkab turi. Girixchi ustalar haqida ma'lumot berish. Girix turlari, girix elementlari: to'rtburchaklar, uchburchaklar, ko'p burchaklar va egri chiziqlar. Girix elementlaridan kompozitsiyalar tuzish yo'llari haqida ma'lumot. Berilgan o'lchamda 8 raxli yulduz chizish. Yo'l ichida 8 raxli yulduz chizish. 8 raxli girix komnozitsiyasini tuzish. Berilgan o'lchamda 6 raxli girix chizish. Yo'l ichida 6 raxli girix tuzish. Berilgan o'lchamda 6 raxli girix kompozitsiyasini tuzish.

5-mavzu. Ganch o'ymakorligida ishlatiladigan asbob-uskunalar va ulardan foydalanish yo'llari. (2 soat).

Ganch o'ymakorligi xonasini tashkil etish. Xonaning jihozlari. Ish stanogi va undan foydalanish. Asboblar va ularning turlari. Ulardan to'gri foydalanish. Ganch o'ymakorligida ishlatiladigan asboblar va qurollar - albom, qalam, xoka, jarroxlik pichogi, shturgardon, iskana, ganch qorish uchun idishlar, qayroq toshlar, jilvir qog'oz,

g'alvir yo'lak, rangli simlar va boshqalar haqida tushuncha. Asbob-uskunalarni ozoda tutish va kerakli joyda saklash. Shaxsiy gigiena xavfsizlik texnikasining asosiy qoidalari va yo'llanmalari, shikastlanishning asosiy sabablari va oldini olish yo'llari. Baxtsiz hodisa sodir bo'lganda birinchi yordam ko'rsatish. Aptechka burchagi. Yongin va uni oldini olish.

II chorak. (84 soat).

6-mavzu. Ganch o'ymakorligida ishlatiladigan materiallar va qorishmalarni tayyorlash texnologiyalari. (6 soat).

Ganch o'ymakorligida ishlatiladigan materiallar haqida umumiy ma'lumot. Ganch, gips, alebastr, tuprok va ularning bir-biridan farqi. Ganch turlari. Ganchni tayyorlash texnologiyasi. Xovonda haqida tushuncha berish va uni tayyorlashning texnologiyasi. Xovonda tayyorlash avvalgi va xozirgi texnologiyasi. Gulganchni tayyorlash, tez ganchni tayyorlash. Ganch taxta tayyorlash texnologiyalari.

7-mavzu. Axta (ulgi) va xoka tayyorlash texnologiyasini o'rgatish. (22 soat)

Axta tayyorlash. Naqsh kompozitsiyasi. Naqsh chizilgan qog'ozni yumshoq yostiq ustiga qo'yib naqsh chiziqlari ustidan igna bilan teshib chiqish. Tayyor bo'lgan axtani ish yuzasiga qo'yib ustidan xoka urib va bosib yurgizib chiqish. Xoka-dasmol yupqa latta yoki ikki qavat doka parchasiga maydalangan pista ko'mir, bo'r (mel) yoki belila kukuni solib uni xaltacha xolida tugish, buni ustalar xoka deb yuritadilar.

Axta ustidan xoka urib chiqish yoki yengil bosish. Axta (ulgi) va xoka tayyorlash texnologiyasini o'rgatish. Chizilgan zanjiralar ulgilarini tayyorlash. Sakkiz raxli girixlar, ulgilarini tayyorlash. Olti raxli girixlar uchun ulgilarni tayyorlash.

8-mavzu. Pardoz va uning turlari haqida ma'lumot. (56 soat).

Pardoz va uning kelib chiqish tarixi haqida tushuncha berish.

Xalq amaliy san'ati turlarida pardoz xillaridan foydalanish. Ganch

o'ymakorligida pardoz va uning turlari. Choka (yorma), pax (yoyma), lula va tabaka pardoz. Ularning xususiyatlari va o'ziga xos texnologiyasi. Pardoz berishda yorug'likning roli.

O'yma ishlarini bajarish tartibi: Qalamda bajarilgan naqsh namunalarini kattalashtirib, ganch taxtachalariga chizish, yoki ulgi yordamida tushirish. Chiziq ustidan skalpel bilan tirnab yurgizib chiqish. O'yish va pardoz turlarini amalda qo'llash.

Uchburchak asosida oddiy zanjirani o'yma ishlarini bajarish va pardozlash. Uchburchak asosida murakkab zanjira o'yma ishlarini bajarish va pardozlash. Kvadrat asosida zanjira o'yma ishlarini bajarish va pardozlash. Uchburchak asosida yelpigichsimon zanjira o'yma ishlarini bajarish va pardozlash. Kvadrat asosida murakkab yelpigichsimon zanjira o'yma ishlarini bajarish va pardozlash. Kvadrat asosida qo'shyelpig'ich zanjirini o'yma ishlarini bajarish va pardozlash.

Mustaqil ish berish va ish sifatini aniqlash. Ixtiyoriy geometrik, oddiy zanjiralardan, taqsimlarga bo'lingan bir bo'lagini chizish va o'yma ishlarini bajarish.

III chorak. (120 soat).

9-mavzu. O'yma ishlarni bajarish. (100 soat).

1. Oddiy naqsh namunalarini bosqichma-bosqich o'yish.
2. Mustaqil pardoz turlarini tanlay olish va uni amalda bajarish.
3. Naqsh namunalarini o'yish va pardozlash.

O'yma ishlar bosqichlari.

Ganch taxta quyish, ganch taxtaga naqsh nusxasini axta yordamida tushirish, naqsh izlarini jarroxlik pichogida tirnab chizib chiqish, naqsh zaminini o'yib chiqish va pardoz berish. Sakkiz raxli yo'lduzni o'yma ishlarini bajarish va pardozlash. Yo'l ichida sakkiz raxli yulduzning o'yma ishlarini bajarish va pardozlash. Chizilgan sakkiz raxli yulduz kompozitsiyasi o'yma ishlarini bajarish va pardozlash. Olti raxli yulduz o'yma ishlarini bajarish va pardozlash. Yo'l ichida olti raxli yulduz o'yma ishlarini bajarish va pardozlash. Chizilgan 6 raxli yulduz kompozitsiyasi o'yma ishlarini bajarish va pardozlash.

10-mavzu. Ganchli raxlar yordamida girix yasash. (20 soat).

Berilgan o'lchamda 8 raxli girixni bosqichma-bosqich chizish. Chizilgan girix naqshini ulgisini tayyorlash. Berilgan o'lchamda ganch taxta yasash va naqshni ko'chirish. Maxsus moslama asosida ganchli raxlar yasash. Ganchli raxlar yordamida, chizilgan girix naqshi ustida bosqichma-bosqich yopishtirib yasash.

Mustaqil ish berish va sifatini aniqlash. Ganchli raxlarda to'rt xil pardoz turini o'yib ko'rsatish.

IV chorak. (90 soat).

11-mavzu. Ganch o'ymakorligida ishlatiladigan oddiy islimi naqsh elementlari. (90 soat).

Ganch o'ymakorligida ishlatiladigan naqshlar. Ularning amaliy san'atning boshka turlarida ishlatiladigan naqshlardan farqi. Naqsh elementlarining tabiatdan stillashtirib olinishi. Simmetriya, asimmetriya, ritm, siluet, kompanovka, kompozitsiya haqida tushuncha. Usimliksimon naqsh elementlarini chizish metodikasi. O'simliksimon naqsh elementlari.

Oddiy barglar: Barglar chizish. Uch barglar chizish. To'rt barglar chizish.

Murakkab barglar: Gajak barglar chizish. Qayrilma barglar chizish. Tol barg (majnuntol) barglarni chizish.

Mustaqil ish berish va sifatini aniqlash. Oddiy barglardan kompozitsiya chizish.

8 sinf. (402 soat).

I chorak. (108 soat).

Kirish mashg'uloti. O'quvchilarning 7 sinfda bajargan ishlarini muxokama qilish. Yo'l qo'yilgan kamchiliklarni bartaraf etish yo'lllarini izoxlab topish va amalga oshirish. Jixozlarni saqlanish holatini tekshirish. Ustaxona jihozlarni saqlanish holatini tekshirish. Ustaxona jihozlarini saqlashda o'quvchilarning burchlari. O'quvchilarni birinchi chorakda qilinadigan ishlar rejasi bilan yaqindan tanishtirish. Sinf o'quvchilari orasida boshliq tayinlash. Ustaxona bo'yicha navbatchilik ro'yxatini tuzish. Darslarni xar bir o'quvchining shaxsiy xususiyatlarini hisobga olgan holda tashkil qilish.

12-mavzu. Chizilgan barglarni ulgilarini tayyorlash. (32 soat).

Oddiy barglardan 3 xil barg, uchbargdan 3 xil, to'rtbargdan 3 xil, ulgilarni tayyorlash.

13-mavzu. Murakkab barglarning ulgilarini tayyorlash. (12 soat).

Murakkab barglar: gajakbarg, qayrilma barg, tolbarg, majmuntol barglar 2 xil ulgilarni tayyorlash.

14-mavzu. Gullar (64 soat).

Oygul, bargli oygul, ko'p bargli oygul naqsh elementlarini chizish. Chizilgan gullarning ulgilarini tayyorlash.

Chizilgan 3 xil gulning ulgisini tayyorlash.

Paxta gul naqsh elementlarini 2 xilini chizish. Chizilgan gullarning ulgilarini tayyorlash.

Ko'pbargli gul naqsh elementini chizish. Chizilgan gullarning ulgilarini tayyorlash.

Mustaqil ish berish va sifatini aniqlash. Oddiy barg va guldan kompozitsiya tuzish.

II chorak. (84 soat).

15-mavzu. Naqsh elementlarini chizish. (84 soat).

Margula, naqsh elementlarini chizish. Margula naqsh elementini, ulgilarini tayyorlash. Novda va band, naqsh elementlarini chizish. Novda va band ulgilarini tayyorlash. Kurtaklar, naqsh elementlari ulgilarini chizish. Kurtaklar naqsh elementlari ulgilarini tayyorlash. Mehrob naqsh elementini chizish.

Mustaqil ish berish va sifatini aniqlash. Naqsh elementlaridan oddiy kompozitsiya tuzish.

III chorak (120 soat)

16-mavzu. Naqsh elementlari. (120 soat)

Mehrob naqsh elementini chizish. Chizilgan mehrob, naqsh elementlarini ulgisini tayyorlash. Bofta naqsh elementlarini chizish. Bofta naqsh elementini ulgisini tayyorlash. Madoxil naqsh elementini chizish. Madoxil naqsh elementi ulgilarini tayyorlash. Qalampir naqsh elementini chizish. Qalampir naqsh elementini ulgisini tayyorlash. Oddiy naqsh namunalarini qalamda chizish. Naqsh elementlaridan oddiy kompozitsiya tuzish.

Mustaqil ish berish va sifatini aniqlash. Naqsh elementlaridan oddiy kompozitsiya tuzish.

IV chorak. (90 soat)

17-mavzu. Oddiy naqsh namunalarini qalamda chizish. (90 soat).

Oddiy naqsh namunalarini qalamda chizish. Oddiy naqsh namunalari ulgilarini tayyorlash. Yo'l ichida naqsh namunalarini chizish. Yak raftor naqshini chizish. Yak raftor naqshi ulgisini tayyorlash. To'rtburchak ichida islimi naqsh kompozitsiyasi. To'rtburchak ichidagi, islimi naqshini chizish. Chizilgan naqsh ulgisini tayyorlash.

Mustaqil ish berish va sifatini aniqlash. Naqsh elementlaridan to'rtburchak ichida oddiy kompozitsiya tuzish.

9- sinf. (544 soat).

I chorak. (144 soat).

Kirish mashg'uloti. O'quvchilar bilan birgalikda 8-sinfda bajarilgan ishlar mazmunini tahlil qilish. 9-sinfda ta'lim tizimida kasb tanlashga qo'yiladigan talablar. Tarixiy yodgorliklarni ta'mirlash korxonalarning Respublikamizda tutgan o'rni xaqida. Kasb tanlashda milliy hunarmandchilik an'analarining tutgan o'rni xaqida.

18-mavzu. Naqsh elementlarining o'yma ishlarini bajarish. (60 soat).

Naqsh elementlarining o'yma ishlarini, bajarish tartibi.

1. Ganch taxta yasash, naqshni ganch taxtaga ko'chirish.
2. Ganch yuzasiga tushirilgan naqsh chegaralarini kesish va zaminini o'yish.
3. Naqsh zaminini tekislash.
4. Naqsh bo'rtiqlariga pardoz berish.

Oddiy barglar o'yma ishlarini bajarish va pardozlash. Chizilgan uchbarglarga asosan o'yma ishlarini bajarish va pardozlash. Chizilgan to'rtbarglarga asosan o'yma ishlarni bajarish va pardozlash.

19-mavzu. Murakkab barglarning o'yma ishlarini bajarish. (44 soat).

Gajak barglar, o'yma ishlarini bajarish va pardozlash. Qayrilma barglar, o'yma ishlarini bajarish va pardozlash. Tolbarg (majnuntol) o'yma ishlarini bajarish va pardozlash.

20-mavzu. Gullarning o'yma ishlarini bajarish. (40 soat)

Oygul, bargli oygul, ko'p bargli oygulga asosan o'yma ishlarni bajarish va pardozlash. Chizilgan paxta gullarga asosan o'yma ishlarni bajarish va pardozlash.

Mustaqil ish berish va sifatini aniqlash. Ixtiyoriy bitta gulning o'yma ishlarini bajarish.

II chorak (112 soat)
21-mavzu. Naqsh elementlarining o'yma ishlarini bajarish. (112 soat)

Chizilgan ko'pbargli gullarga asosan o'yma ishlarni bajarish va pardozlash. Chizilgan margula naqsh elementiga asosan o'yma ishlarni bajarish va pardozlash. Novda va barg, naqsh elementlarini o'yma ishlarini bajarish va pardozlash. Chizilgan naqsh elementlari, kurtaklarga asosan o'yma ishlarni bajarish va pardozlash. Madoxil naqsh elementlari o'yma ishlarini bajarish va pardozlash.

Mustaqil ish berish va sifatini aniqlash. Ixtiyoriy bitta naqsh elementini o'yma ishlarini bajarish.

III chorak (160 soat).
22-mavzu. Naqsh elementlarining o'yma ishlarini bajarish. (160 soat).

Mehroblar naqsh elementlariga asosan o'yma ishlarni bajarish va pardozlash. Bofta naqsh elementlariga asosan o'yma ishlarini bajarish va pardozlash. Shukufta naqsh elementlarini o'yma ishlarini bajarish va pardozlash. Oddiy naqsh namunalarini, o'yma ishlarini bajarish va pardozlash. Oddiy naqsh namunalari o'yma ishlarini bajarish va pardozlash. Yak raftor naqsh o'yma ishlarini bajarish va pardozlash. To'rtburchak ichida islimi naqsh kompozitsiyasini o'yma ishlarini bajarish va pardozlash.

Mustaqil ish berish va sifatini aniqlash. Ixtiyoriy bitta naqsh elementi o'yma ishlarini bajarish.

IV chorak (128 soat).
23-mavzu. Berilgan o'lchamga asosan olti raxli girix kompozitsiyasini chizish. (66 soat).

Berilgan o'lchamga asosan 6 raxli girix kompozitsiyasini chizish. Berilgan o'lchamda koordinata o'qlari yordamida kvadrat chizish va 3 ga bo'lish bo'laklarga bo'lingan kvadratda aylanalar chizish va 6 ga taqsimlash. Shu 3 ta aylanaga urinma bo'lgan 4 ta aylana chizish. Markaziy aylanada 6 yulduz chizish, tomonlarini davom ettirish.

Aylanalar kesishgan nuqtalarini tutashtirish. 6 raxli girix kompozitsiyasiga qalinlik berish. 6 raxli girix kompozitsiyasini chizish. Chizilgan 6 raxli girix kompozitsiyasi ulgisini tayyorlash. Olti raxli girix kompozitsiyasi o'yma ishlarini bajarish va pardozlash. Berilgan o'lchamda yog'och reykalardan qolip yasash. Ganch taxta to'kish. Berilgan o'lchamda oyna kesish va ganch taxtaga o'rnatish.

Xovonda qorib tayyor qolipga qo'yish. Naqshni ganch taxtaga ko'chirish. Ganch yuzasiga tushirilgan, naqsh chegaralarini kesish va zaminni o'yish. Naqsh bo'rtiqlariga pardoz berish. Oyna yuzasini tozalash.

24-mavzu. Sakkiz raxli gulli girix kompozitsiyasini chizish. (62 soat).

Sakkiz raxli gulli girix kompozitsiyasini chizish. Sakkiz raxli girix chizish. Sakkiz raxli girix ichida islimi naqsh kompozitsiyasini joylashtirish. Gullarni chizish, novda va barglarni chizish. Sakkiz raxli gulli girix kompozitsiyasi ulgisini tayyorlash.

Sakkiz raxli gulli girix kompozitsiyasi o'yma ishlarini bajarish.

1. Ganch taxta yasash, naqshni ganch taxtaga ko'chirish.
2. Ganch yuzasiga tushirilgan, naqsh chegaralarini kesish va zaminini o'yish.
3. Naqsh zaminini tekislash.
4. Naqsh bo'rtiqlariga pardoz berish.
5. Yakuniy dars. Bajarilgan ishlarni ko'rgazmasini tayyorlash. Iqtidorli o'quvchilar uchun qo'shimcha naqsh namunalari.

Testlar.

1. Xalq amaliy bezak san'atidagi o'ymakorlik turlarini aniqlang.

A. kulolchilik
B. naqqoshlik
C. ganch, yog'och, tosh o'ymakorligi

2. Yog'och va ganch o'ymakorligi asboblari o'rtasidagi farqni ko'rsatuvchi javobni aniqlang.

A. Dastgoxda ishlatiladigan asboblar

B. Zar berib ishlatiladigan asboblar, qo'lda ishlatiladigan asboblar
C. Elektr yordamida ishlatiladigan asboblar

3. Naqsh nima?
A. Tasvir, gul, bezak
B. Gul, barg, novda
C. Barcha javoblar to'g'ri

4. Qanday naqsh turlarini bilasiz?
A. Geometrik, islimiy, naqsh
B. Yakraftor, duraftor
C. Girix

5. Qanday naqshlar geometrik naqshlar hisoblanadi?
A. To'g'ri chiziq, uchburchak, aylanadan tashkil topgan
B. Gul va bargdan tashkil topgan
C. Geometrik shakl va gullardan tashkil topgan

6. Girix nima?
A. tugun
B. ko'pburchak
C. simmetrik naqsh

7. Girix nimasiga asoslanib nomlanadi?
A. Geometrik shakl qirralariga asosan
B. Chiziqlar soniga asosan
C. Kompozitsiya nomiga qarab

8. Ganch o'ymakorligida ishlatiladigan materiallar.
A. Ganch, alibastr, gips
B. Soxta ganch, tez ganch
C. Gips, gul ganch

9. Ganch qorishmasini tayyorlash usullari nechta?
A. 4 ta
B. 2 ta
C. 5 ta

10. Axta yoqi ulgi qanday tayyorlanadi?
A. Yupqa qog'ozga naqsh ko'chirib, igna bilan teshiladi
B. Yupqa qog'ozda naqsh chiziladi
C. Nusxalovchi (Kopirovka) qog'ozdan foydalaniladi

11. Xoka qanday tayyorlanadi?
A. tuproqdan
B. ko'mirdan
C. kuydirilgan yog'ochdan

12. Naqsh, ganch taxtaga qanday ko'chiriladi?
A. Ganch taxtaga naqsh chiziladi
B. Axta yoqi ulgi yordamida
C. Nusxalovchi (kopirovka) qog'oz yordamida

13. Ganch o'ymakorligida necha xil pardoz turi qo'llaniladi?
A. 2
B. 5
C. 4

14. O'yma necha bosqichda bajariladi?
A. 4
B. 2
C. 3
D. 5

15. O'yma turlarini aniqlang.
A. Zaminli, zaminsiz
B. Tabaqa, rax
C. Choka, lo'la

16. Zanjira nima?
A. zanjir
B. xoshiya naqsh
C. Kompozitsiya

17. Ruta nima?
A. Aylanma naqsh
B. Ikki tomonga ulanuvchi naqsh taqsimi
C. Kvadrat naqsh

18. Kompozitsiya nima?
A. Gulli naqsh
B. Naqsh elementlarini ma'lum qonuniyatga asosan birlashtirish
C. Geometrik naqsh

19. Ganchli raxlar qanday tayyorlanadi?
A. Maxsus moslama asosida, ganch qorishmasi yordamida tayyorlanadi.
B. Qolipga ganch quyib tayyorlanadi.
C. Soxta ganch qorishmasi yordamida tayyorlanadi.

20. Oyna zaminli o'yma qanday bajariladi?
A. Tayyor o'yma naqsh oynaga o'rnatiladi.
B. Oyna ustiga ganch suvab, so'ng o'yiladi.
C. O'yma naqsh elementlari oynaga yopishtiriladi.

Atamalarning izohli lug‘ati

Xalq amaliy bezak san’atidan atamalar izohli lug‘ati tillarning mukammal bo‘lishida dialektlarga boy o‘zbek xalqining madaniyati, san’ati, urf-odatini o‘rganishda va saqlab qolishda shubhasiz katta ahamiyatga ega.

Xalq amaliy san’ati sirlarini chuqur o‘rgana olmagan kishi hech qachon shu ishni qiyomiga yetkazib amalga oshira olmaydi. Yaratilishi kerak bo‘lgan izohli lug‘at amaliy bezak san’atini o‘rganayotgan yoki ishlatayotgan o‘quvchi, talaba, o‘qituvchi, to‘garak rahbari, usta va san’atshunoslar stoli ustida turishi zarur.

Xulosa qilib aytganda, puxta ishlab chiqilgan atamalar lug‘ati o‘zbek xalq amaliy bezak san’atini rivojlantirishda va shu san’at sirlarini o‘rganayotgan kishilarni har tomonlama tarbiyalashda muhim rol o‘ynaydi. Shu talablarni hisobga olib o‘zbek xalq amaliy bezak san’atidan mazkur dasturda uchraydigan ba’zi bir terminlar lug‘atini tavsiya etamiz.

ALIFBE - miskarlikda mehrob naqsh. Marg‘ilon ustalari bu naqshni shunday deb yuritadilar. Bu naqsh turini shunday nomlanishiga sabab eski maktabda o‘quvchi qo‘lida taxtadan yasalgan mehrobsimon alifbe bo‘lar edi.

BESH - SAKKIZ - O‘N IKKI - RAXLI GIRIX - geometrik naqshning bir turi bo‘lib, besh qirrali, sakkiz qirrali va o‘n ikki qirrali geometrik shakllardan iborat naqsh kompozitsiyasi.

GANCHXOK - suvoq uchun alebastr, qum va soz tuproqni teng miqdorda elamasdan suv bilan aralashtirib xolvaytar holatiga keltirilgan qorishma.

YELPIG‘ICH ZANJIRA - yelpig‘ich shaklini eslatuvchi zanjira turi. Ganchkorlikda, tosh va yog‘och o‘ymakorligida juda ko‘p qo‘llaniladigan naqsh.

ZANJIRAI ISLIMI YAK RAFTOR - ikki tomonga o‘sib boruvchi bir bandli naqsh. Bu naqsh islimiy zanjira turlaridan biri bo‘lib, oyguldan ikki tomonga band to‘lqinsimon o‘sib ko‘rtaklar hosil qiladi. Zanjirai islimiy yak raftorning bir tomonga ba’zi ikki tomonga o‘sib boruvchi turlari ham bor.

ZAMINSIZ O‘YMA - o‘yilayotgan naqshning foni (zamini) bo‘lmaydi. Masalan unga chizma va zanjira pardoz kiradi.

ZAMIN - zamin o'ymakorlikda va naqqoshlikda naqsh bezagining tagi, foni.

ZAMINKOR PARDOZ - pardozlar ichida eng soddasi. Tushirilgan naqsh guli hech qanday ishlovsiz qoldirilib, zamin bir oz chuqurlashtiriladi.

KOMPOZITSIYA - lotincha so'zdan olingan bo'lib, u to'qish, bir-biriga ma'lum tartibda joylashtirish, solishtirish va birlashtirishni anglatadi.

ZANJIRA - (ruscha kayma) forscha zanjir, kompozitsiyada asosiy naqsh bilan rutani bog'lab turadigan hoshiya.

AXTA (ulgi) - naqsh yoki biror rasmni shaffof (kalka) qog'ozga chizib, chiziq yo'llari ustidan igna sanchib, buyum yuziga tushiriladigan andaza.

GIRIX - forscha chigal, tugun degan ma'noni anglatadi. Geometrik naqsh.

MARGULA - qo'sh chiziqli, gajak o'simliksimon naqsh

ShUKUFTA - o'simliksimon naqsh, novdalarni bir-biri bilan bog'lash va yuzalarni to'ldirish uchun xizmat qiladi.

BOFTA - tanob aylanib o'tib hosil qilgan shakl.

ShUTURGARDAN - ganch o'ymakorligida asosiy o'yma asbob nomi.

RUTA - (bordyur) ikki tomonlama ulanuvchi naqsh.

MADOXIL - chapu-rost takrorlanuvchi islimiy naqsh turi.

XOVONDA - gul o'yishga mo'ljallab ma'lum qadar kuchi kamaytirilgan ganch qorishmasi.

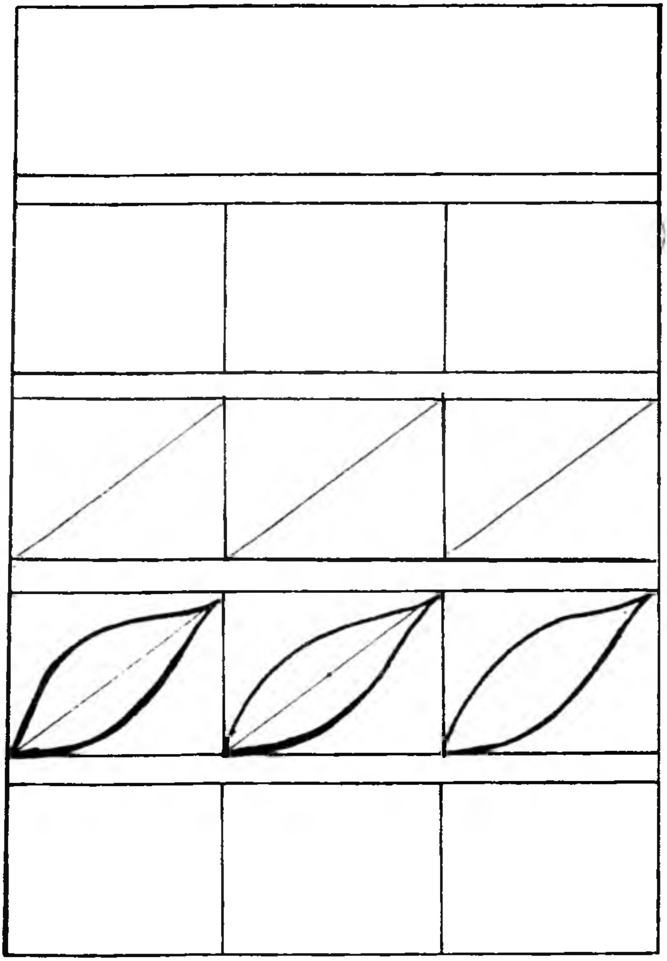

1 - rasm.

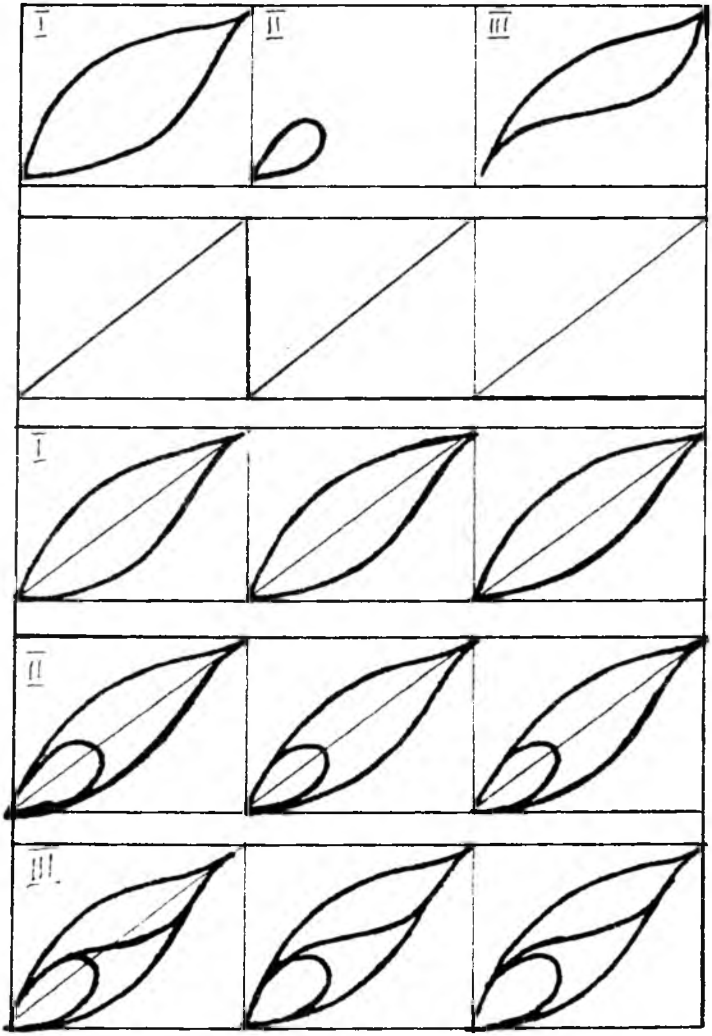

2 - rasm.

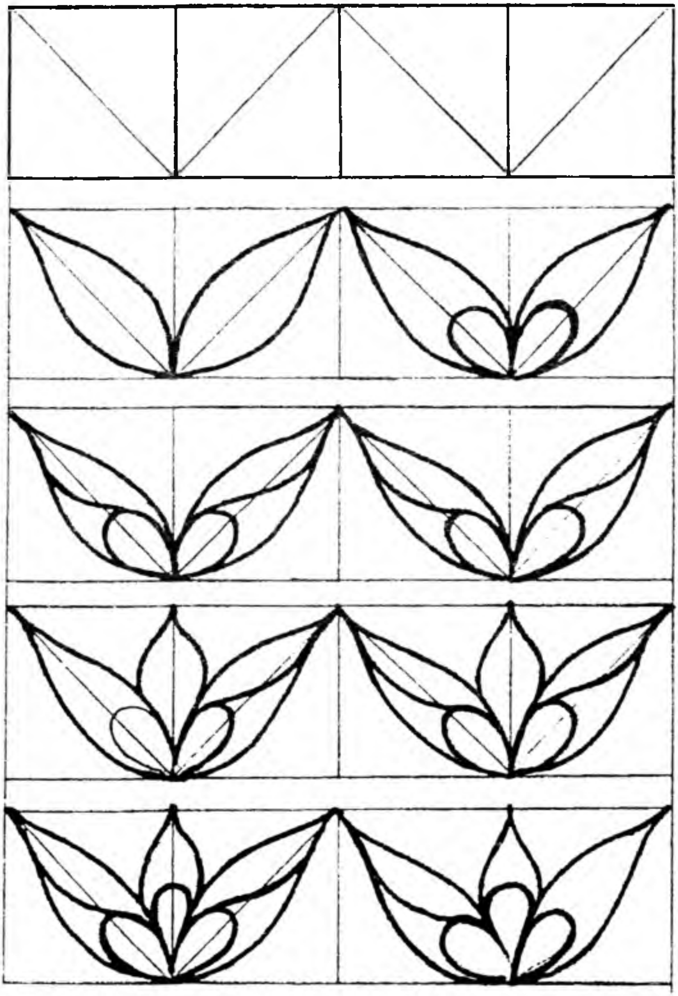

3- rasm.

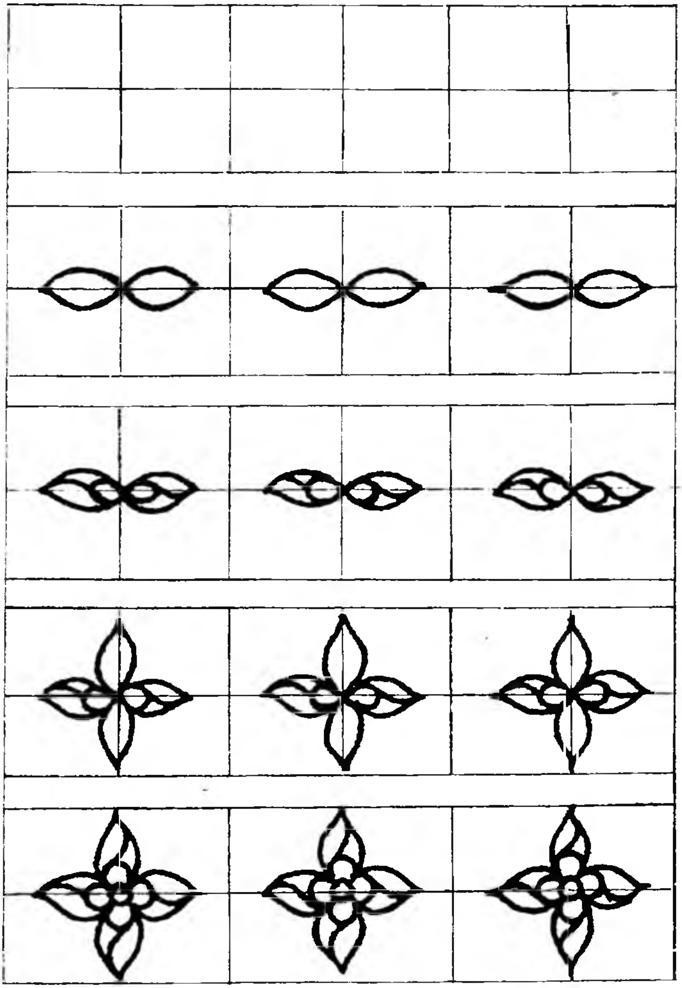

4- rasm.

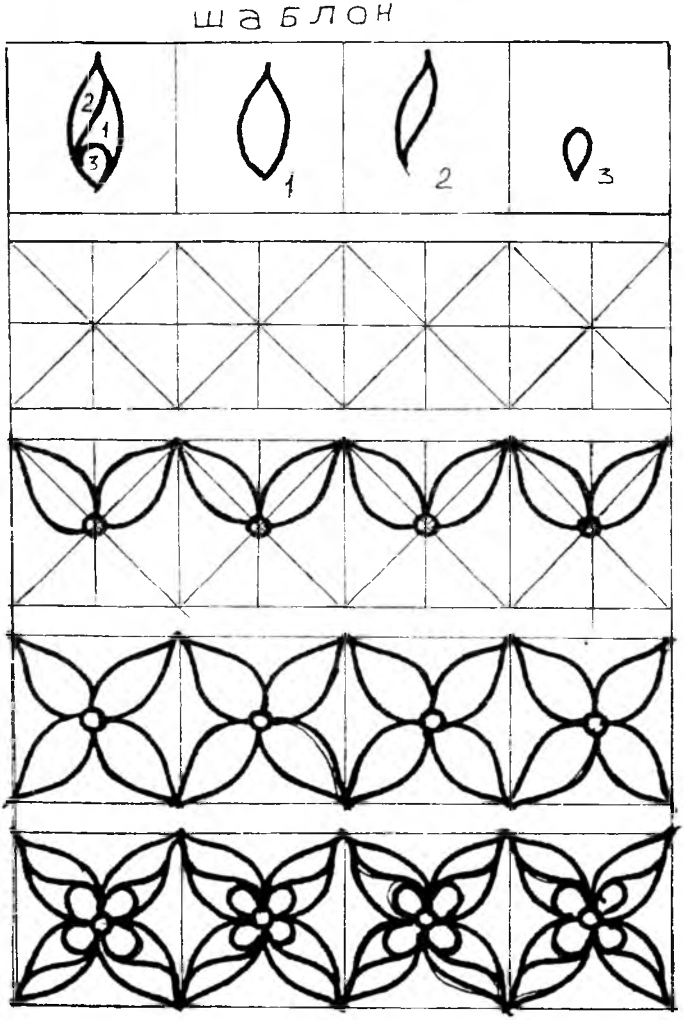

5 - rasm.

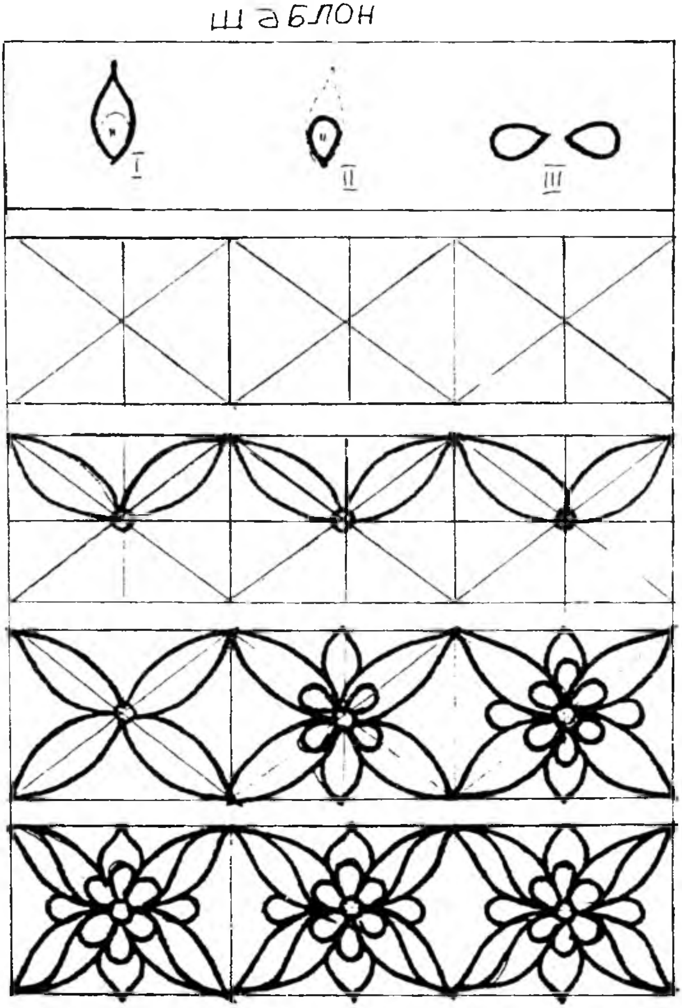

6 - rasm.

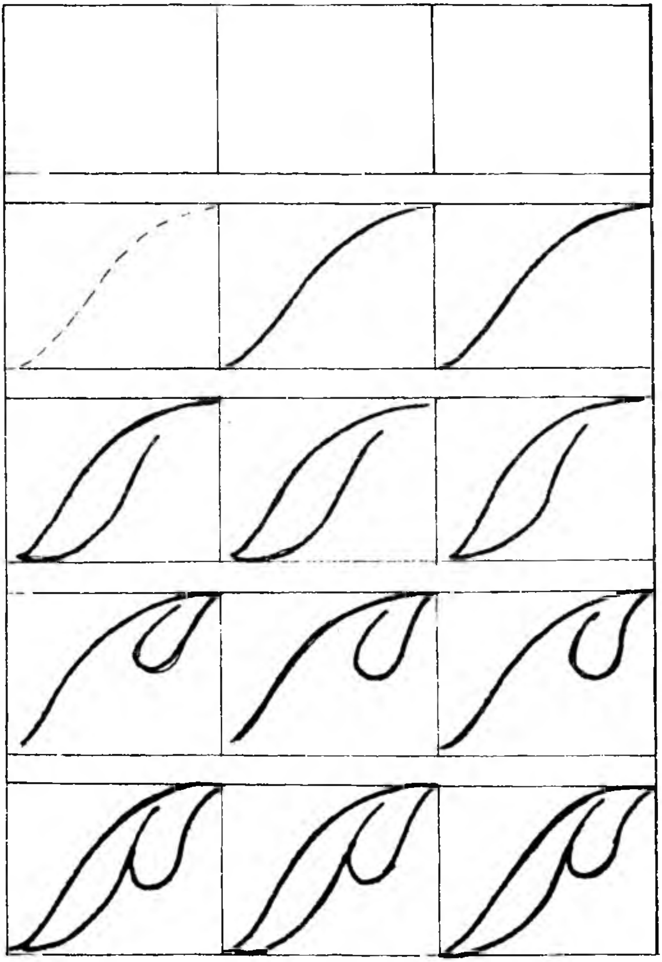

7- rasm.

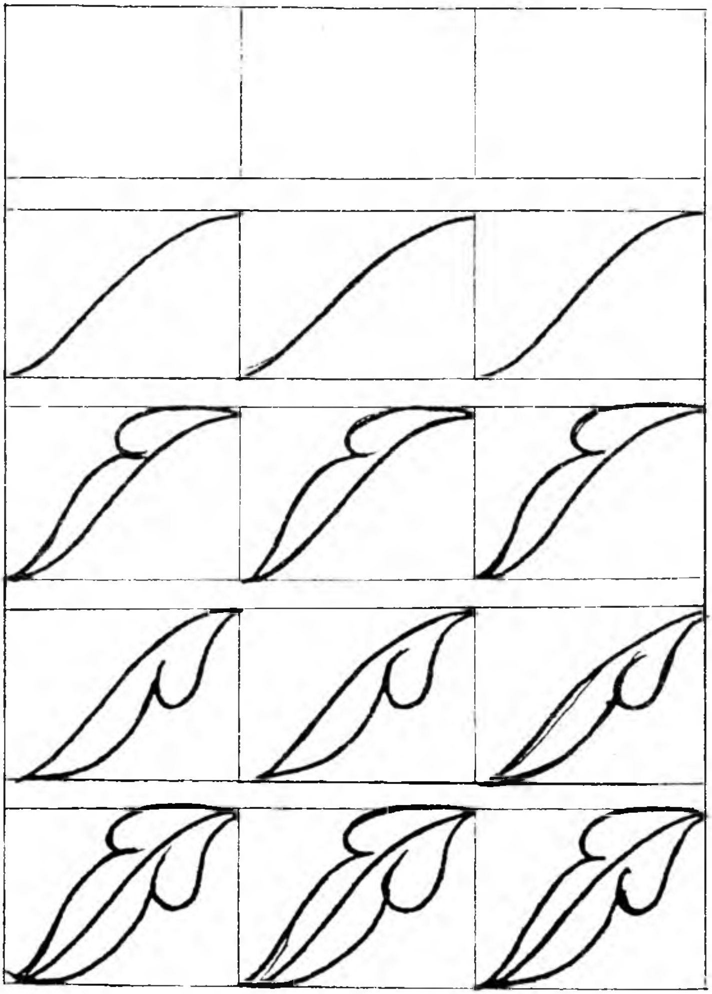

8- rasm.

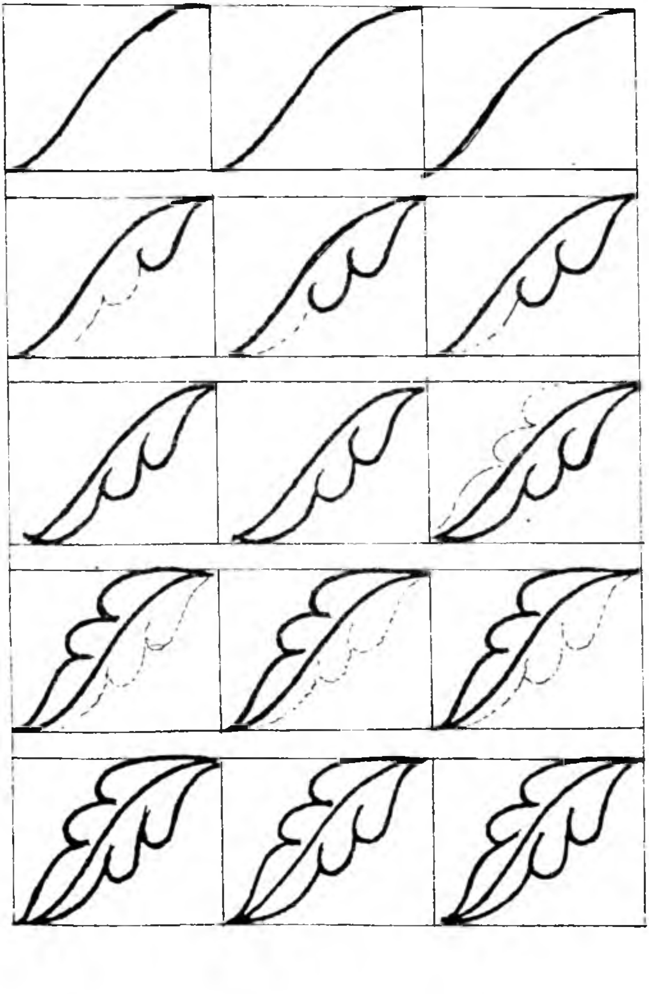

9 - rasm.

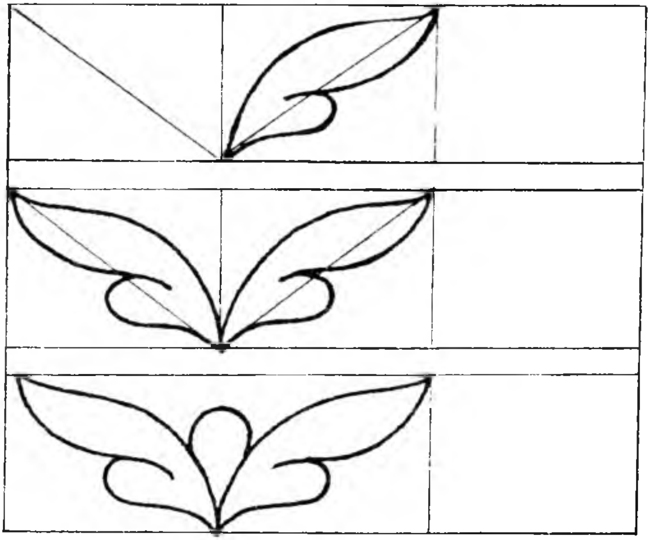

10 - rasm.

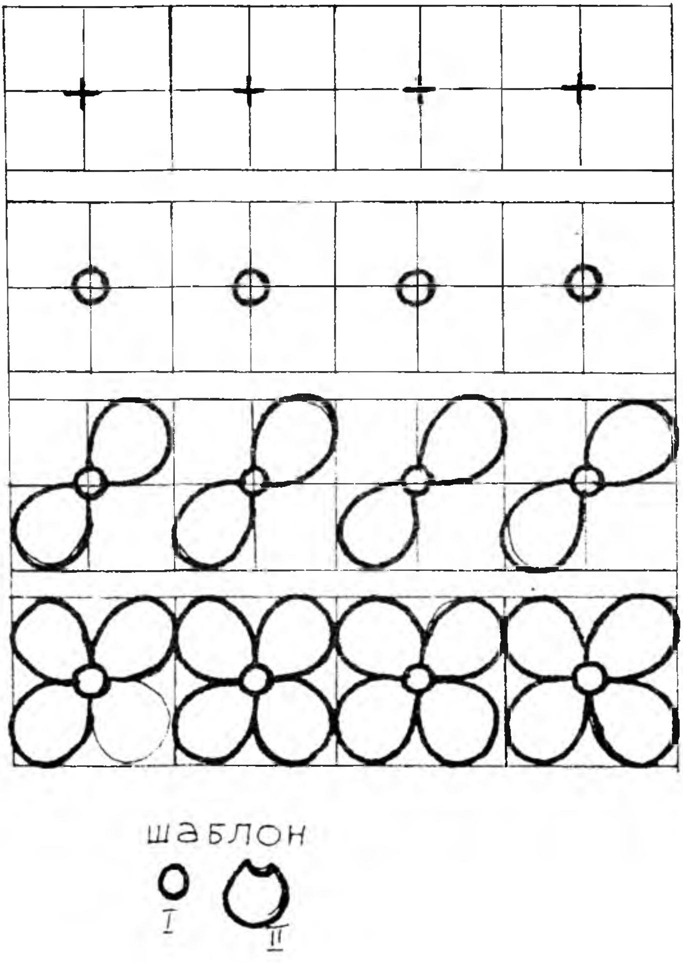

11- rasm.

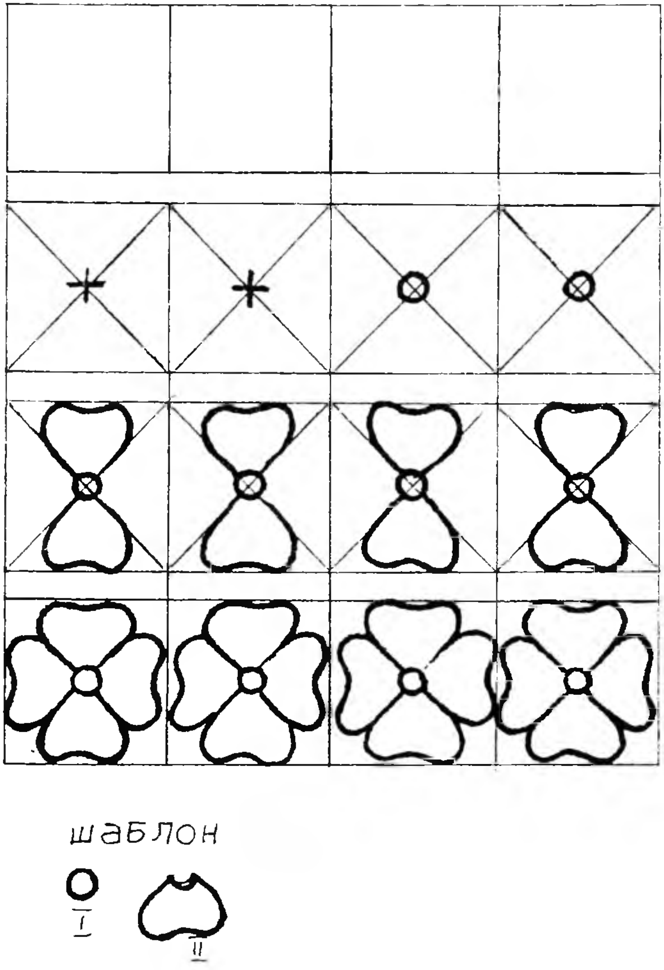

12 - rasm.

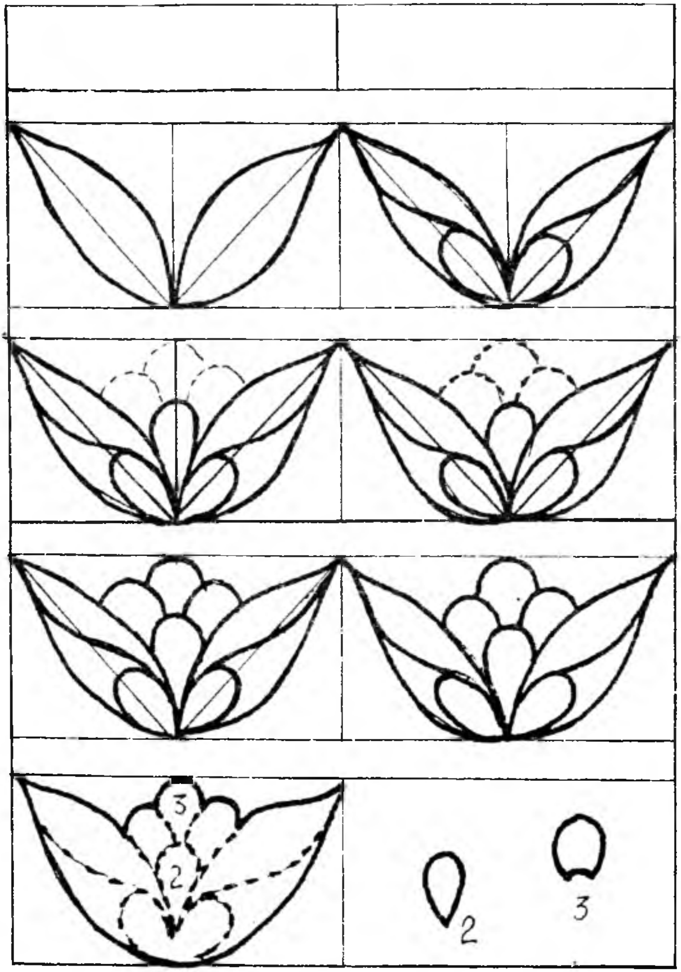

13 - rasm.

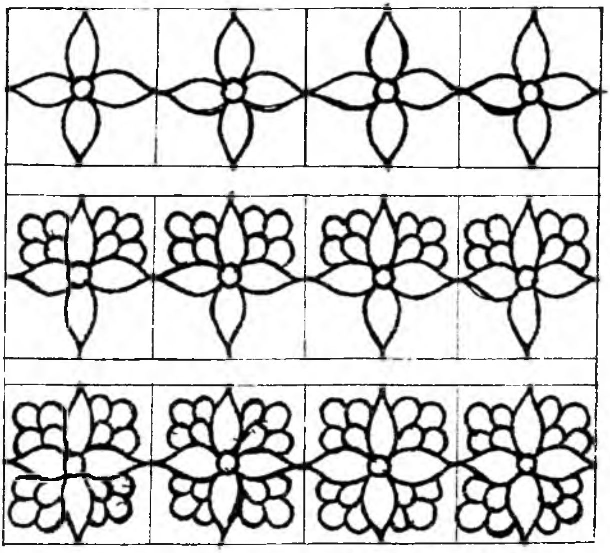

14 - rasm.

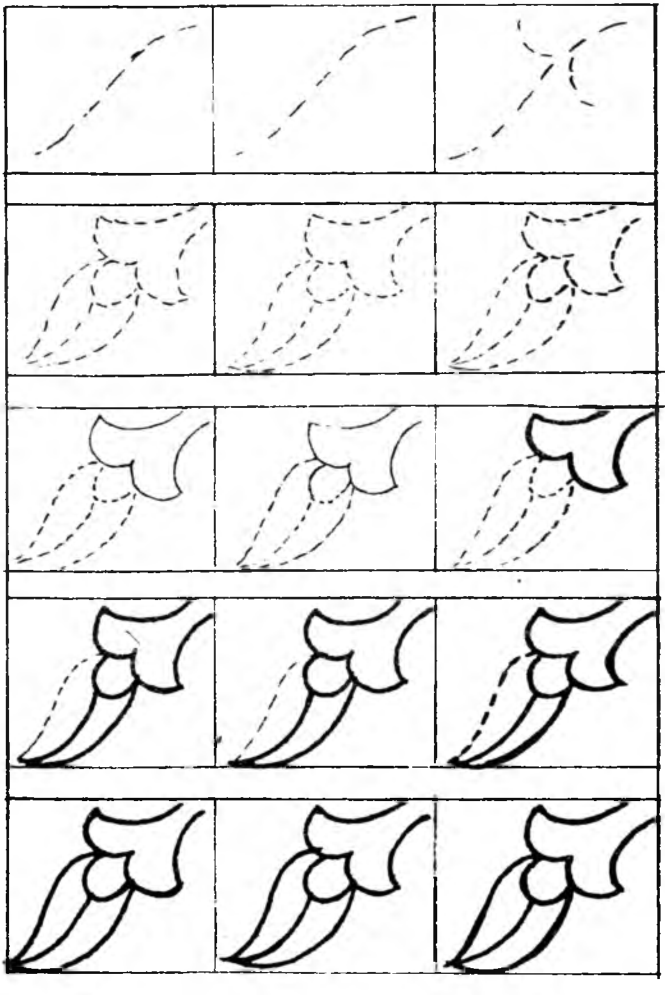

15 - rasm.

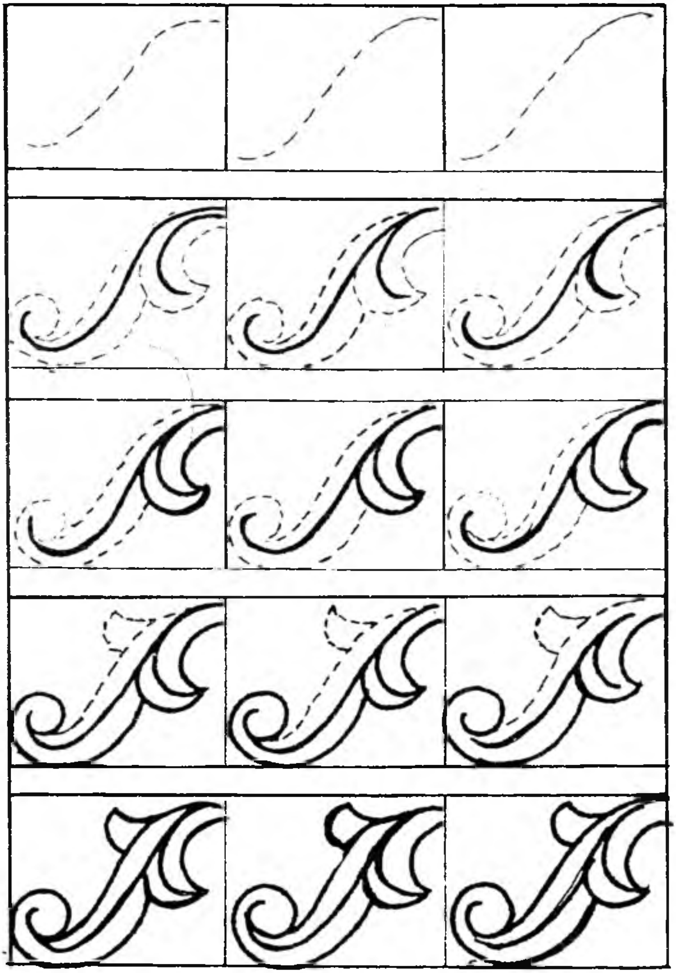

16 - rasm.

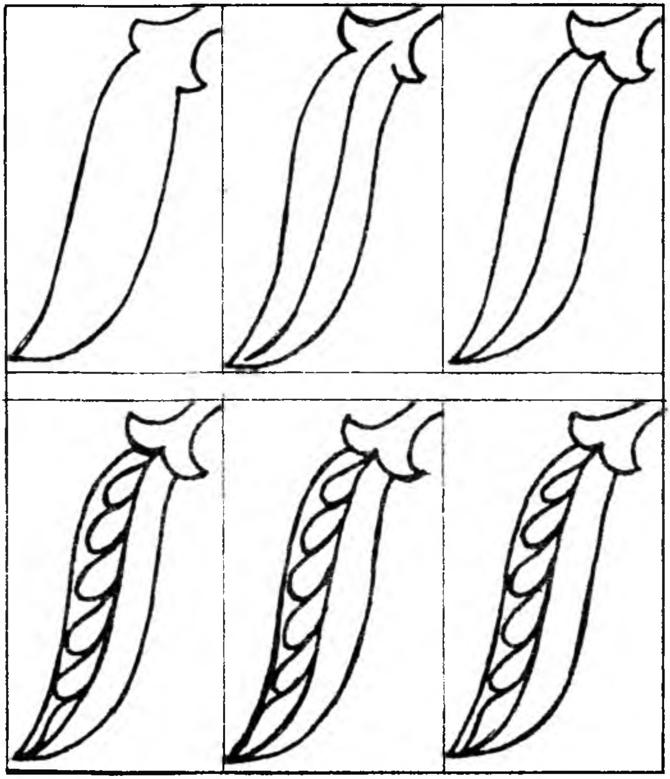

17 - rasm.

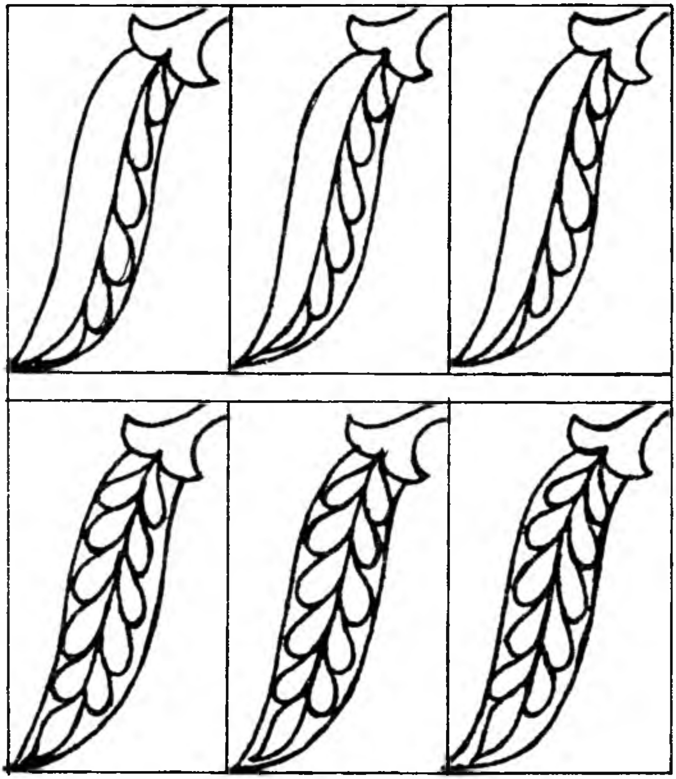

18 - rasm.

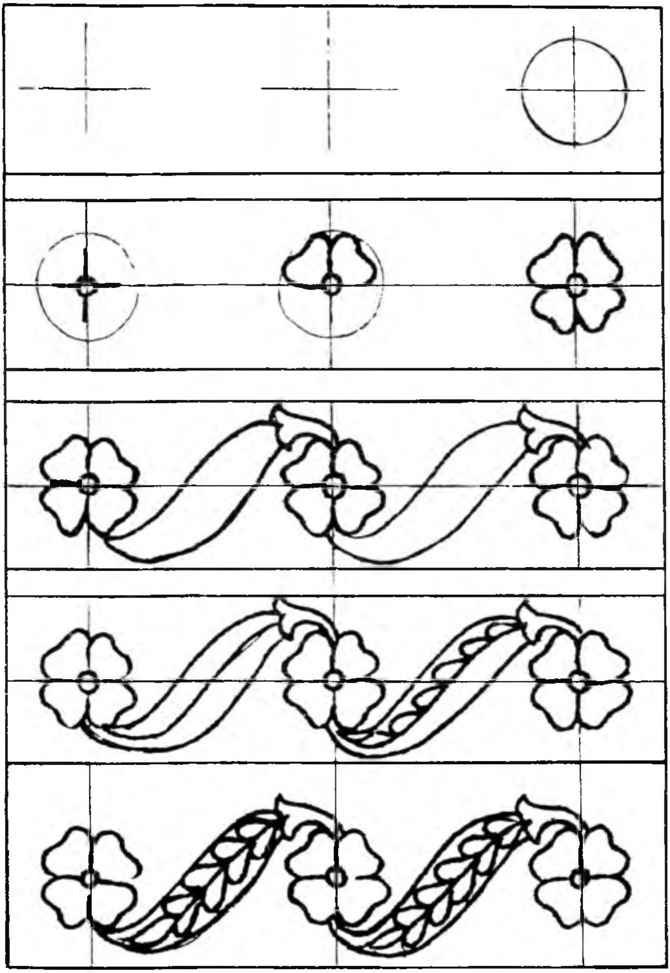

19 - rasm.

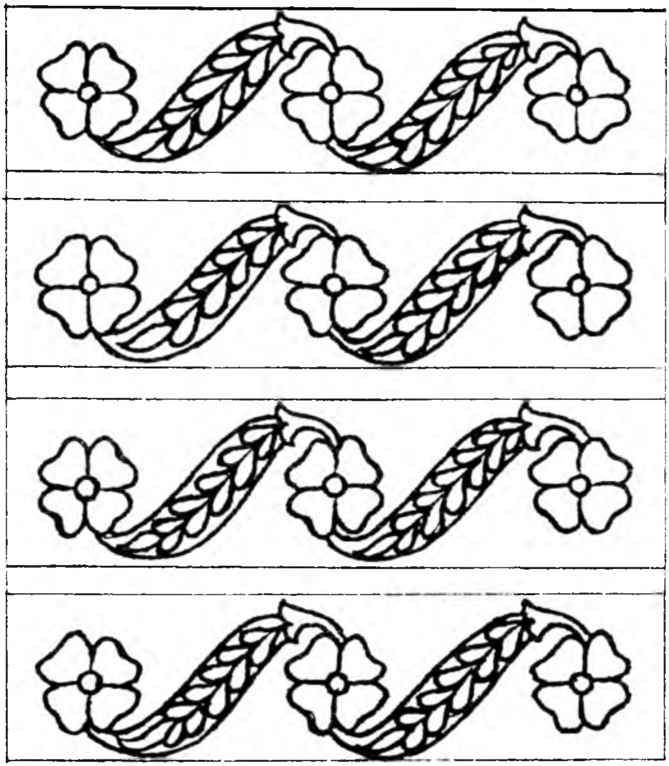

20 - rasm.

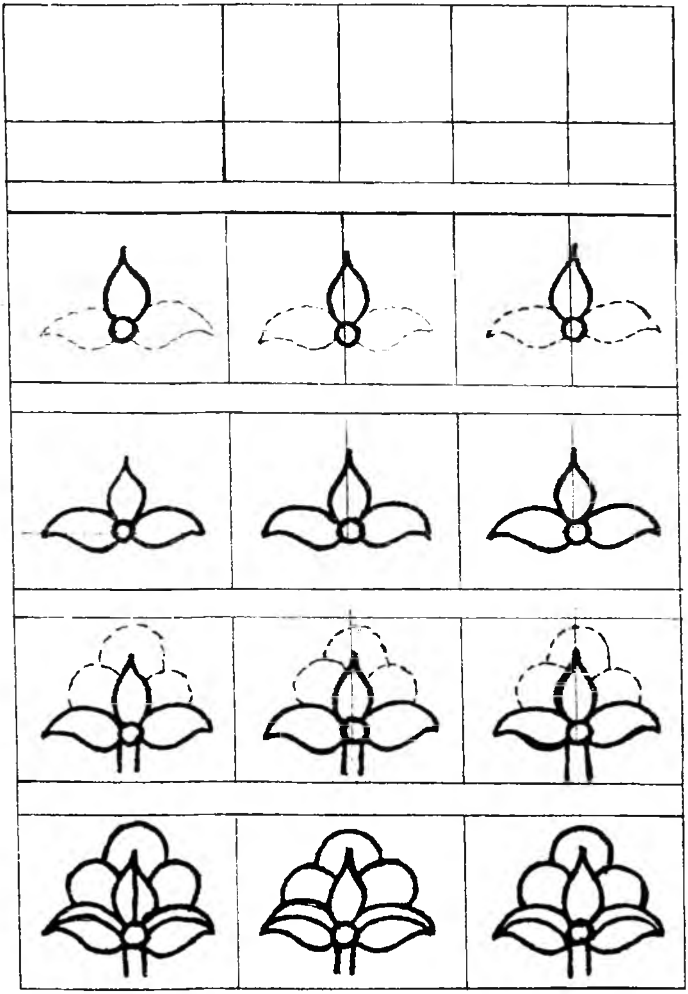

21 - rasm.

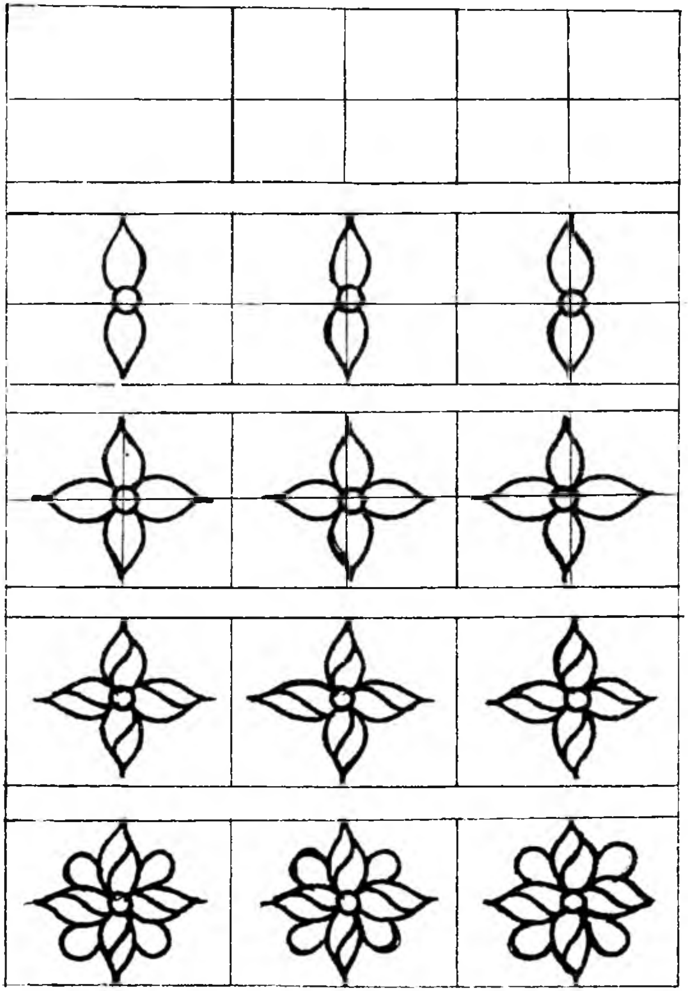

22 - rasm.

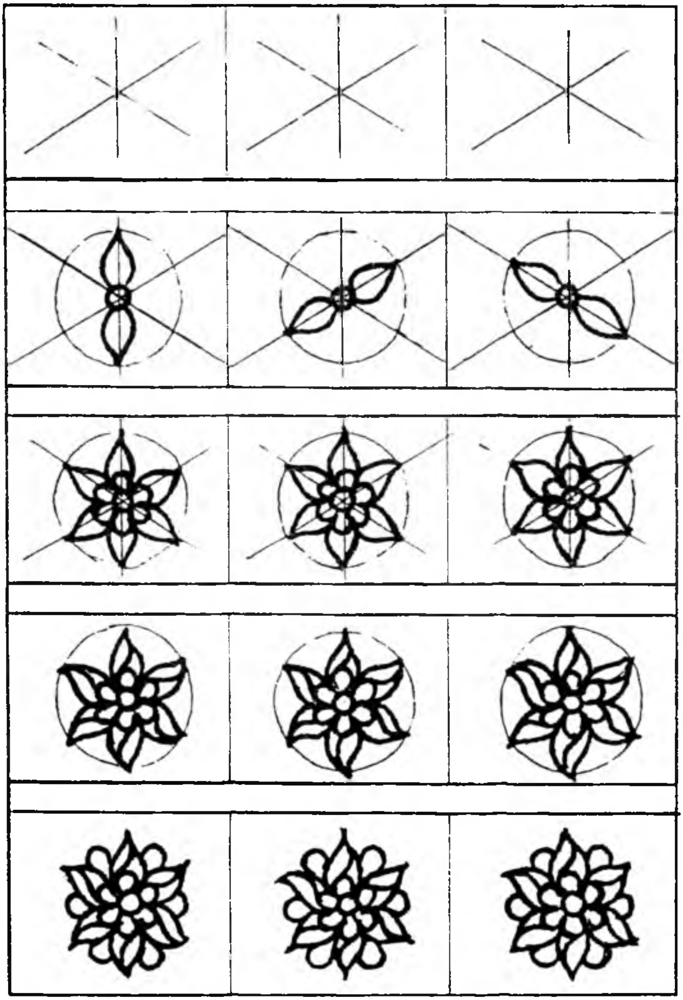

23 - rasm.

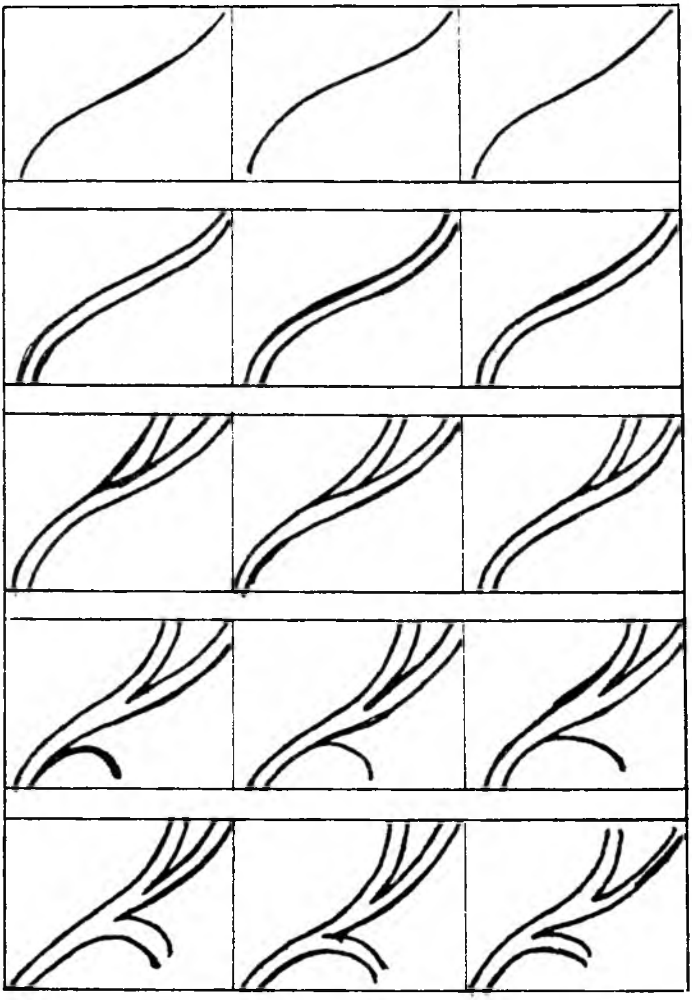

24 - rasm.

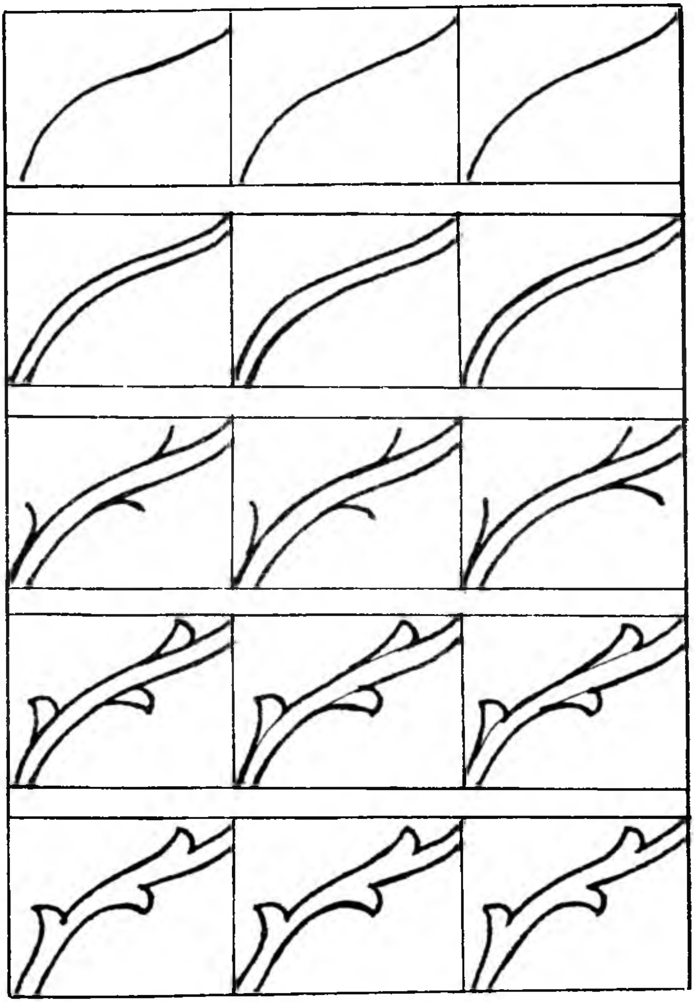

25 - rasm.

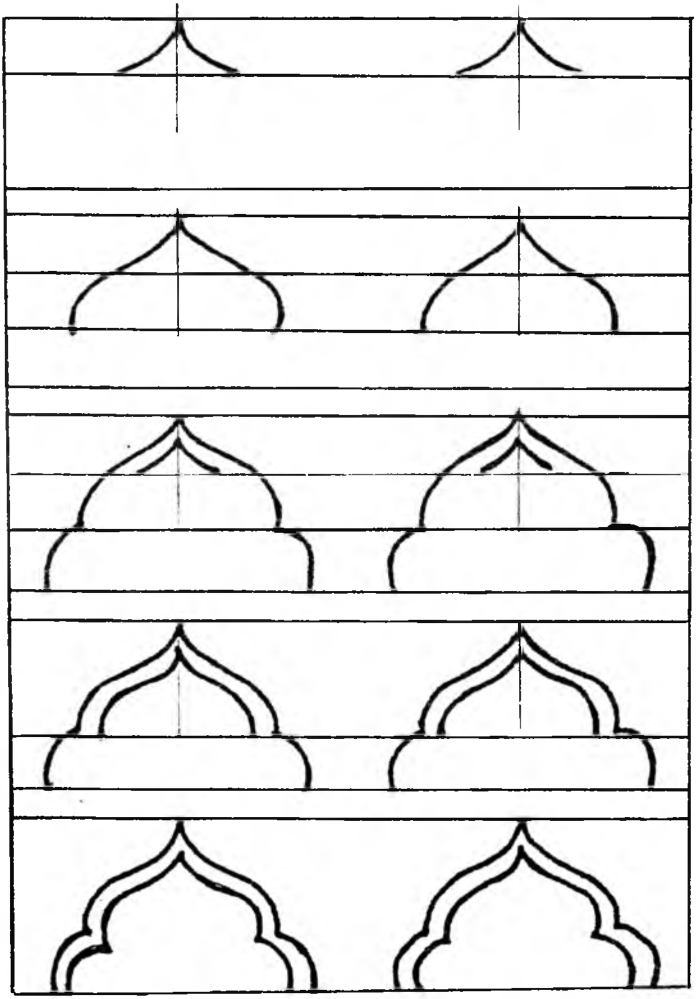

26 - rasm.

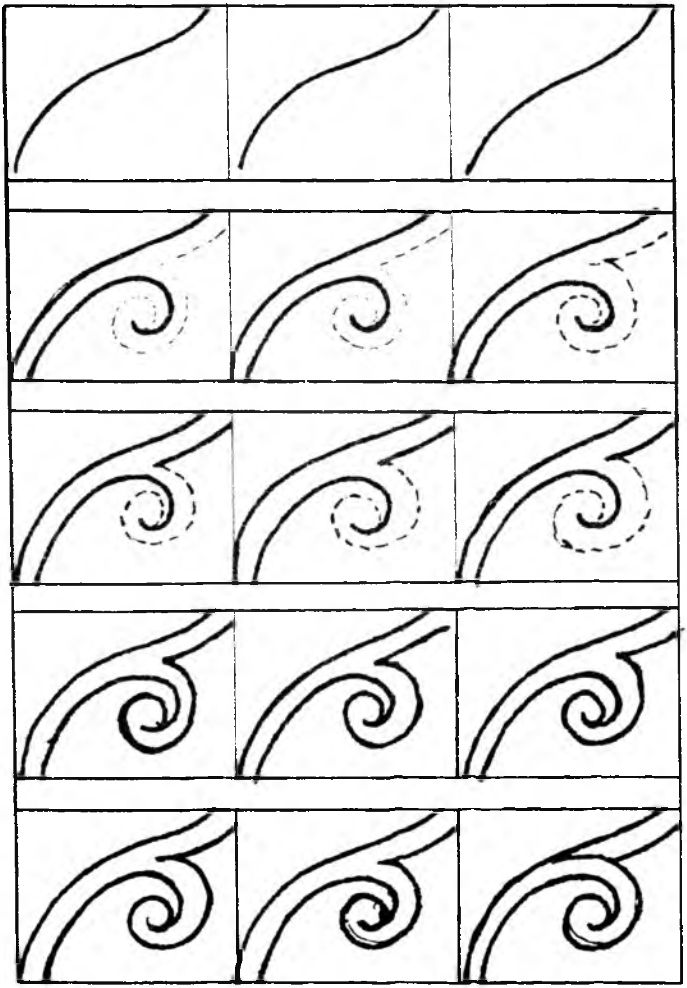

27 - rasm.

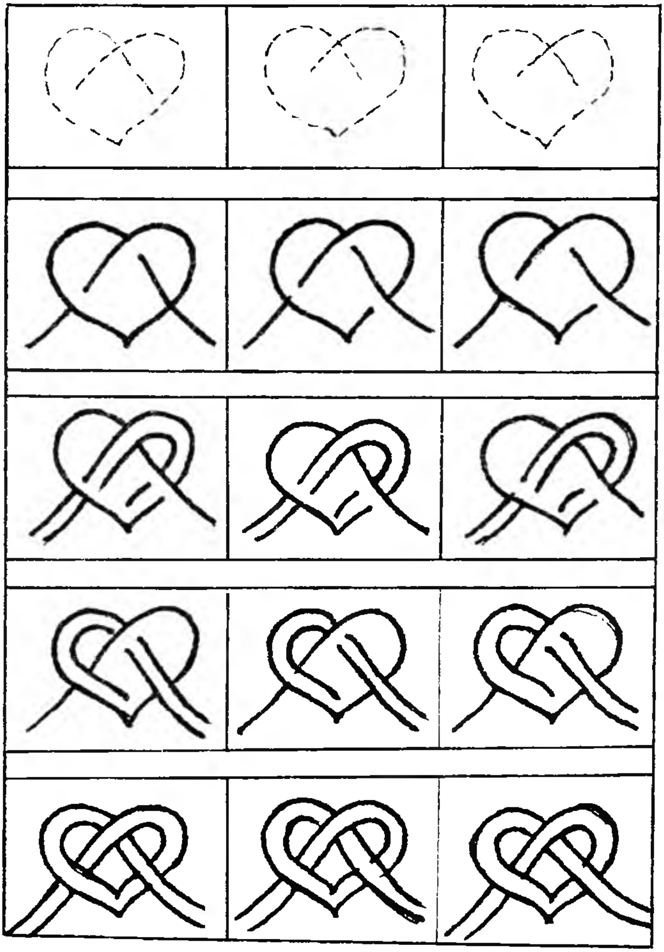

28 - rasm.

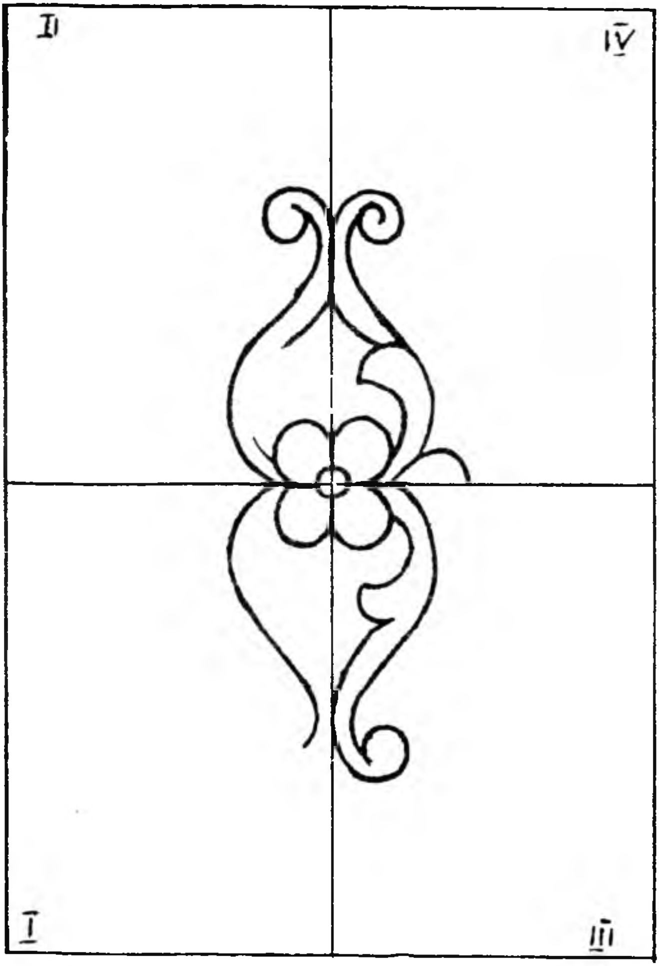

29 - rasm.

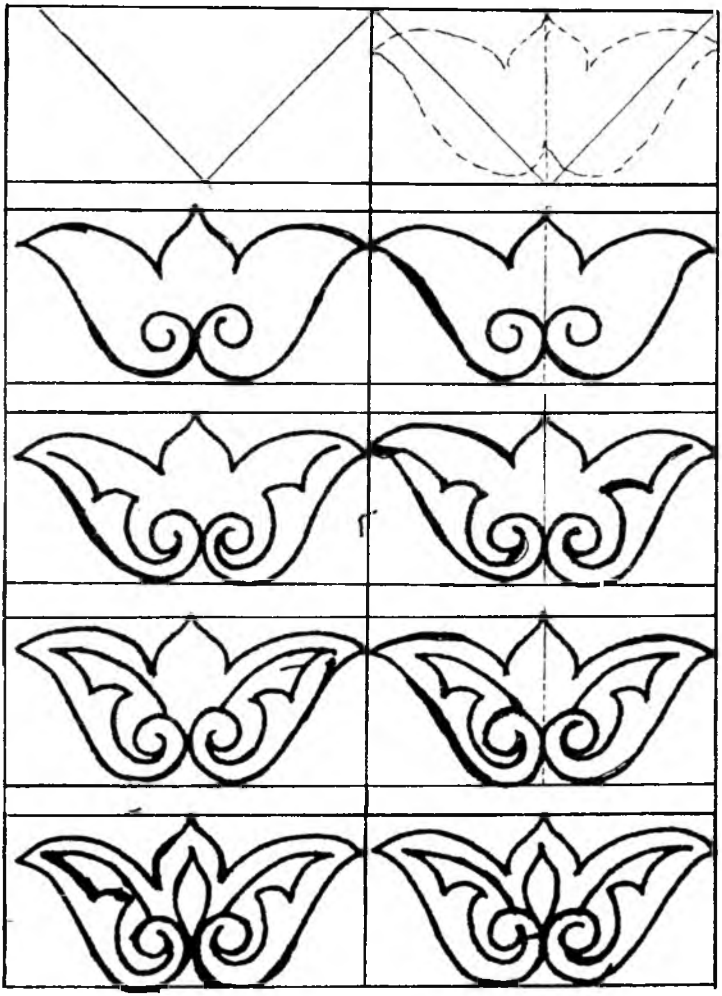

30 - rasm.

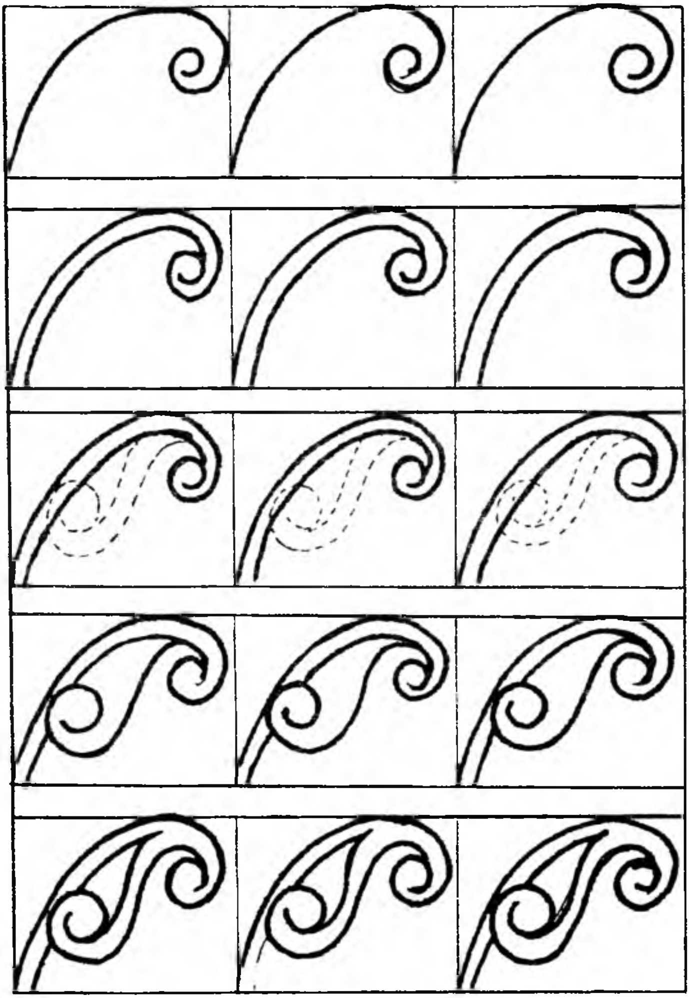

31 - rasm.

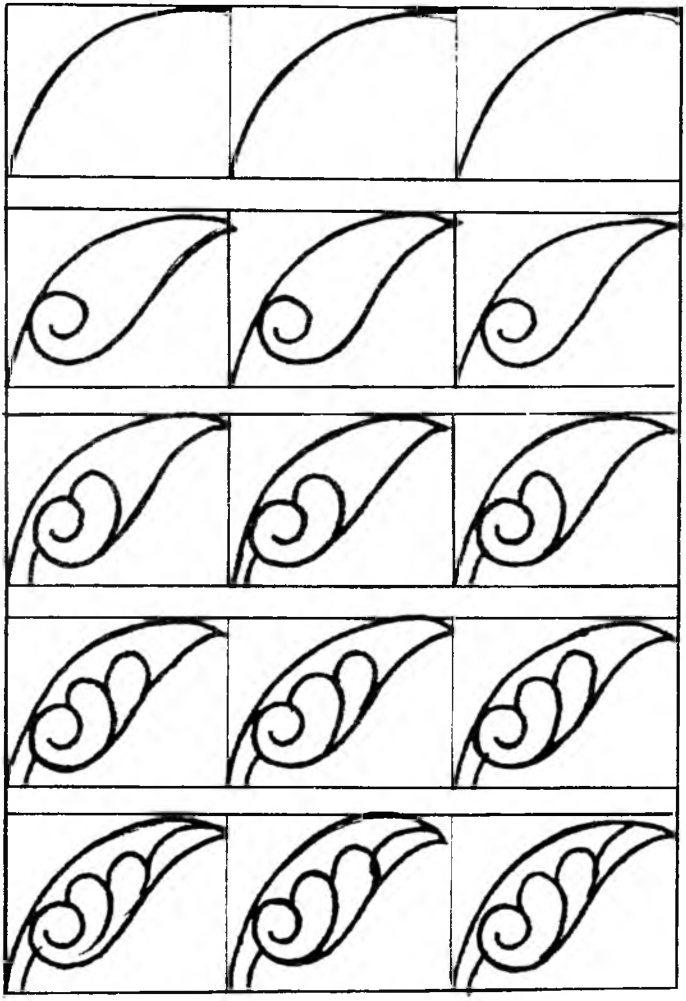

32 - rasm.

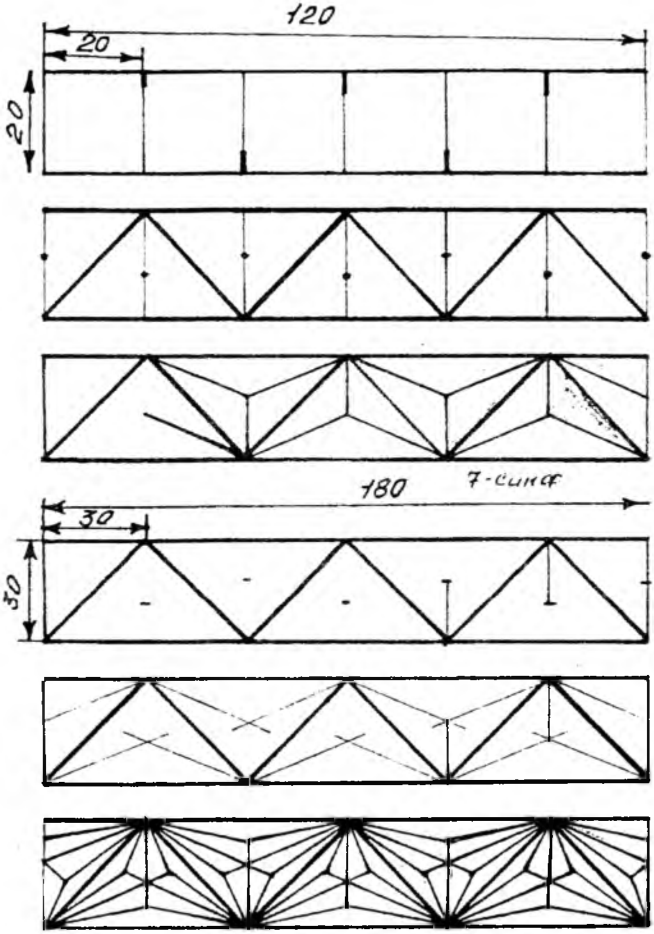

33 - rasm.

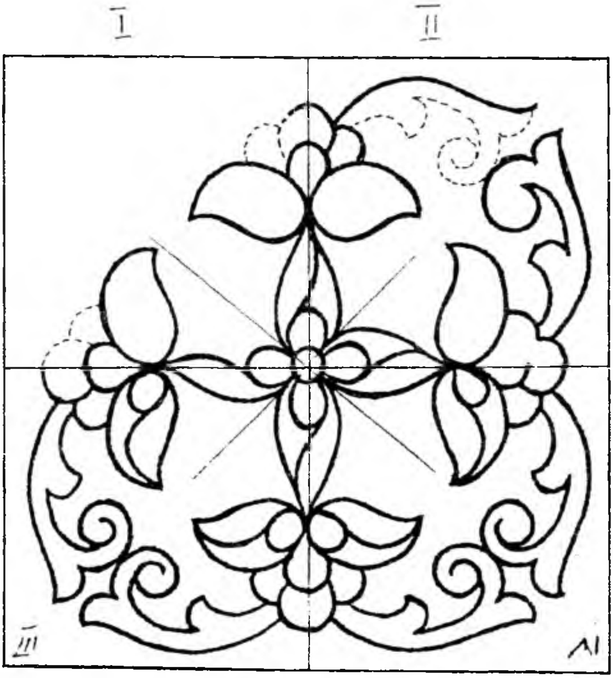

34 - rasm.

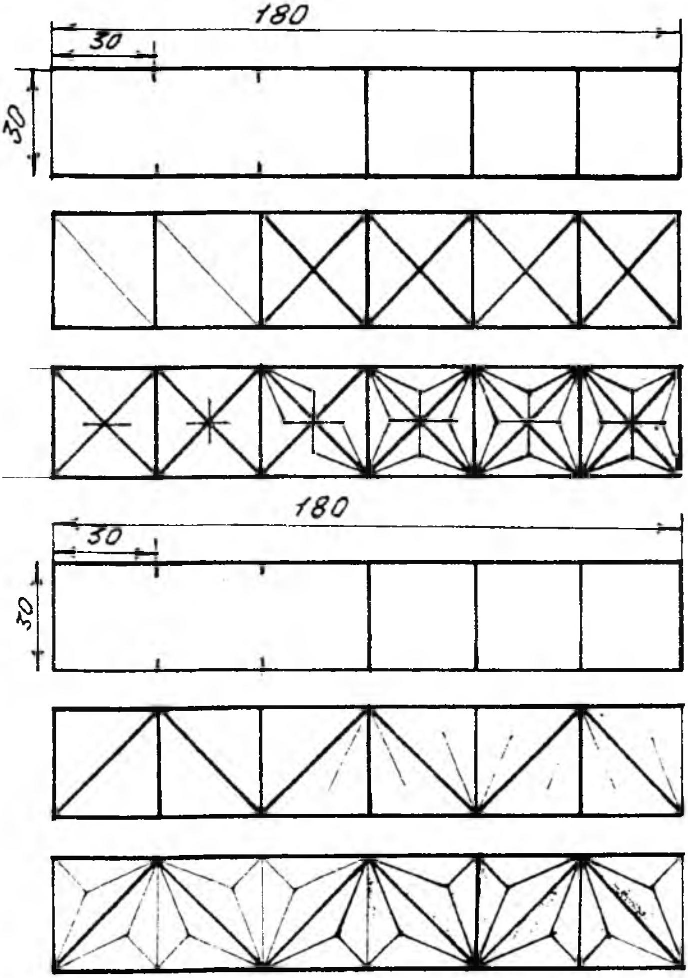

35 - rasm.

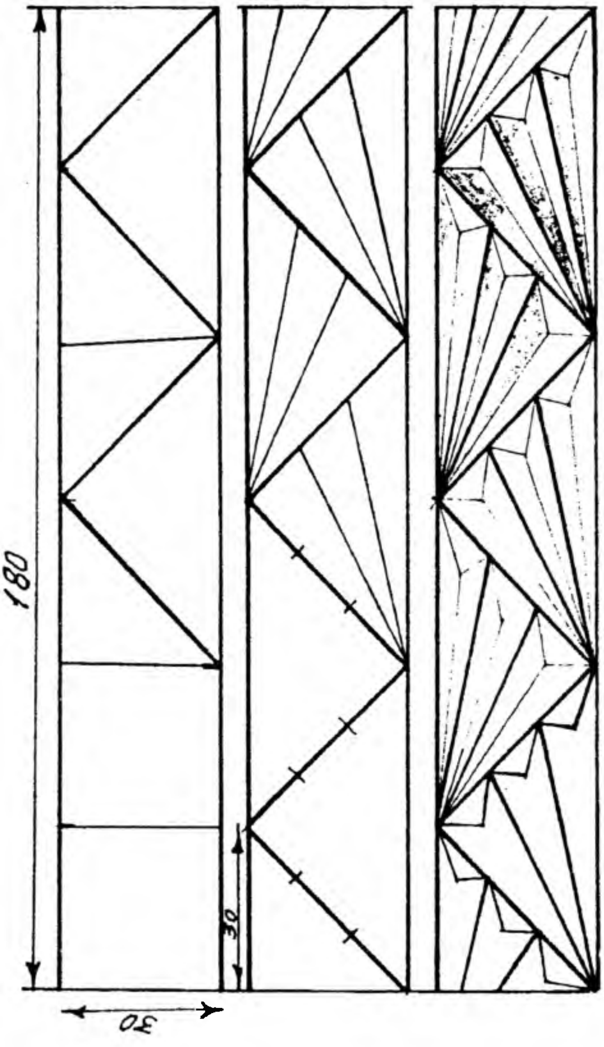

36 - rasm.

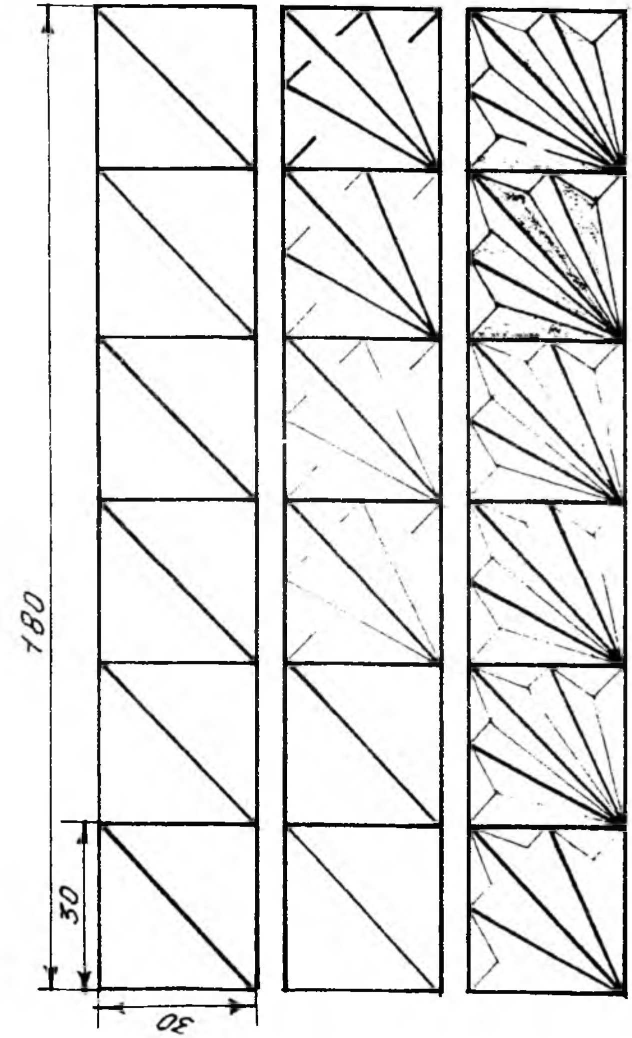

37 - rasm.

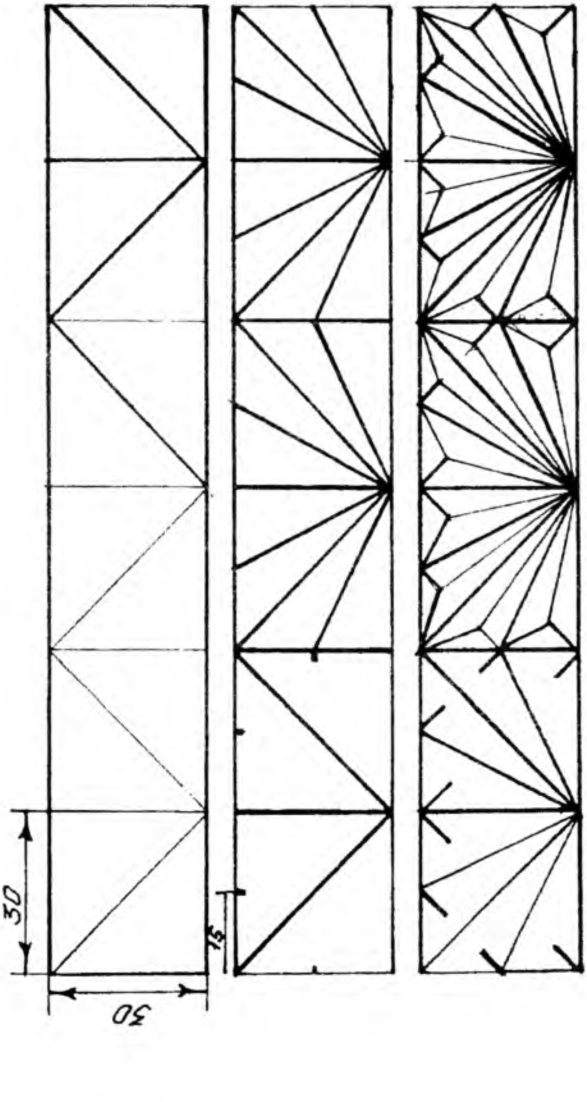

38 - rasm.

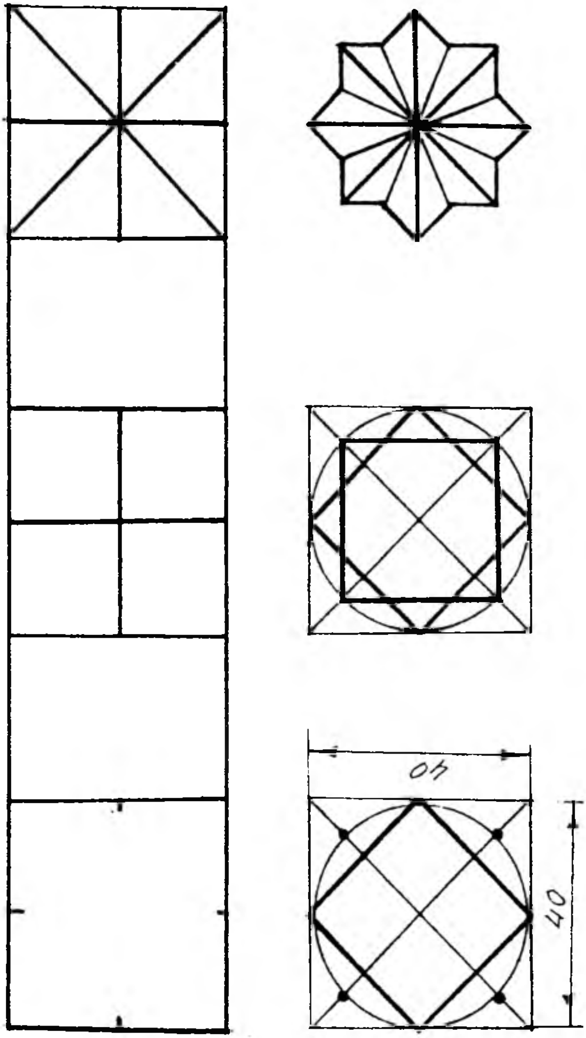

39 - rasm.

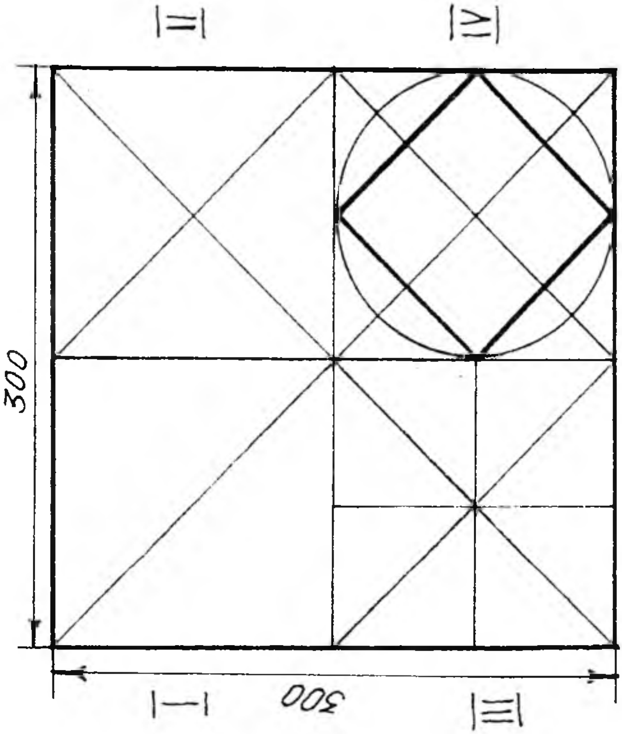

40 - rasm.

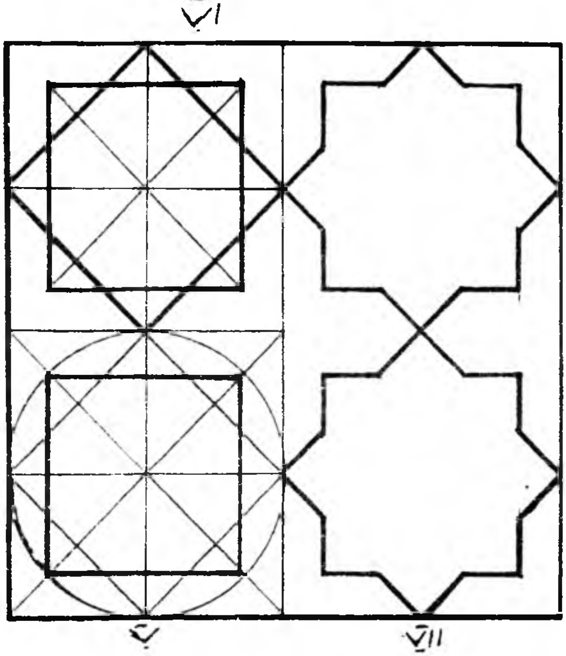

41 - rasm.

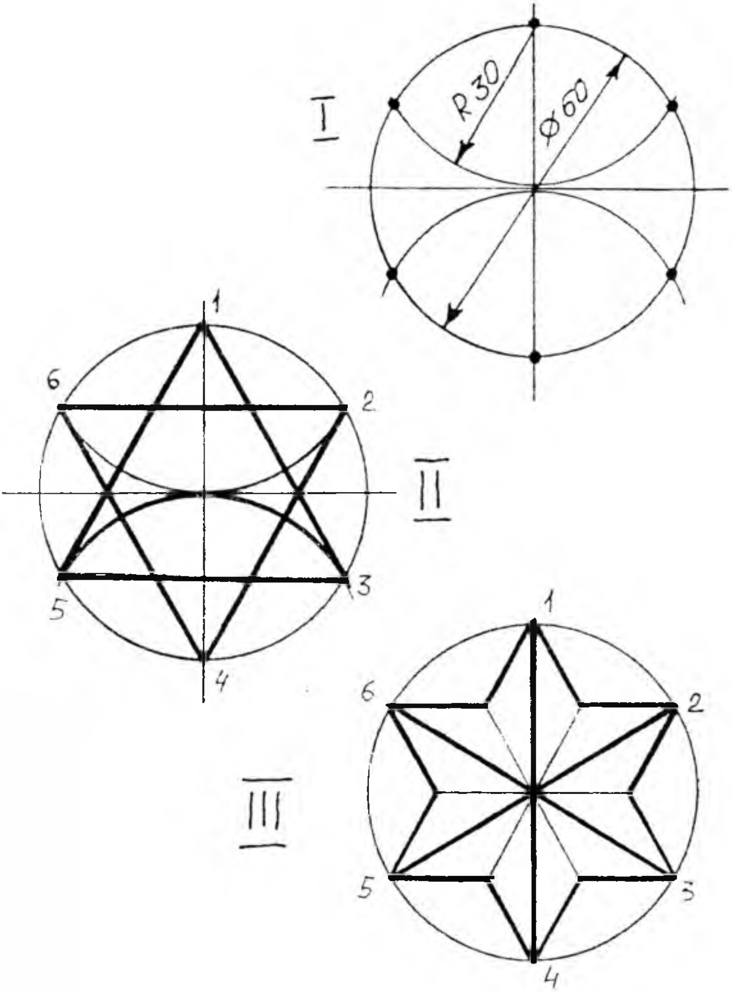

42 - rasm.

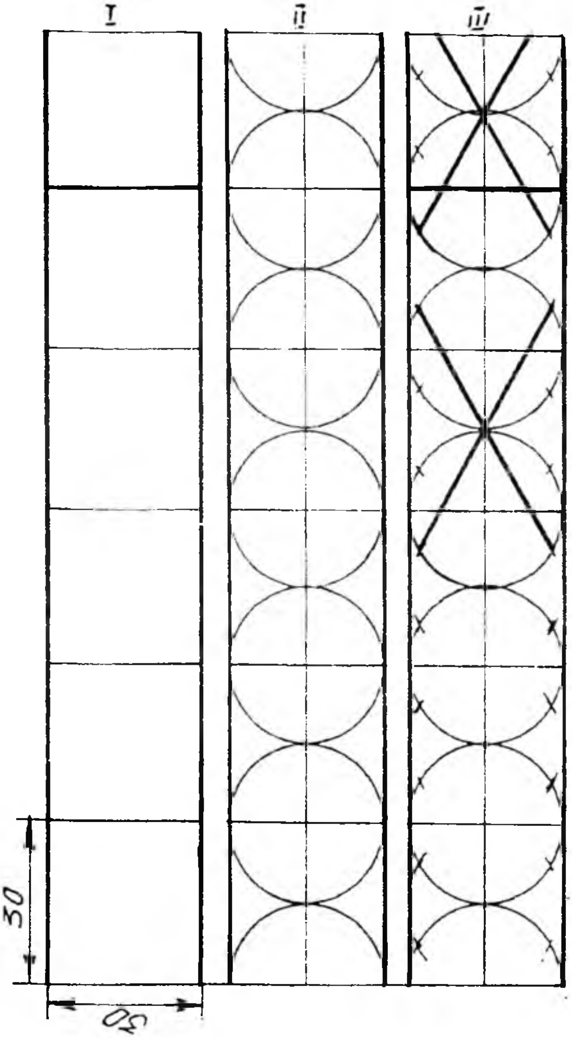

43 - rasm.

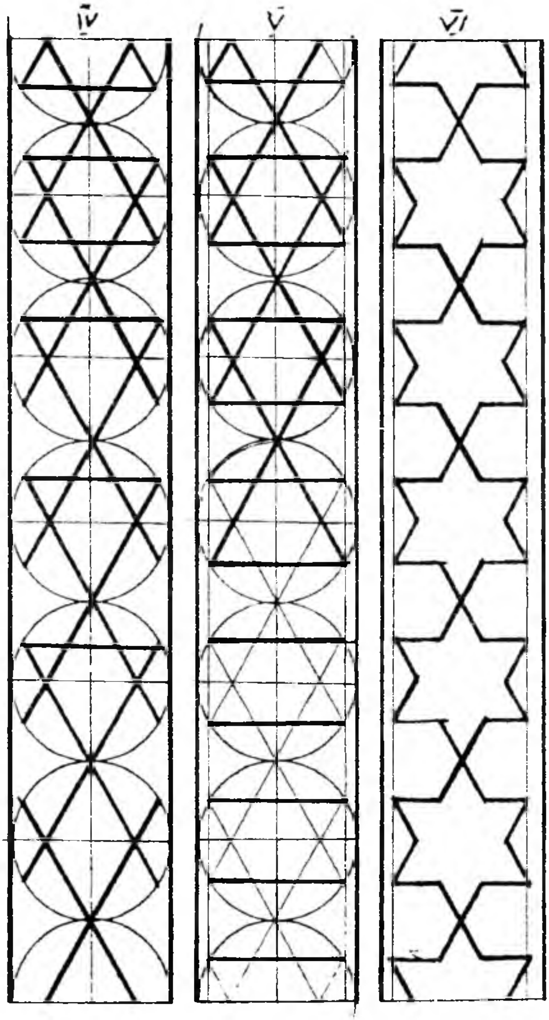

44- rasm.

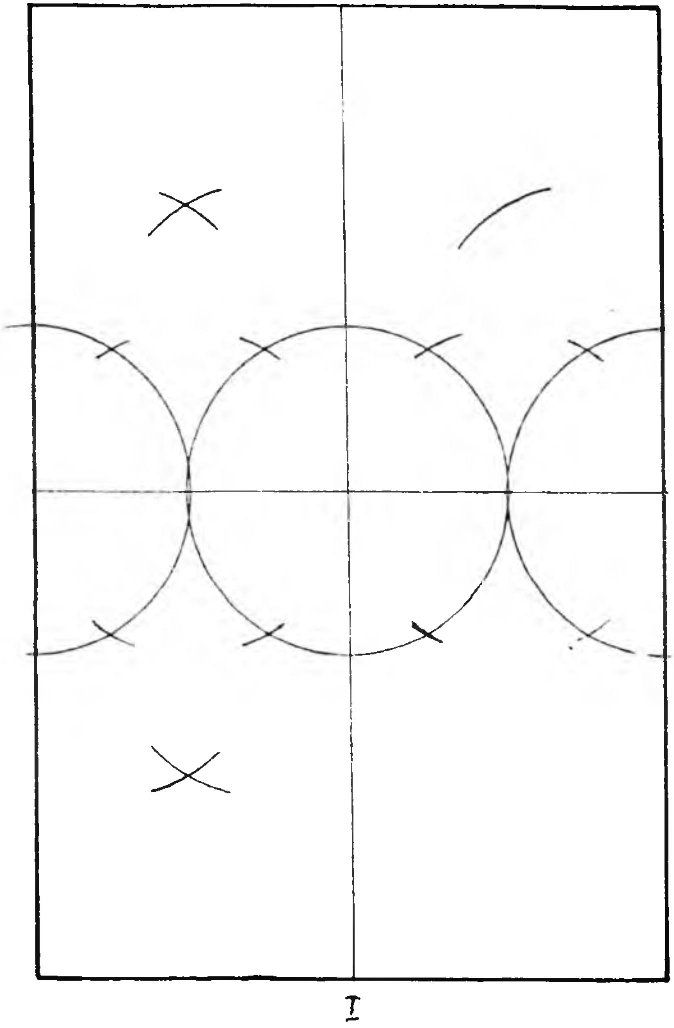

45 - rasm.

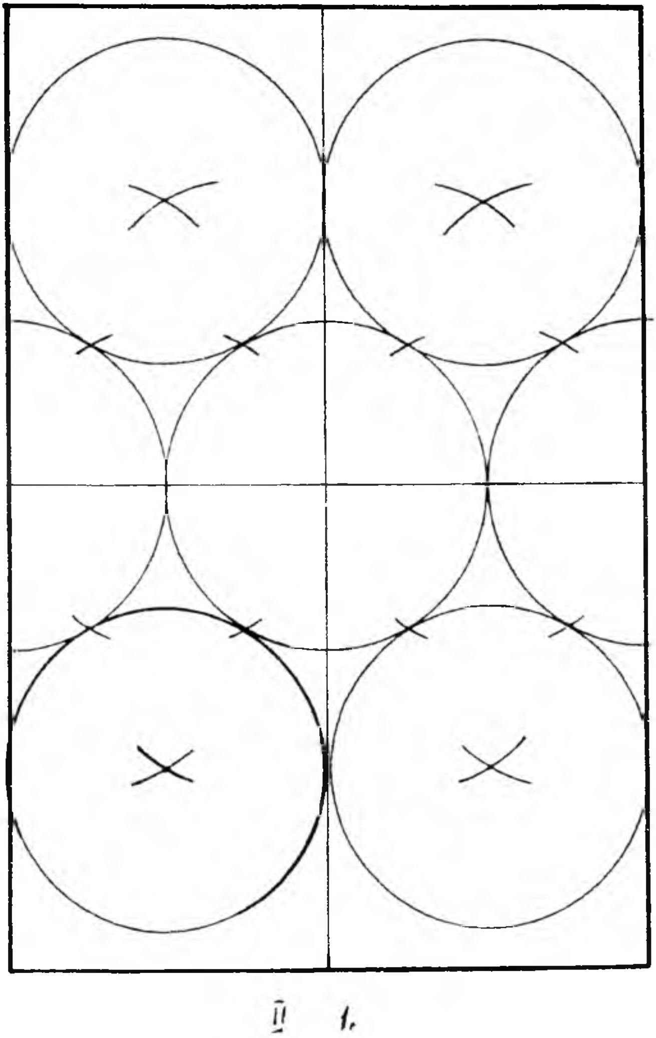

46 - rasm.

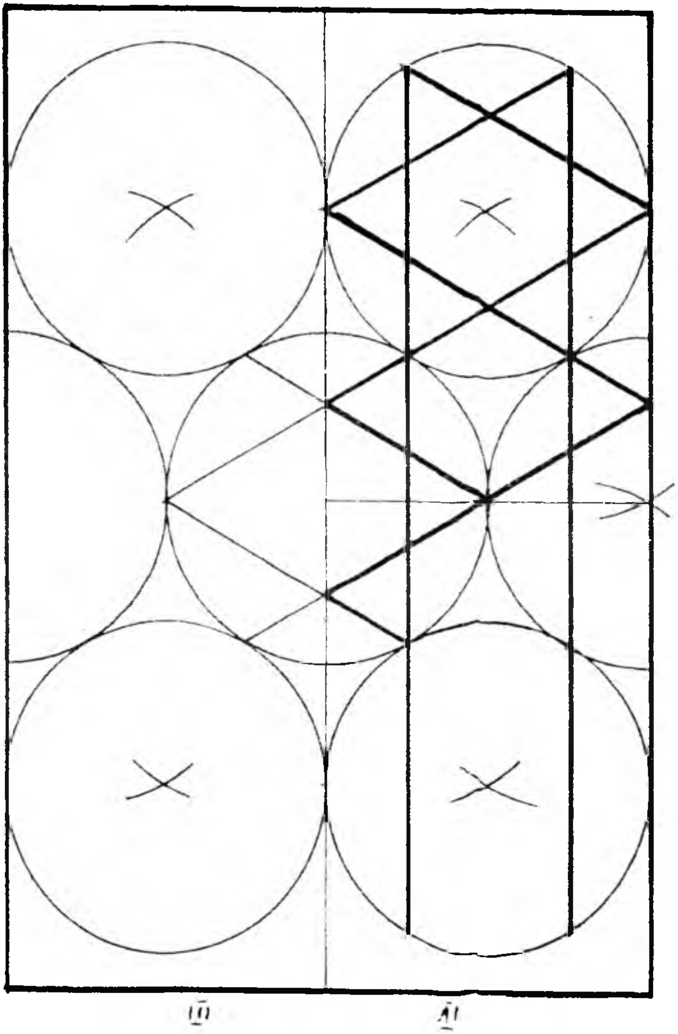

47 - rasm.

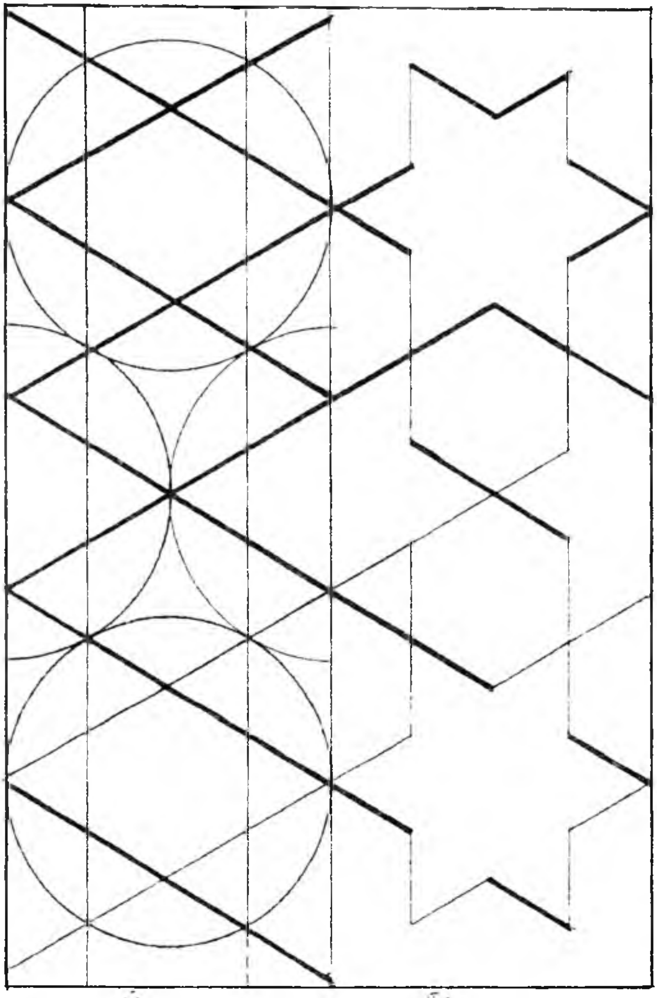

48 - rasm.

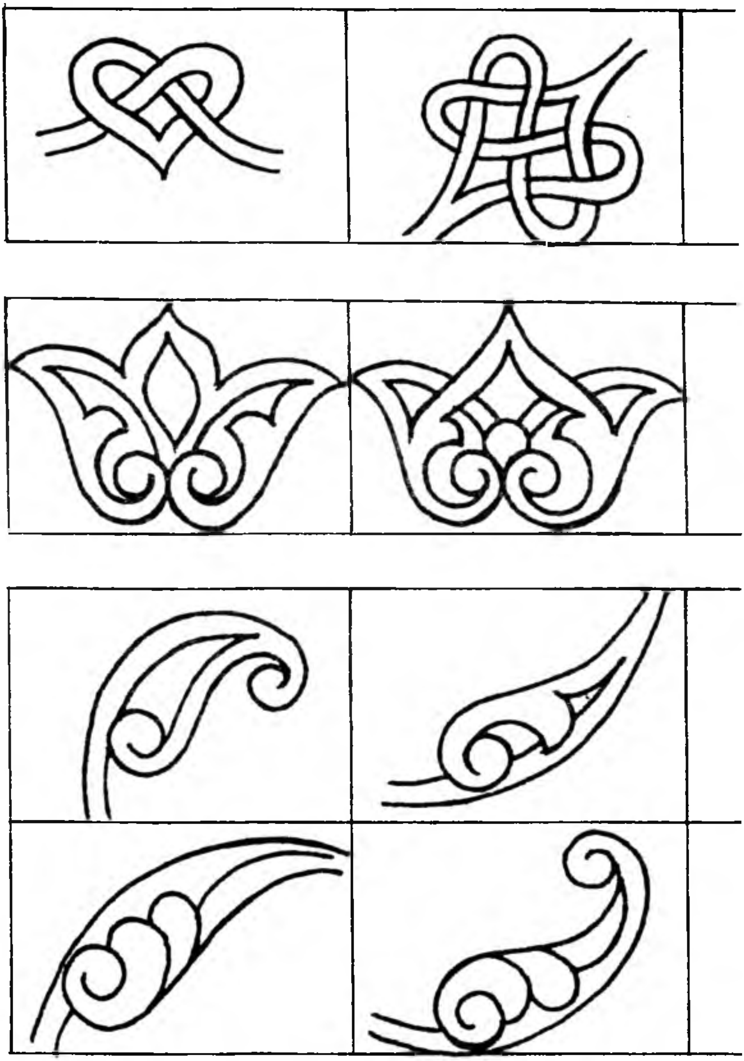

49 - rasm.

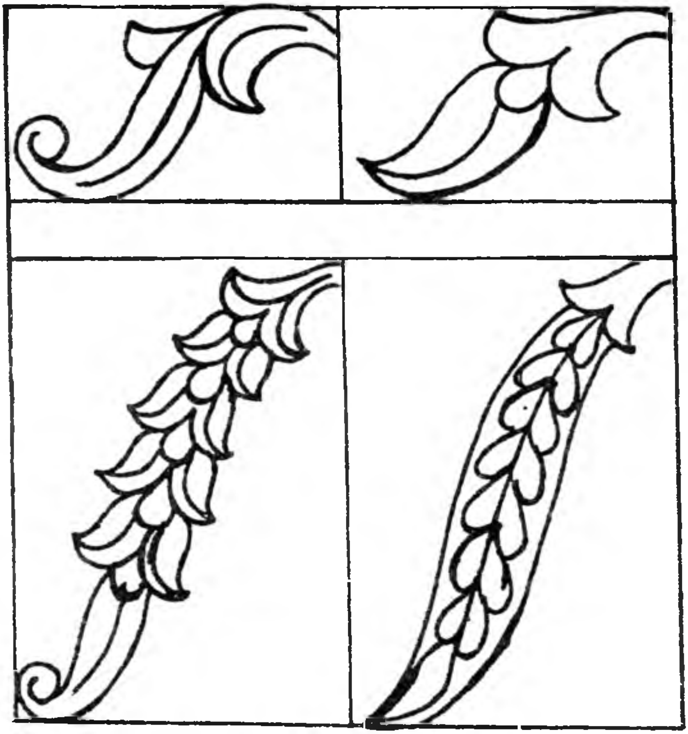

50- rasm.

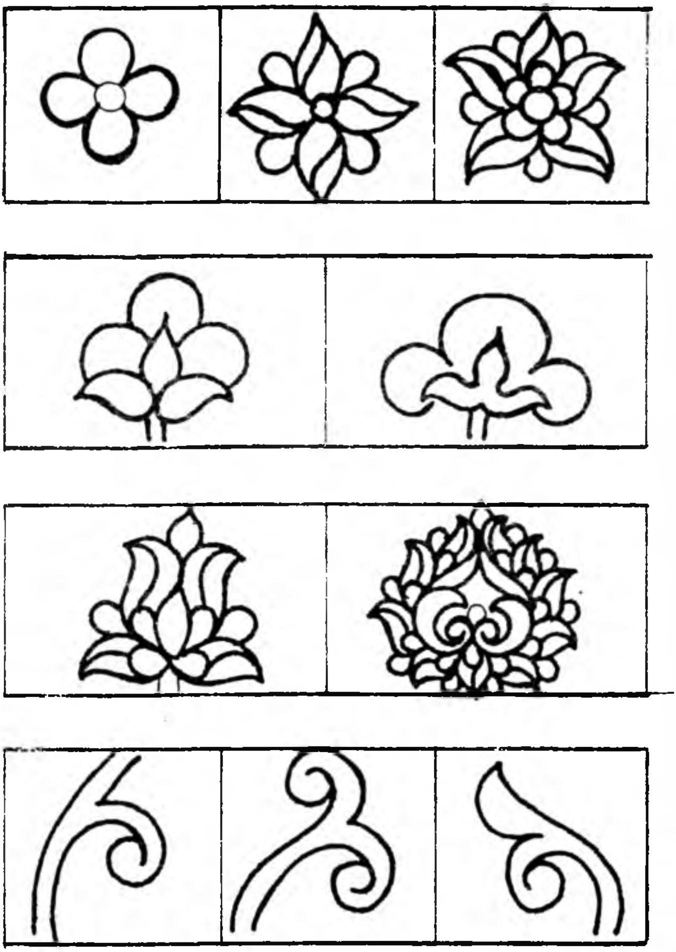

51 - rasm.

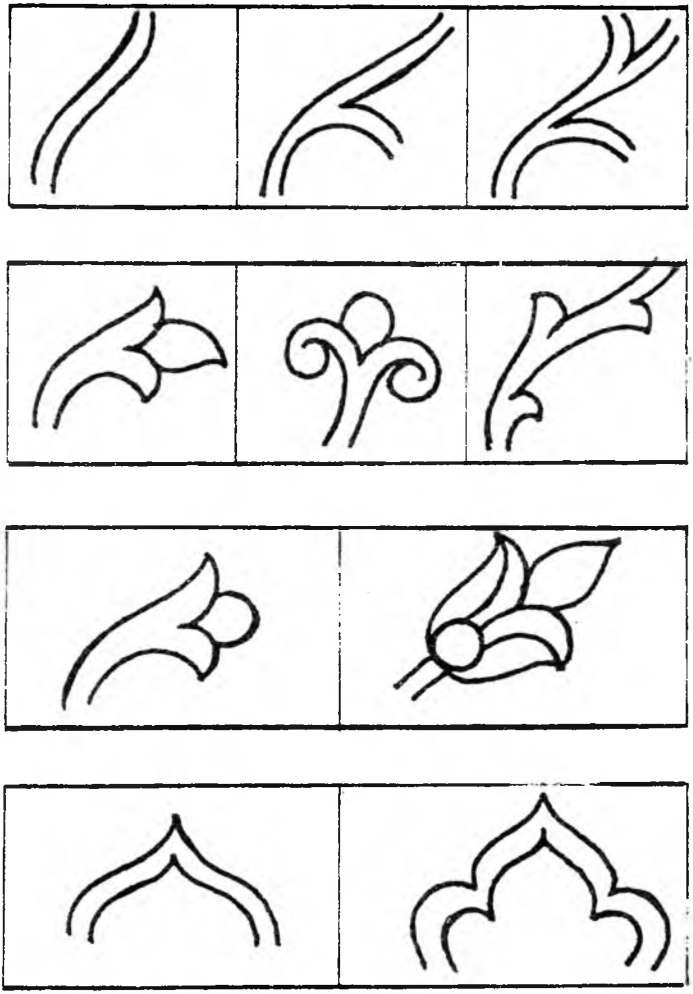

52 - rasm.

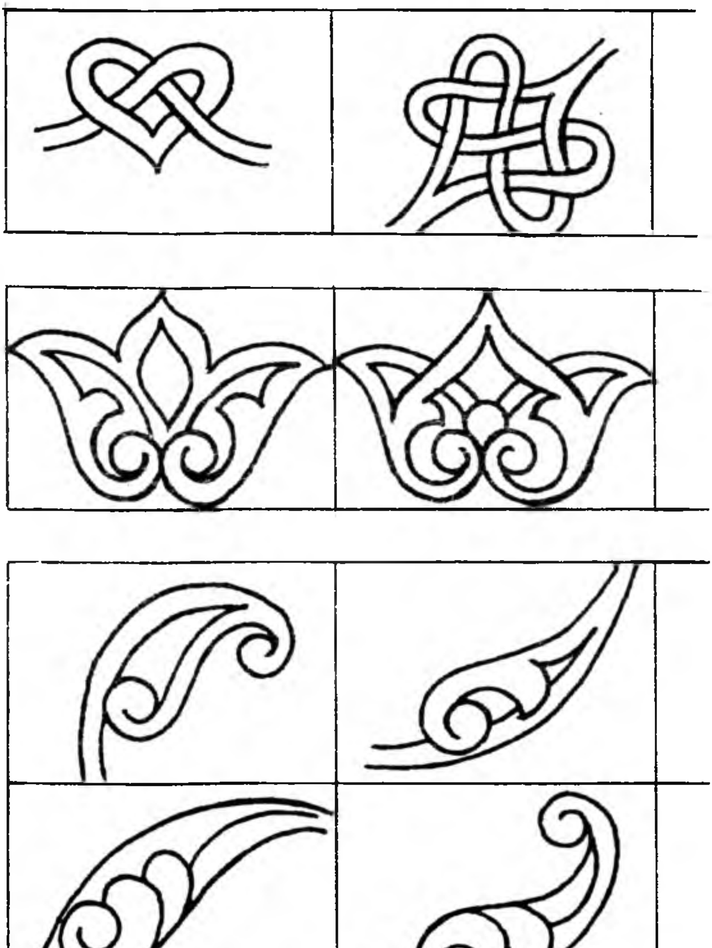

53 - rasm.

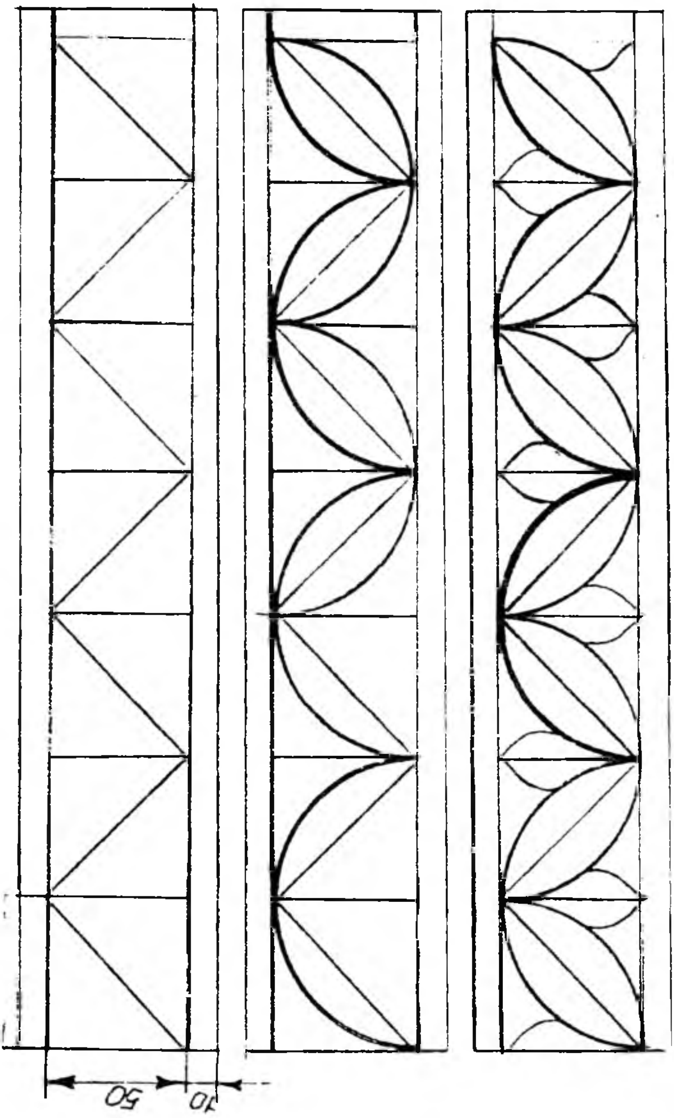

54 - rasm.

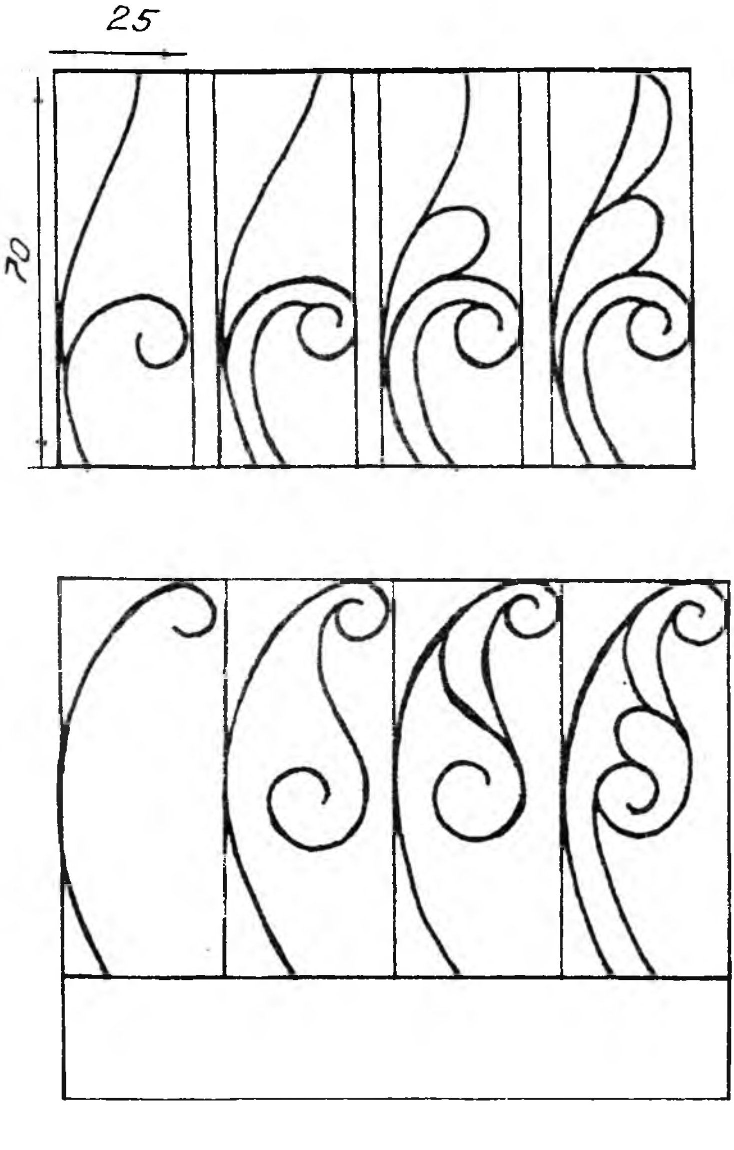

55 - rasm.

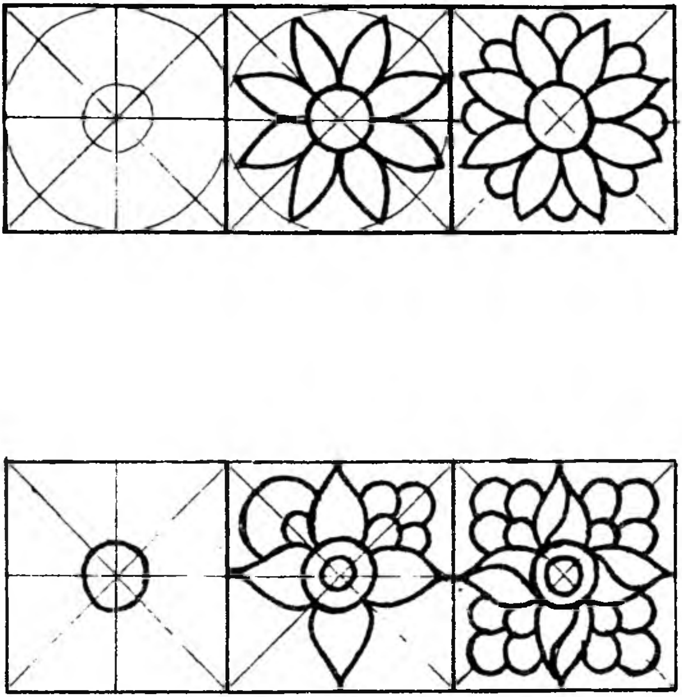

56 - rasm.

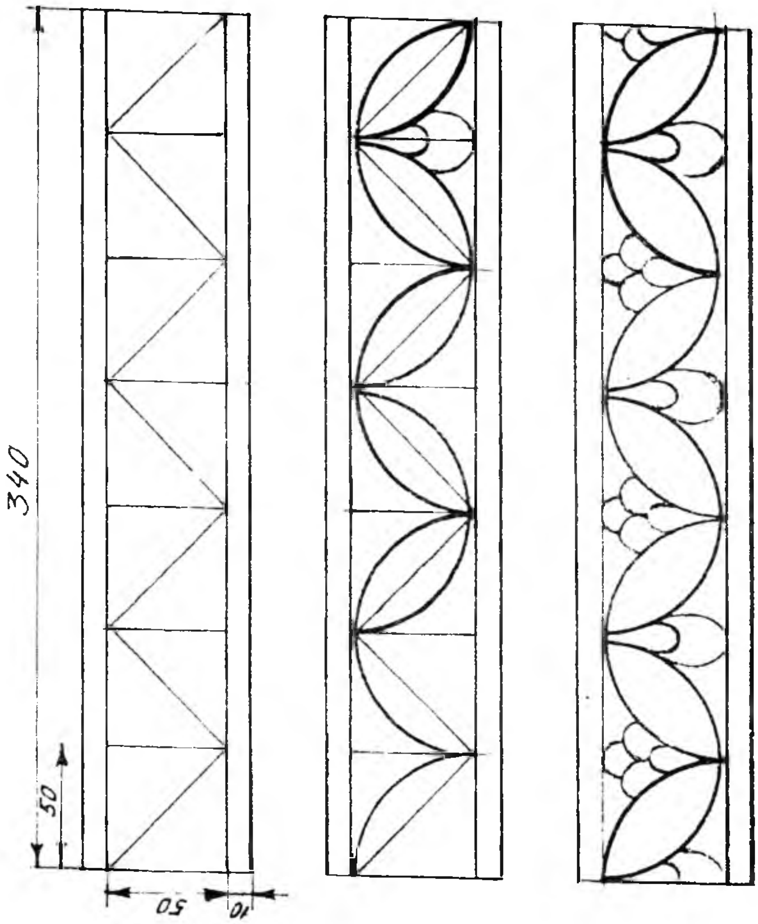

57 - rasm.

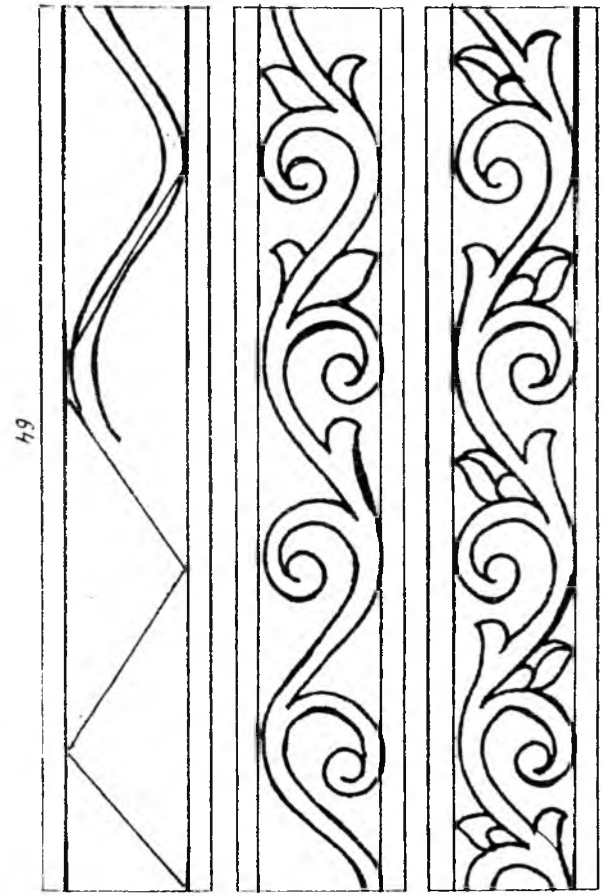

58 - rasm.

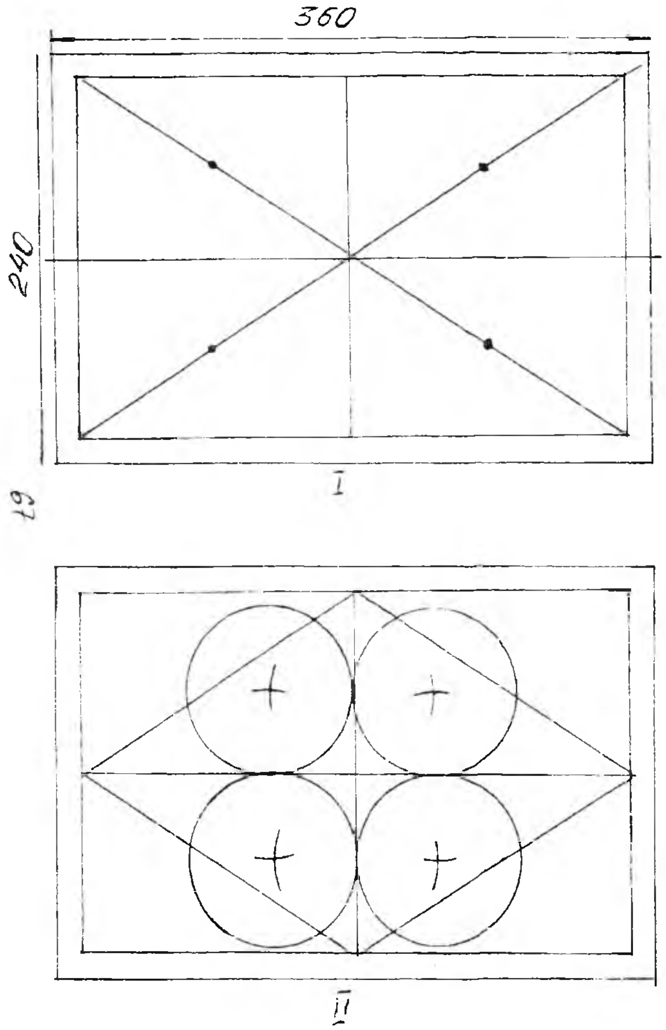

59 - rasm.

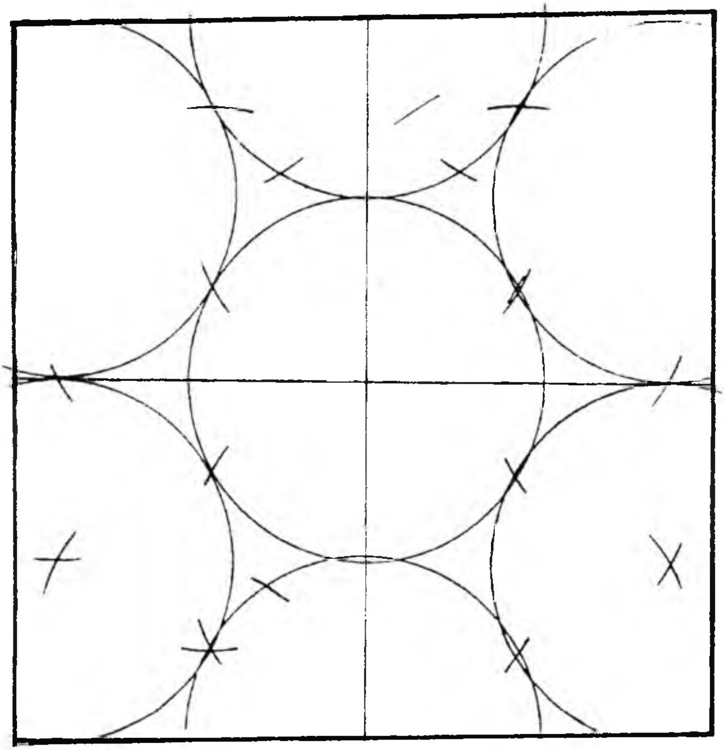

III

60 - rasm.

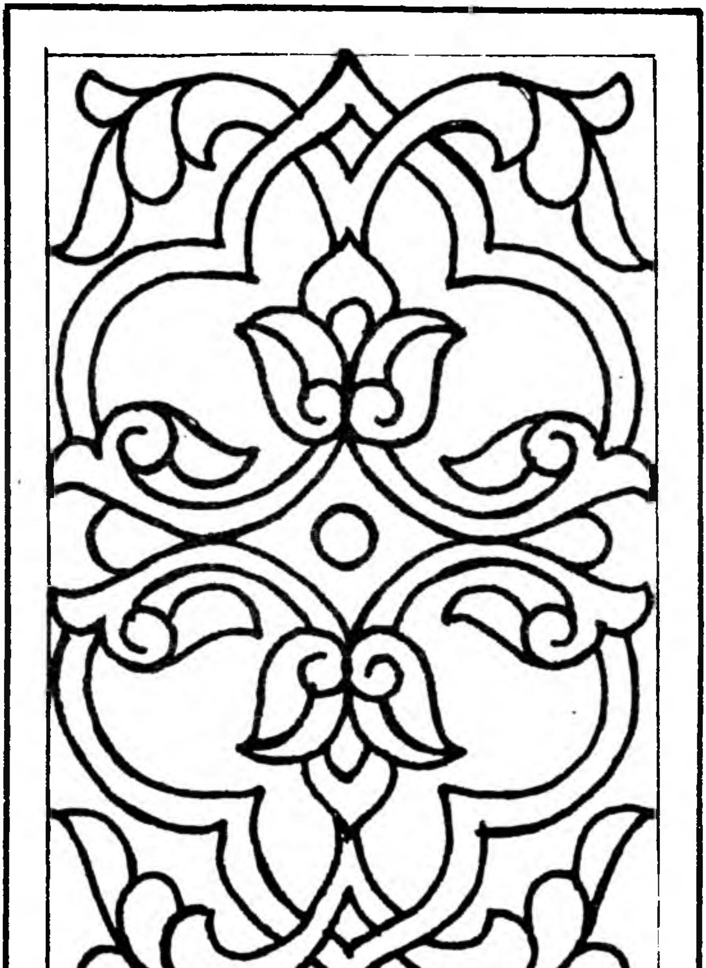

61 - rasm.

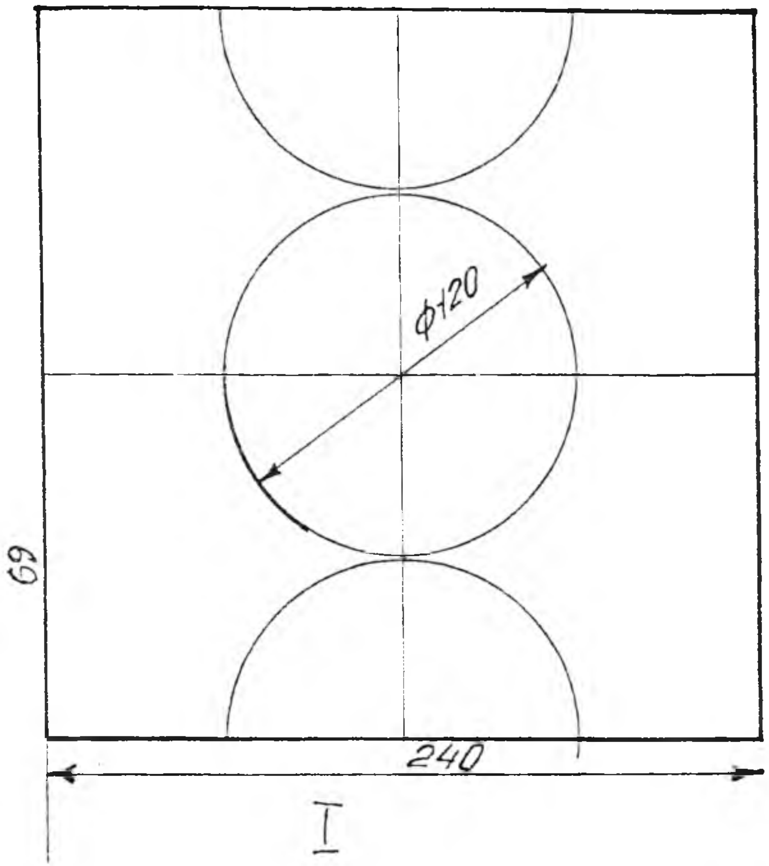

62 - rasm.

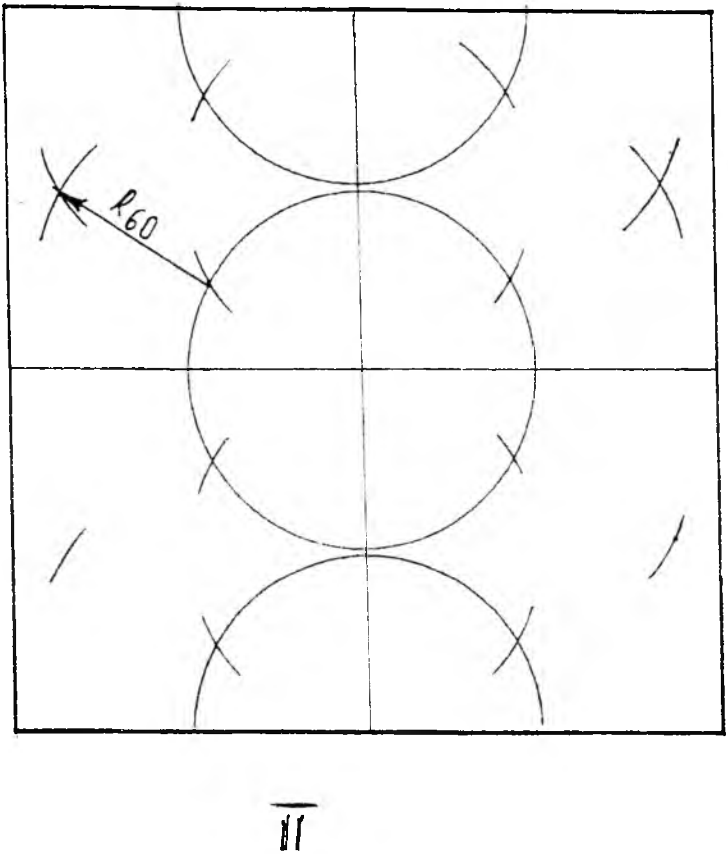

63 - rasm.

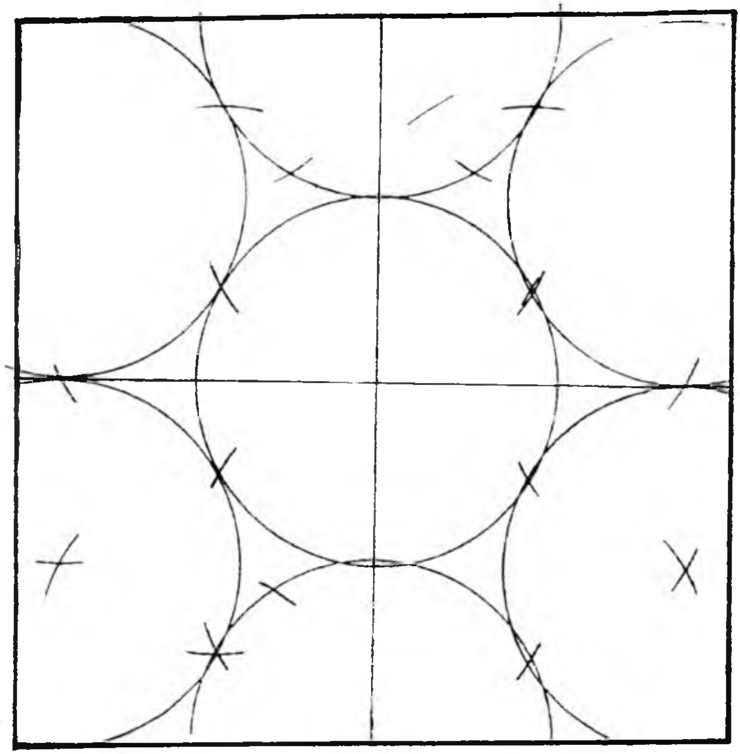

III

64 - rasm.

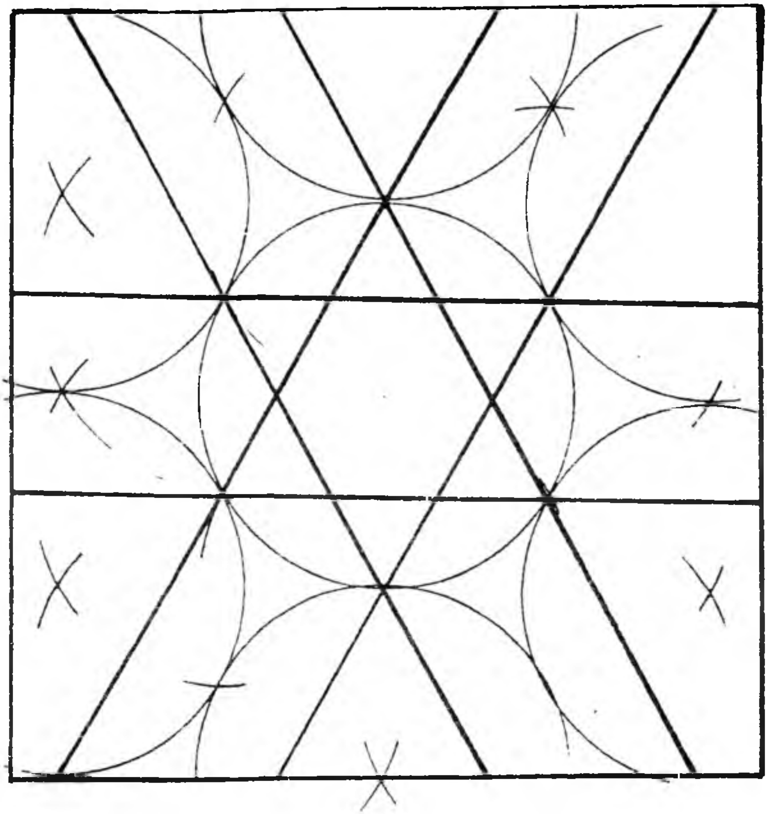

IV

65 - rasm.

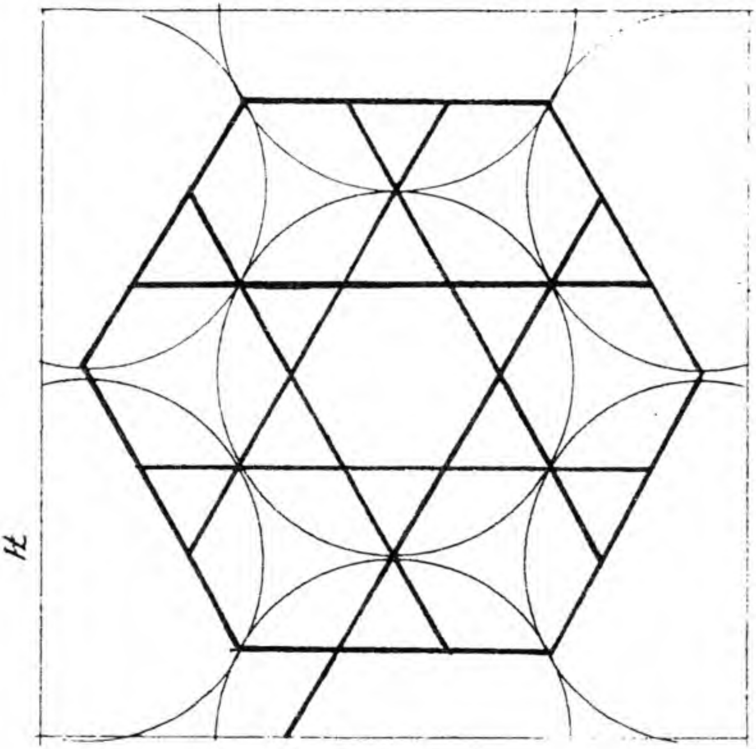

V

66 - rasm.

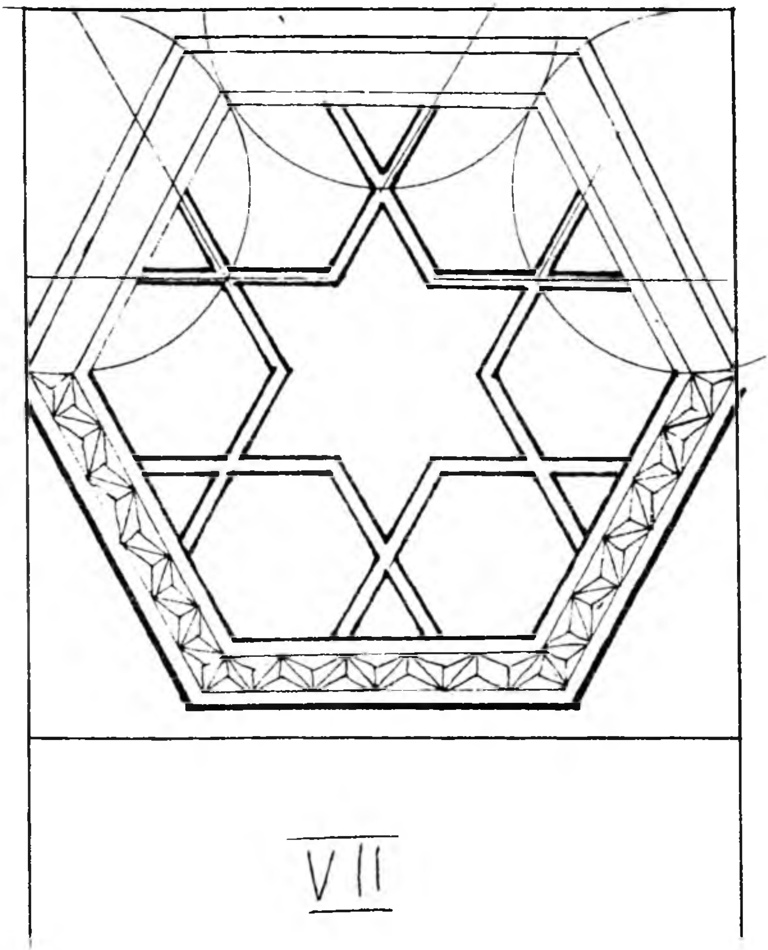

67 - rasm.

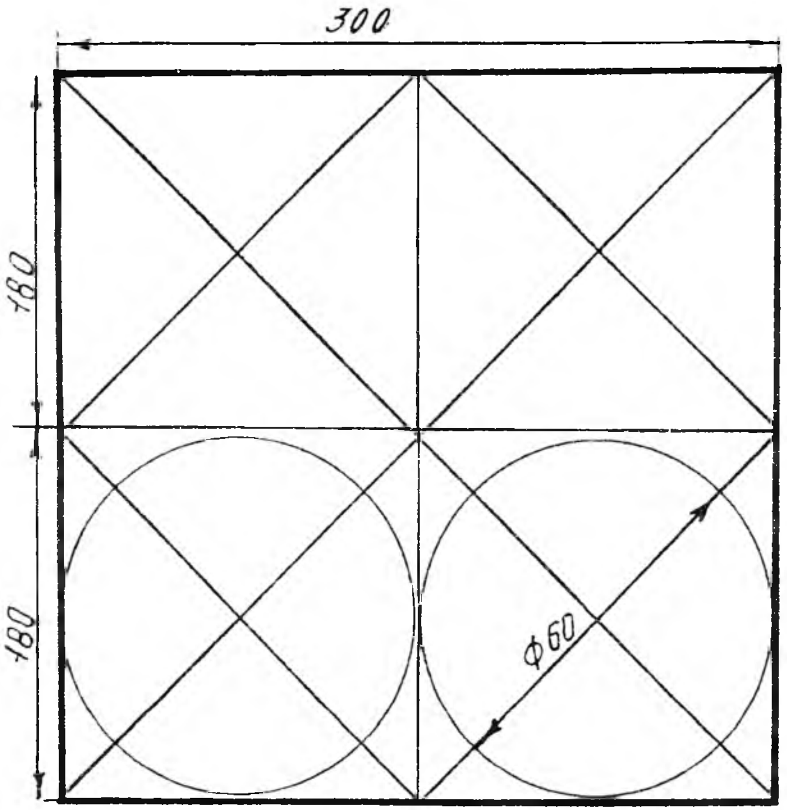

68 - rasm.

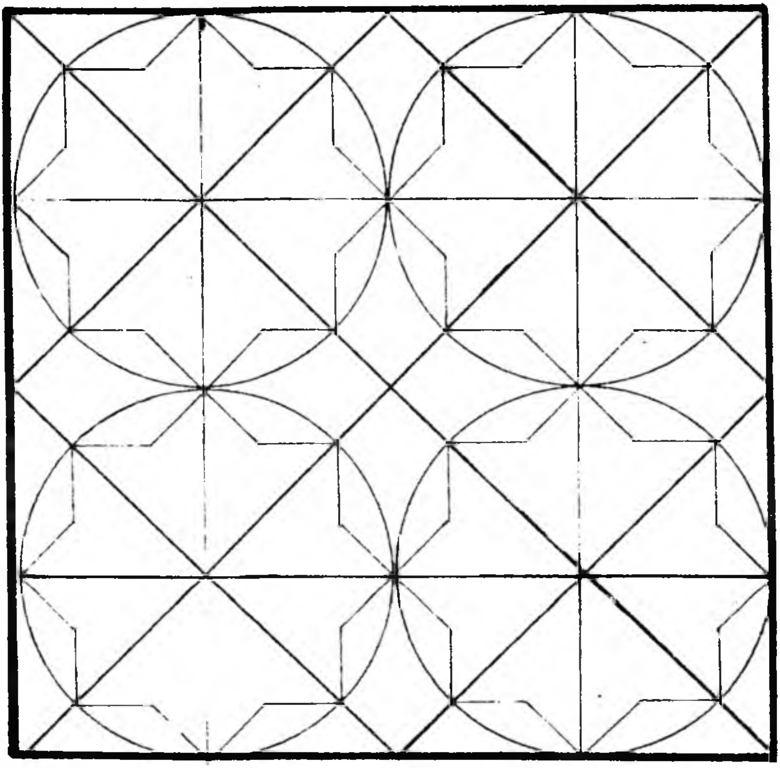

69 - rasm.

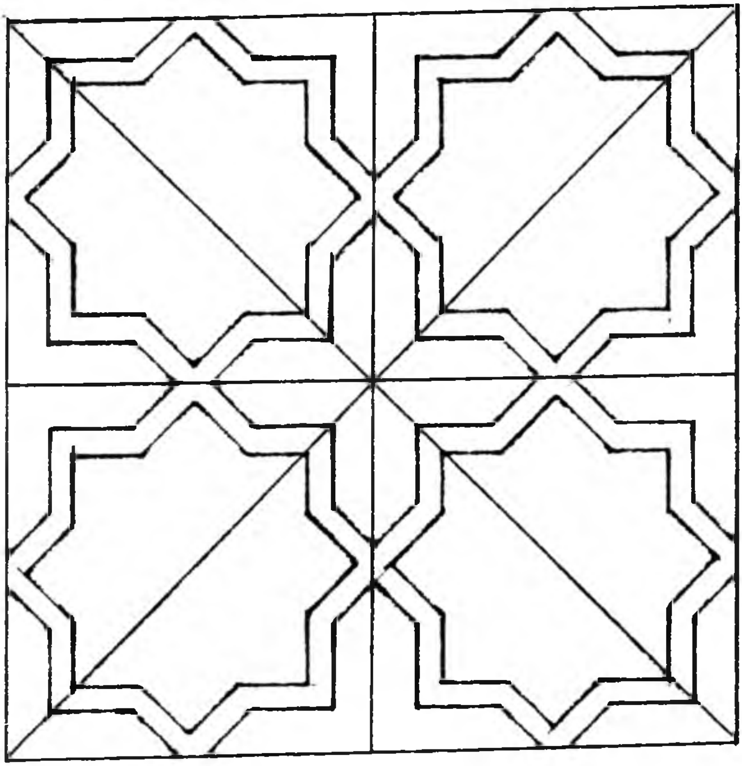

70 - rasm.

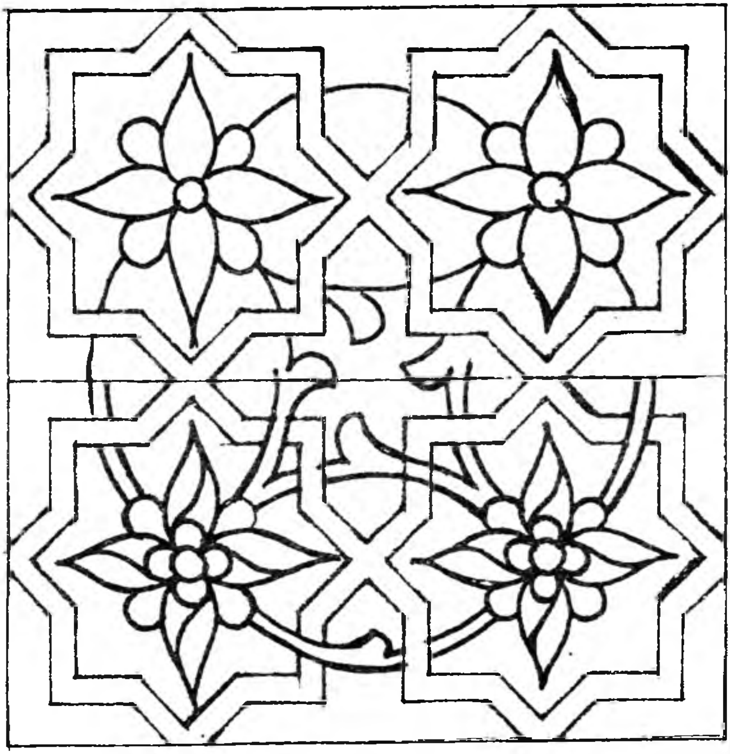

71 - rasm.

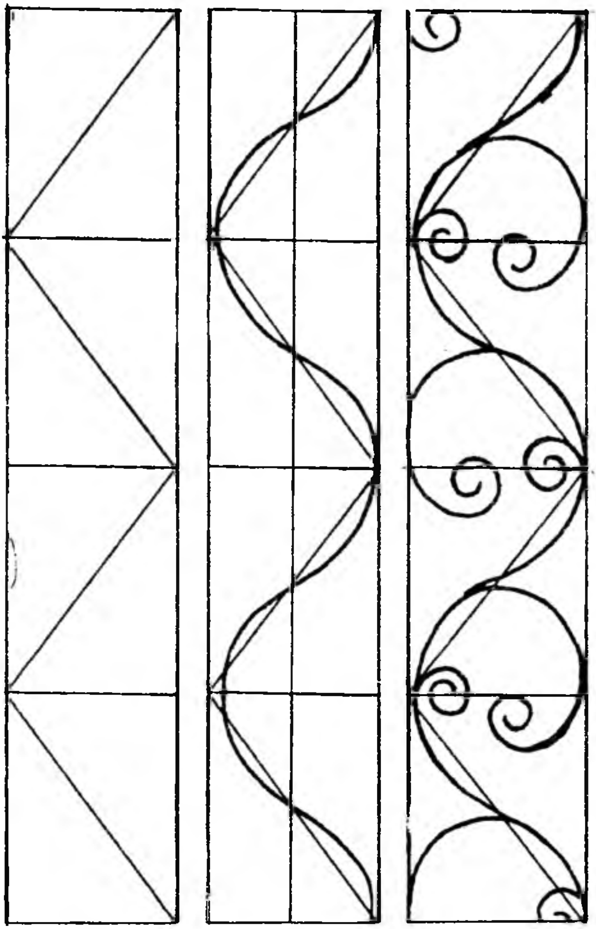

72 - rasm.

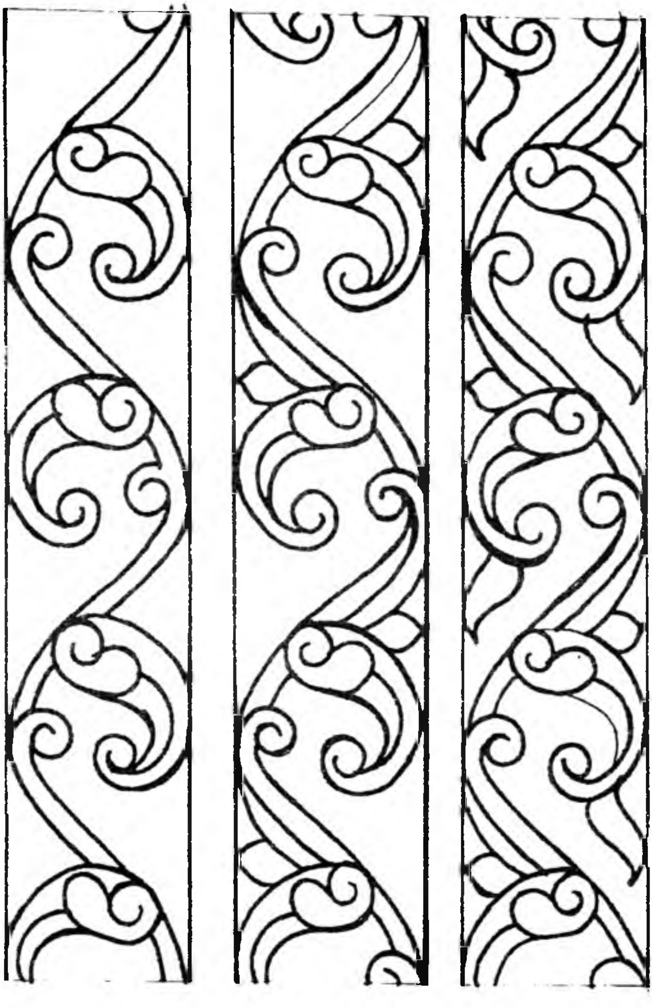

73 - rasm.

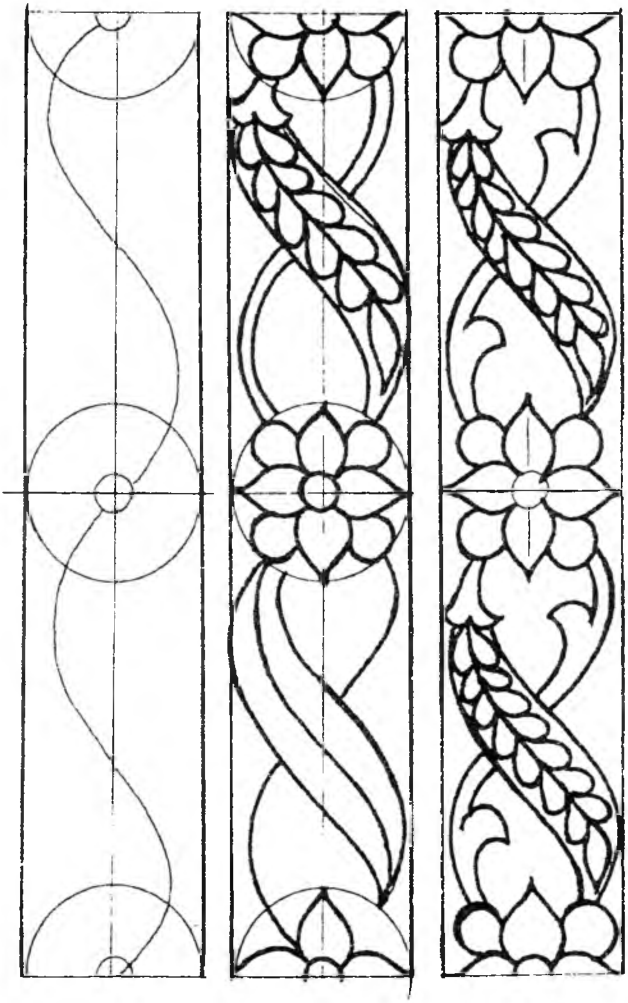

74 - rasm.

Босишга рухсат этилди 18.09.2006 й.
Бичими $60\times84^1/_{16}$. Нашр табоғи 8,0. Адади 200 нусха.

«Раззоқов О.Ж.» ХТ босмахонасида чоп этилди.
Тошкент, 700129, Навоий кўчаси, 30. Буюртма № 106.